הײַנט 12 זײַטען (צײַטונג פֿון דער מלוכה־לאָטעריע — זעה זײַט 4) פּרײַז 20 גראָשען NAJER FOLKSBLAT

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

נײַער פֿאָלקסבלאַט

№ 265 | לאָדז, זונטאָג, יא כסלו תרצ״ה | צוועלפטער יאָהרגאַנג | Łódź, Niedziela, 18 Listopada 1934 r. | № 265

אַדרעס פֿון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאָווער 21, טעל. 224-71 — Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

יודישע וועלט־רעפּרעזענטאַנץ ווערט געשאַפֿען אין אַמעריקאַ

וואַהלען צום יודישען וועלט־קאָנגרעס נישט אַקטועל

נ י ו - י אָ ר ק, 17 (ימ״א טעלעגראַפֿיש)

דער יודיש אַמעריקאַנישער קאָנגרעס האָט בעשלאָסען, אָנצוהויבען פֿערהאַנדלונגען מיטן יודישען אַמעריקאַנישען קאָמיטעט און מיט אַנדערע אָרגאַניזאַציעס, וועגען בילדען אַ רעפּרעזענטאַנץ פֿון גאַנצען אַמעריקאַנער יודענטום, און שפּעטער פֿון גאַנצען וועלט־יודענטום. די רעפּרעזענטאַנץ זאָל טראָגען דעם נאָמען „אַדמיניסטראַטיווער ראַט פֿון יודישע דעלעגאַציעס", און זאָל רעפּרעזענטירען דאָס יודישע פֿאָלק אויף פֿעלקער־בונד.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט זאָלען אָפּגעלעגט ווערען די וואַהלען צום יודישען וועלט־קאָנגרעס. די פֿערהאַנדלונגען זאָלען פֿערענדיגט ווערען ביז פֿעברואַר, מחמת דעם זענען די וואַהלען צום יוד. וועלט־קאָנגרעס נישט אַקטועל.

ענגלאַנד האָט מורא פֿאַר מלחמה

לאָנדאָן, 17 (ספּ. טעל.)

„דיילי העראַלד" איז מודיע, אַז די רעגירונג האָט בעשלאָסען איבערצוטראָגען דעם קעניגליכען אַרסענאַל פֿון הולאָוויטש אין לאָנדאָן אין אַ שטאָט פֿון מערב־ענגלאַנד. כדי צו זיכערען דעם אַרסענאַל פֿון אַנ'צוועקעוועלען לופֿט־אָנגריף.

יודען פֿערלירען 25 מאַנדאַטען אין די שטאָט־ראַט־וואַהלען אין ליטע

קאָוונע, (י. ט. אַ.) דאָ זענען פֿערעפֿענט־ליכט געוואָרען די רעזולטאַטען פֿון די שטאָט־ראַט־וואַהלען אין קאָוונע און אין 30 פּראָווינץ־שטעט און שטעטלעך. ביז־איצט האָבען די יודען אין דער פּראָווינץ געהאַט 126 ראַטמענער און אין קאָוונע 8. אין דעם נײַעם קאָוונער שטאָט־ראַט וועלען אַרײַן 5–6 יודישע ראַטמענער און אויף דער פּראָווינץ – 104. אַזוי אַרום האָבען די ליטווישע יודען אין די וואַהלען פֿערלוירען 24–25 מאַנדאַטען.

אַרעסטירט 26 אַנטיסעמיטען אין ציריך

צ י ר י ך, 17 (ספּ. טעל.)

די פּאָליציי האָט אַרעסטירט 26 פּערזאָן פֿאַר'ן אָנטייל אין אַנטיסעמיטישע מאַניפֿעסטאַציע פֿון דער נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטישער יוגענד געגען דעם אויפֿפֿיהרען די פּיעסע פֿון עריקאַ מאַן א. ג. „א פֿעפֿער־מיהלעכל".

נײַע בעלגישע רעגירונג

פּאַריז, 17 (ספּ. טעל.)

די מיסיע צו בילדען די נײַע בעלגישע רעגירונג האָט בעקומען דער געוועזענער פּרעמיער טהעוניס.

שאַרפֿער פּאָליטישער קאַמף אין עבר־הירדן

אָפּאָזיציע ווענדעט זיך ווענגען אַנ'אינטערווענץ צום ענגלישען פּרעזידענט

ירושלים, (יט״א). די אַראַבישע און העבּרעאישע פּרעסע פֿערעפֿענטליכט אַ רייה ידיעות פֿון אַמאַן, די הויפּט־שטאָט פֿון עבר הירדן וועלכע זאָגען עדות וועגען אַ פֿער־שאַרפֿטען פּאָליטישען קאַמף צווישען דער אָפּאָזיציע און די אָנהענגער פֿון עמיר אַבדולאַה, דער קאַמף איז דערגאַנגען אַזוי ווייט, אַז אייניגע פֿיהרער פֿון דער אָפּאָזיציע האָבען זיך געווענדעט מיט אַ מעמאָריאַל צו דעם ענגלישען רעזידענט אין אַמאַן מר. קאָקס, אין וועלכען עס ווערט פֿערלאַנגט אַז דער הויך־קאָמיסאַר פֿון א״י זאָל בעשטימען אַ בורר, וואָס זאָל ענטשיידען וועגען שטרייט צווישען דעם לאַגער פֿון עמיר און דער אָפּאָזיציע.

לויט אַנדערע ווערסיעס זאָל דער מעמאָריאַל פֿון דער אָפּאָזיציע פֿערלאַנגען די אויפֿלעזונג פֿון לעגיסלאַטיוו־ראַט אין עבר־הירדן, וואו די אָנהענגער פֿון עמיר האָבען אַ מעהרהייט און די בעשטימונג פֿון אַן אַנדערער רעגירונג.

„פּעלעסטיין" און אַנדערע אַראַבישע צייטונגען בעשולדיגען די אָפּאָזיציע אין עבר הירדן, אַז זי פֿעראַטעט די נאַציאָנאַלע אַראַבישע אינטערעסען און פֿיהרען דערצו, דאָס אין עבר הירדן זאָל איינגעפֿיהרט ווערן אַ ריין ענגלישער הערשאַפֿט.

אין צוזאַמענהאַנג מיטן צוריקקעהר פֿון הויך־קאָמיסאַר סער אַרטור וואוקאָפּ קיין א״י גלויבט מען, דאָס אין קורצען וועט אויך אויפֿגעקלערט ווערן די געשפּאַנטע פּאָליטישע לאַגע אין עבר הירדן.

פֿער'משפּט צום טויט 3 נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטען אין ווין

פּאַריז, 17 (ספּ. טעל.)

האַוואַס איז מודיע פֿון ווין, אַז דאָס געריכט אין געשוואָרענע אין זאַלצבורג האָט פֿער'משפּט צום טויט 3 היטלעריסטען, וועלכע זענען בעשולדיגט אין בעהאַלטען אויפֿרייס־מאַטעריאַלען און צוגרייטען דינאַמיט־אַטענטאַטען.

דיפּלאָמאַטישע בעציהונגען צווישען רוסלאַנד און יוגאָסלאַוויען

מאָסקווא, 17 (ספּ. טעל.)

לויט ידיעות פֿון אַ בעגלויבטע קוועלע, וועלען אין די נאָהענטסטע טעג בעגײַט ווערען די נאָרמאַלע דיפּלאָמאַטישע בעציהונגען צווישען רוסלאַנד און יוגאָסלאַוויען.

סאָוויעטען בעקומען 100 מיליאָן דאָלאַר אַלס הלואה פֿון אַמעריקאַ

מאָסקווע, 17 (ספּ. טעל.)

לויט די ידיעות פֿון גוט אינפֿאָרמירטע קרייזען, האָט דער סאָוויעטישער אַמבאַסאַדאָר אין וואַשינגטאָן, טראָיאַנאָווסקי, מיטגעבראַכט אַ פֿאָרשלאַג פֿון דער אַמעריקאַנער רעגירונג צו געבען דעם ראַטען־פֿערבאַנד אַ סחורה־קרעדיט אין דער גרויס פֿון 100 מיליאָן דאָלאַר. דער דאָזיגער קרעדיט זאָל פּראָצענטירט ווערען עטוואָס העכער ווי נאָרמאַל, דערבײַ זאָל דער עודף פֿון די פּראָצענטער פֿערעכענט ווערען אויפֿ'ן חשבון פֿון די חובות פֿון דער צאַרישער רעגירונג. לויט דער מיינונג פֿון די פּאָליטישע קרייזען, האָט דער דאָזיגער פֿאָרשלאַג שאַנסען אָנגענומען צו ווערען דורך די סאָוויעטען.

אַלס פּוילישער פֿערטרעטער אין דער פֿעלקער־ליגע

איז בעשטימט געוואָרען טיטוס קאָמאַרניצקי

וואַרשא, 17 (טעלעפֿאָניש)

אויפֿ'ן אָרט פֿון גראַף ראַטשינסקי, וועלכער איז בעשטימט געוואָרען אַלס פּוילישער אַמבאַסאַדאָר אין לאָנדאָן – איז אַלס פּוילישער פֿערטרעטער אין דער פֿעלקער־ליגע בעשטימט געוואָרען דער ראַט טיטוס קאָמאַרניצקי.

שרעקליכער שטורם אויף די פֿיליפּינישע אינזלען

236 דער'הרג'עטע מענשען

מאַנילאַ, 17 (ספּ. טעל.)

אויף די פֿיליפּינישע אינזלען האָט געהערשט אַ שרעקליכער שטורם־ווינד. ס'זענען אומגעקומען 236 פּערזאָן, די שאָדענס בעטרעפֿען 1 מיליאָן 250 טויזענד דאָלאַר.

געקינדיגט דעם רומעניש־דײַטשען האַנדעלס־טראַקטאַט

בערלין, 17 (ספּ. טעל.)

די רומענישע רעגירונג האָט געקינדיגט דעם רומעניש־דײַטשען האַנדעלס־אָפּמאַך.

ערב קריזיס אין שפּאַנישען קאַבינעט

אָפּקלאַנגען פֿון דער שפּאַנישער רעוואָלוציע

פּאַריז, 17 (ספּ. טעל.)

„פּטי פּאַריזיען" איז מודיע פֿון מאַדריד, אַז מען האָט זעהר פֿיינדליך אויפֿגענומען די אויספֿאָרשונגס־קאָמיסיע, וועלכע איז געקומען אויספֿאָרשען די געשעהענישען אין אַסטוריע. אין דער קאָמיסיע בעטייליגען זיך צוויי ענגלענדער: לאָרד ליסטאָוועל און מיס ווילקינסאָן און דער פּאַריזער אַדוואָקאַט באַרטאָמיע. די מיטגלידער פֿון דער קאָמיסיע זענען הײַנט געקומען אין פּאַרלאַמענט. דער פּאָרזיצער פֿון פּאַרלאַמענט האָט זיי שטרענג פֿערבאָטען אויסצופֿרעגען די דעפּוטאַטען און זיך צו מישען אין די אינערליכע ענינים פֿון שפּאַניען. דעפּוטאַט זשיל ראָבלעס האָט געמאַכט אין פּאַרלאַמענט אַ פֿאָרשלאַג אָפּצושיקען די אויספֿאָרשונגס־קאָמיסיע צו דער גרעניץ. דער פֿאָרשלאַג איז אויפֿגענומען געוואָרען מיט שטורמישע אַפּלאָדיסמענטען. די מאַדרידער צייטונג „א. ב. צ." איז אַרויס מיט אַנ'אַרטיקעל אונטער'ן קאָפּ: „אָפּפֿיהרען זיי צו דער גרעניץ!"

נישט געקוקט אויף דעם „קבלת־פּנים", זענען פֿונדעסטוועגען די ענגלענדער אַרויסגעפֿאָהרען קיין אַסטוריע. דער פֿראַנצויז איז געבליבען אין מאַדריד. לויט די לעצטע ידיעות, האָט מען די ענגלענדער צוגעשטעלט צו דער פֿראַנצויזישער גרעניץ.

מאַדריד, 17 (ספּ. טעל.)

דער פּאַרלאַמענט האָט מיט 163 קעגען 13

אָנגענומען דעם פֿאָרשלאַג פֿון דעפּוטאַט זשיל ראָבלעס, אַז אַ דעפּוטאַט, וואָס האָט דירעקט אָדער אומדירעקט זיך בעטייליגט אין די לעצטע געשעהענישען, קען נישט דערפֿילען די פֿונקציעס פֿון אַ דעפּוטאַט. חוץ דעם פֿאָדערט דער פֿאָרשלאַג פֿאַנאַנדערצולאָזען די פּראָפֿ. פֿעראײַנען, וואָס זענען פֿערמישט אין די געשעהענישען.

אַ שפּאַלטונג אין דער ראַדיקאַלער פּאַרטיי זעהט אויס צו זײַן אומפֿערמיידליך. דאָס מוז דערפֿיהרען צו אַ רעגירונגס־קריזיס.

מאַדריד, 17 (ספּ. טעל.)

צווישען די לינקע קאַטאַלאָנישע דעפּוטאַטען, וועלכע זענען הײַנט צום ערשטען מאָל בעקומען אין פּאַרלאַמענט, און די רעכטע, איז געקומען צו אַ העפֿטיגען צוזאַמענשטויס. די דיסקוסיע וועגען די געשעהענישען אין אַסטוריע און וועגען פֿאַנאַנדערלאָזען די פּראָפֿ. פֿעראײַנען איז געווען זעהר אַ שטורמישע.

אין די קולואַרען פֿון פּאַרלאַמענט רעדט מען וועגען אַ קאַבינעט־קריזיס.

האַנדעי, 17 (ספּ. טעל.)

אַהער איז אָנגעקומען די קאָמיסיע פֿון דעפּוטאַטען פֿון דער ענגלישער לייבאָר־פּאַרטיי, וועלכע האָט לעצטענס בעזוכט אַסטוריע, כדי אויסצופֿאָרשען די דאָרטיגע געשעהענישען און איז שפּעטער אַרויסגעשיקט געוואָרען פֿון שפּאַניען. די דעלעגאַציע פֿון דער לייבאָר־פּאַרטיי איז אַרויסגעפֿאָהרען קיין פּאַריז.

כעמיש־באַקטעריאָלאָגישער לאַבאָראַטאָריום
מ. שאַץ
לאָדז,
פּיעטריקאָווער 37
פֿיהרט דורך זעלבסטשטענדיגע ערצטליכע אַנאַליזען פֿון אורין, בלוט, פֿלעגמע א. א.

נאָך קורצע און שווערע ליידען איז געשטאָרבען אין עלטער פֿון 40 יאָהר מײַן טײַערער מאַן, אונזער ליבער פֿאָטער, ברודער, שוואָגער און פֿעטער

נ״ע

ירמיהו גאָלדבערג

בן ר' צבי יוסף ז״ל

מיטאיינהאָבער פֿון דער פֿירמע „פּאַלטעכס"

די לוי' קומט פֿאָר הײַנט, זונטאָג, ד. 18 נאָוועמבער 1934, 12 בײַטאָג פֿון טרויער־הויז, זשעראָמסקיעגאָ 42, וועגען וואָס ס'טיילט מיט אין טיפֿען צער

די טרויערנדע פֿאַמיליע.

די פעלקער=ליגע ווערט זיך פערנעהמען

מיט דער פראגע וועגען מארד פון קעניג אלעקסאנדער

יוגאסלאוויען בעשולדיגט אונגארן

פאריז, 17 (ספ. טעל.

דער מארד פון קעניג אלעקסאנדער וועט איצט ווידער בעהאנדעלט ווערען אין צוזאמענ־האנג דערמיט, וואס די יוגאסלאווישע רעגירונג האט בעשלאסען איבערצוגעבען דער פעלקער־ליגע א נאטע מיט א פאדערונג, אז די פראגע פון פעראנטווארטליכקייט פאר'ן מארד זאל בע־האנדעלט ווערען שוין דעם נאהענטסטען דינסטאג.

פראנקרייך און די קליינע קאאליציע וועלען אונטערשטיצען די יוגאסלאווישע נאטע, וועלכע בעשולדיגט בפירוש אונגארן, אז זי האט געשטיצט פינאנציעל מיט פעסער, געוועהר און אינסטרוק־טארען די בארוואטישע טעראריסטען.

וועגען לעגיסלאטיווען ראט

די פראגע ווערט אקטועל נאכ'ן צוריק־טרעטען פון הויך־קאמיסאר

לאנדאן, 17 (יט"א טעלעגראפיש)

„טיימס“ טיילט מיט פון ירושלים, אז נאכ'ן צו־ריקקומען פון הויך־קאמיסאר איז די גאנצע אויפ־מערקזאמקייט קאנצענטרירט ארום דער פראגע פון לעגיסלאטיווען ראט, מ'גלויבט, אז די פארשלאגען וועגען לעגיסלאטיווען ראט זאלען פעסט פארמו־לירט.

וועגען די געמישטע פאלקס=שולען

יודישע דעלעגאציע ביים בילדונגס=מיניסטער

ווארשא, 17 (טעלעפאניש)

צוליב'ן איינפיהרען די בשותפותדיגע פאלקס־שולען פאר יודישע און פוילישע קינדער און אפ־שאפען די אזוי־גערופענע „שאבאסובקעס“. האט א דעלעגאציע פון די יודישע רעליגיעזע ארגאני־זאציעס בעזוכט דאס בילדונגס־מיניסטעריום און אינטערווענירט וועגען בעפרייען די יודישע קינדער פון די לימודים אום שבת.

טעאטער „ראזמאיטאשטשי“, ציגל-גאס 27

דינסטאג, דעם 20=טען ד. ח. 9 אינאוונט קומט פאר

א גרויסע הנחה=פארשטעלונג

„סערזשאנט גרישא“

פון ארנאלד צווייג. אין דער הויפט־ראל דער בעריהמטער יודיש־דייטשער שוישפילער

הורט קאטש

בילעטען פון 54 גר. שוין צו בעקומען אין דער באראכאוו=ביבליאטעק, אל. קאשטשושקי 9. טעל. 191-50.

פון דער לאדזער בערזע

באנק פאלסקי —	—	—	94.00
3 פראצענטיגע	בודאוולאנע	—	45.00
4 „	דאלארובקא	—	53.50
7 „	סטאביליזאציע (אמ.)		68.35
5 „	ווארשאווער מ.־ב. 1934		59.35
5 „	לאדזער	„ „	51.25
ענגלישער פונט	—	— .—	26.48
דאלאר אפיצ. 5.30	נישט אפיצ.	—	5.27
גאלד־דאלאר —	—	— —	8.92
גאלד־רובל —	—	— —	4.60
דייטשער מארק	—	— —	1.88

DR.

L. Czarnożył

וואוינט יעצט אויף

פיעטריקאווער 62 טעל. 224-94

אונ נעהמט אן פון 9.30 ביז 10.30 פארמיטאג

און פון 4—6 נאכמ.

ספעצ. הארץ=קראנקהייטען

Dr.

Wajnberg

ספעצ. פון לונגע, הארץ און סכלעראז־קראנקהייטען

וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145

טעל. 126-02.

נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—5, 8—9 אוו.

פאר גאלד,

בּיזשוטעריע

און לאמבארד־סוויטעס

צאהלט די העכסטע פרייזען

איזידאר פיאלקא

פיעטריקאווער 7.

די 1־טע און ביליגסטע קוועלע פון

רעשטען

אויף פאלטענס און אנציגער

פון די בעסטע ביליצער און מאמאשא־ווער סחורות, די מאדערנסטע מוסטערן, אין א גרויסען אויסוואהל, בעקומט מען נאר ביי

R. Szczęśliwy

לאדז, 5 גאוואמיעסקא 5

טעל. 156-09

גערענקט, פראנט 2 שטאק.

די ביליגסטע איינקויפס=קוועלע!

א גרויסער אויסוואהל פון די נייעסטע אויסארבייטונגען:

פלאטירטע, נישט=זשאווערנדע מעסער אויף גליטשערס.

אנ'אנגענעהמער פרעזענט ערווארט יעדען איינציגען קויפער

מינימום פאר 1 זלאטי ביז'ן 20=טען ד. ח. איינשליסליך.

ROMAN LINKOWSKI

ŁODŹ, Piotrkowska 52 i 120.

WARSZAWA, Marszałkowska 102 i Chłodna 25.

שלייפען און פלאטירען פון זעמטליכע געגענשטענדען.

תשובה כהלכה

ערשטוינט לייענען מיר אין די צייטונגען אן'אנאנס פון 3 רבנים פון ווארשא, וועלכע ערלויבען זיך אייגענמעכטיג מבטל צו זיין א מעשה־בי"ד, א היתר, וואס א בי"ד של שלשה, מיטגלידער פון לאדזער רבינאט האבען ארויסגעגעבען, און וועלכער איז געווארען בעשטעטיגט דורך די „אגודת הרבנים“ אין פוילען.

דעם אנאנס האבען געשריבען די רבנים פון ווארשא, נישט אנפרעגענדיג אפילו דעם בי"ד, וואס בעהאנדעלט דעם ענין שוין א גאנצע רייה פון יאהרען נאר בלויז געשטיצט זיך אויף די רייד פון א"י צד און גראד פון יענעם צד, וואס איז מסרב שוין יאהרענלאנג צו געהען צום דין־תורה.

מיר ווילען דא נישט פאלעמיזירען מיט אונזערע חברים פון ווארשא בנוגע דעם עצם פון היתר – אנ'ענין וואס דויערט שוין איבער 22 יאהר – מיר פרעגען נאר די רבנים־מבטלים: ווער האט זיי עס געגעבען דעם כח און אין וועמענס נאמען ערלויבען זיי זיך ארויסצוטרעטען געגען א בית־דין? נישט דער „ועד הרבנים“ אין ווארשא און אוודאי נישט די „אגודת הרבנים“ אין פוילען האבען זיי דערצו בעאויפטראגט. צי מיינען טאקי די דאזיגע רבנים, אז וואוינענדיג אין דער מלוכה־רעזידענץ זענען זיי ממילא אויך מלכי־רבנן, וואס האבען אלס לאנדס־רבנים דאס רעכט צו זאגען א דעה אין אלע בתי=דינים פון פוילישער רעפובליק, צו סאנקציאנירען אדער מבטל זיין זייערע פסקים?

מיר פראטעסטירען דעריבער אמשארפסטען געגען די אומזארפאטארישקייט פון סתם־רבנים און מיר ערקלערען פאר די יודישע עפענטליכקייט, אז דער היתר, וואס ד"ר אברהם וואלינסקי בעקומט פון אונז מיט דער הסכמה פון 100 רבנים איז מיט דער סאנקציע פון לאנדס־געריכט בלייבט אין זיין גילטיגקייט עפ"י ד"ת.

חברי ועד הרבנים בלאדז:

הרב מרדכי ניסן פראל

הרב שלמה יאקאבאוויץ

הרב הערצל הארצשטארק

לאדז, ועש"ק ויצא, תרצ"ה.

מודעה. ברוך־קראנקע' קריפעל!

ליידענדע אויף פערשידענעביין־פערקרי־מונגען פון גוף (הויקערס)!

אין לאדז וויילט צום ערשטען מאל

דער אמת'ער וועלט־בעריהמטער ספעציאליסט

Ortoped Natan Rapaport

DYR.

פון וויען מיט 30־יעהריגער פראקטיק און נעמט אן פון 9 פריה ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אוונט

אין לאדז, פילסודסקיעגא № 23

(פריהער וומכאדניא 23) טעל. 231-89

ברוך=ליידענדע! איהר קענט געזונד ווערען אהן בלוטיגע אפעראציעס ראטעוועט אייער געזונד כל־זמן ס'איז נאך צייט, ווייל דער ברוך ווערט גרויס ווי א מענשען־קאפ, די קישקעס ווערען פערדרעהט און מ'קען בראנדיג ווערען.

א הילף און א רפואה! דורך מיין מעטאדע ערפונדענע ספעציעל הייל־באנדאזשען, וועלכע האלטען צו די גרעסטע פערנאכלעסיגטע ברוכען און בעזייטיגען ראדיקאל מיט גאראנטיע ביי אנפאנגס־ברוכען. מיין ספעציאליטעט איז אויך: הייל־אפאראטען נאך דעם סיסטעם פון פראפעסאר ד"ר האפפא, ד"ר העססינג און קאללאט. געגען אלערליי פערקריפלונגען, פערקרימטע פיס ווי אויך שמערצענדע פלאט־פיס פאר אמפוטירטע אינוואלידען אמעריקאנישע קונסט־פיס (סאלאן־ארבייט).

פאר דאמען נאך אפעראציעס קינסטליכע ברוסטען.

ביים אראפלאזען זיך פון מאגען, קישקעס און געבירט־מוטער, עמפפעהל איך ספעציעלע הייל־באנדאזשען לויט ז'עם סיסטעם פון פראפ. ד"ר גלענארד.

געדענקט די אדרעס:

ארטאפעדישע אנשטאלט 23 פילסודסקיעגא 23.

וויכטיג פאר אינדוסטריעלער,

סוחרים און באנקען!

האנדעלס=ביכער, בעקאנט מיט זייער ערשטקלאסי־גער קוואליטעט און אויספערטיגונג פון אלערליי גרויסען און ספעציעלע שעמאטען, קארטאטעקען, קאלעקציעס, קאלירטע קארטען פאר אלע צווייגען פון דער אינדוסטריע,

עמפפעהלט:

Fabryka ksiąg handlowych i kolekcji

Ch. D. Szymszewicz, Łódź,

ul. Piotrkowska 26, tel. 133-86.

קאנקורענץ־פרייזען!

Del-Ha

ŁÓDŹ, PIOTRKOWSKA 59

אנאנסן אין נייעם פאלקסבלאט

האבן דעם גרעסטן ערפאלג

צו דער אפרייזע קיין פאריז

פון פרוי

נאדזשא לאמפ

צו איהר מאן, ווינש איך איהר א גליקליכע רייזע.

צייטונגס־פערשפרייטער

עקיבה גרינבוים.

Dr. med.

Haltrecht

ספעציאל־ארצט פאר הויט־און געשלעכטס קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

עמט אן פון 8—11 פריה און פון 1³⁰—2³⁰ מיטאג און פון 5—9 אוונט.

זונטאג פון 10—1 בייטאג.

אלע ארט אנאליזען.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזען!

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע־זאל.

ס'איז געפונען געווארען

א נאטיץ־ביכעל, ווי אויך א וועקסעל אויף 25 זל. אבצונעהמען געגען אנאנס־קאסטען אין אדמיניסטראציע פון „נייעם פאלקסבלאט“.

Dr. Artur Banasz

כירורג-אוראלאג

וואולטשאנסקא 23

טעלעפאן 139-88.

נעהמט אן פון 4—6 נאכמיטאג.

אויערען, נאז און האלז

קליניק

מיט בעטען פון Dr.

Z.Rakowski

פיעטריקאווער 67, טעל. 127-81

נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צווע־אפעראציע א. ז. וו. וו. אויך אמבולא־טארישעס פון 11—1 און פון 5—8 אוונט.

די פערוואלטונג פון דער

תלמוד=תורה אהבת תורה

וואלבארסקא 20

איז מודיע, אז היינט, זונטאג, דעם 18. נאוועמבער, 5 נאכמ. צום ערשטען טערמין און 7 א זייגער אוו. צום 2־טען טערמין ביי יעדע צאהל מיטגלידער קומט פאר אן'אלגעמיינע

פערזאמלונג

צו וועהלען א נייע פערוואלטונג. אלע מיטגלידער און סימפאטיקער ווערען גע־בעטען צו קומען אויף דער פערזאמלונג.

פוילישפראנצויזישע בעציהונגען

ווערען זיך פערבעסערן נאך די ערקלערונגען פון מיניסטער לאוואל

פאריז, 17 (ספ. טעל.)

דער אויסערן-מיניסטער לאוואל האט אין דער קאמיסיע פאר אויסערן-פאליטיק אין פארלא-מענט פרעציזירט די פראנצויזישע אויסערן-פאליטיק. קודם-כל האט לאוואל ערקלערט, אז פראנקרייך שטרעבט ווייטער צו א פאליטישער צוזאמענ-ארבייט מיט סאוויעט-רוסלאנד. בנוגע דעם מזרח פאקט האט לאוואל ערקלערט: נעהמענדיג אין אכט די פוילישע פארבעהאלטען ערקלערט פראנקרייך:

1) פראנקרייך און פוילען האבען נישט גע-וואלט שאפען קיין סיסטעם, וועלכער וואלט געקענט שאדען ברענגען די שוין דערגרייכטע רעזולטאטען אין אייראפא. צו וועלכע ס'געהט אויך אריין דייטשלאנד; 2) פוילען וועט נישט דארפען אנגעה-מען קיין שום פערפליכטונגען בנוגע ליטע; 3) טשעכיען וועט נישט זיין געבונדען מיט פוילען. לאוואל האט ווייטער ערקלערט „מיר האבען קיינ-מאל נישט אוועקגעווארפען אונזער פערבינדעטע פוילען. ווען איך בין געווען אויסערן-מיניסטער אין יאהר 1931 און ווען ס'איז געווען א רייד וועגען דער מעגליכקייט אונטערצוהאנדלען מיט דייטשלאנד, איז מיר אפילו נישט געקומען אויף די געדאנקען צו פערלאנגען פון פוילען, אז זי זאל אפגעבען דייטשלאנד כאטש א שפאן פון איהר טעריטאריע.

וועגען סאאר-געביט האט לאוואל ערקלערט, אז פראנקרייך וויל נישט מעהר ווי פערזיכערען די פרייהייט פון אפשטימונג אין סאאר-געביט.

פוילישע דעלעגאטען אויפ'ן קאנגרעס

פון דער דייטשער פויערים-פארטיי

גאסלאר, 17 (ספ. טעל.)

דא קומט פאר דער צווייטער דייטשער פויערים-קאנגרעס, מיט וועלכען עס פיהרען אן די היטלעריסטען. צום קאנגרעס זענען געקומען א רייה אויסלענדישע געסט, וועלכע זענען היינט אויפגע-נומען געווארען דורכ'ן רעגירונגס-מיניסטער דאררע. דער היטלעריסטישער מיניסטער האט גע-האלטען פאר די אויסלענדער א לאנגע פאליטישע רעדע. ער האט אונטערגעשטראכען, אז די היטלער-רעגירונג שטרעבט צו לעבען בשלום מיט איהרע שכנים און קודם כל — מיט פוילען. אין נאמען פון די אויסלענדישע דעלעגאטען האט געענטפערט דער פוילישער דעלעגאט פודזאקאווסקי.

גרויסער אינטערעס צו די אונטערהאנדלונגען

פון פראנצויזישען האנדעלס-מיניסטער אין מאסקווא

פאריז, 17 (ספ. טעל.)

אין צוזאמענהאנג מיט דער רייזע פון פראנ-צויזישען האנדעלס-מיניסטער קיין מאסקווע, שרייבט אונטער „מאנטשעסטער גארדען", אז אין פראנקרייך ווייזט מען איצט ארויס א גרעסערן אינטערעס צו די אונטערהאנדלונגען מיט'ן ראטען-פערבאנד. דאס געשעהט דערפאר, ווייל דייטשלאנד בעמיהט זיך לעצטענס צו פערבעסערן די דייטש-סאוויעטישע בעציהונגען דורך געבען דעם ראטען-פערבאנד גרעסערע קרעדיט-פערליכטערונגען ביים איינקויפען סחורות אין דייטשלאנד. דער פראנצויזישער האנדעלס-מיניסטער וועט פאהרען קיין ראטען-פערבאנד אנהויב קינפטיגע וואך.

די צייטונג שרייבט אויך, אז מיניסטער לאוואל איז ווייכער לגבי דייטשלאנד, ווי עס איז געווען דער פערשטארבענער בארטו. לאוואל האלט, אז סיי ווי ווי וועט דייטשלאנד ארויס אלס זיגער אין סאאר-פלעביסציט און דעריבער איז געוואונשען, אז דער סאאר-ענין זאל וואס גיכער ערלעדיגט ווערען.

א געזונד קינד פול מיט לעבען

איז מונטער און פרעהליך, עס הוסט נישט, האט געזונדטע ציינדלעך און גלייכע פיסלעך. נים Emulsja Tranowa מען געוועהנליך קינדער אין הערבסט און ווינטער. דאס איז א וויטאמין-רייכע נאהרונג. ספעציעל ביי דער ענגלישער קרענק ווערט רעקאמענדירט צו געברויכען טראן-עמולסיע. היט אייך פון נאכמאכונגען און פארערט אויסארב. פון דער פירמע Emulsja Tranowa

SCOTT & Bowne, Sp. Akc. Warszawa.

צו בעקומען פון — 2 זל.

מלוכה-פרעזידענט בעגנעדיגט

א צום טויט פערמשפטען אוקראינער

ווארשא, 17 (טעלעפאניש)

דער מלוכה-פרעזידענט האט בעגנעדיגט דעם מיטגליד פון דער אוקראינישער טעראריסטישער ארגאניזאציע זאהיל ליטווין, וועלכער איז פער-משפט געווארען צום טויט דורכ'ן געריכט אין טאר-נאפאל פאר דערהרגענען א פושטאוויק. די שטראף איז איהם פערביטען געווארן אויף אייביגע טורמע.

קאנפיסקירט דעם „טשאס"

צוליב אנ'ארטיקעל וועגען שטייערען

ווארשא, 17 (טעלעפאניש)

דער קראקאווער „טשאס" דער ארגאן פון דער קאנסערוואטיווער גרופע אין „בעבע" איז קאנ-פיסקירט געווארען פאר אנ'ארטיקעל „די נייע שטייערען".

די קאנפיסקאטע האט געמאכט א רושם אין די פאליטישע קרייזען.

צו ווייניג סערטיפיקאטען

מיינונג פון דער יוד. אגענץ

לאנדאן, (יט"א טעלעגראפיש)

דעם „טיימס" טיילט מען מיט פון ירושלים, אז אין די קרייזען פון דער יודישער אגענץ האלט מען, אז די צאהל סערטיפיקאטען איז א צו קליינע.

דער „יוגענד-טאג" אין דייטשלאנד

א טאג פון יודענהעצערישער „אויפקלערונג"?

בערלין, (יט"א) די צייטשריפט „דער נאציאנאל-סאציאליסטישער ערציהער" פערעפענט-ליכט דעם פראגראם פון דער ערציהונגס-ארבייט אין דעם „שטאטס" יוגענד-טאג", וואס פאלט אויס יעדען שבת.

לויט דעם לעהר-פלאן זאל ביי דער בע-האנדלונג פון פאר-מלחמה'דיגען דייטשלאנד אויס-פיהרליך ארומגערעדט ווערען די טעמע „דער יוד מאכט זיך ברייט". ביי דער שילדערונג פון צוזאמענברוך פון 1918 קומט די טעמע „יודען אלס פיהרער פון דער נאוועמבער-רעוואלטע", אין צו-זאמענהאנג מיט דעם ווערסאלער טראקטאט ווערט עמפפעהלט אלס לעקטור שטרייכערס „שטירמער".

ביי דער בעהאנדלונג פון דעם קאמף פון די נאציס מיט זייערע געגנער זאל ענטוויקעלט ווערען די טעמע: „יודען אלס מארדי-העצער".

DR. DED. **H. LUBICZ**

פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקה.
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 141-32
עמפפאנגס-שעה'ן 8–10, 12–2, און 5–8 אווענד
זונטאג און יום-טוב פון 9–11 בייטאג.
און יו"ט 9–1. פאר דאמען בעזונדערער ווארט-זאל

Dr. **Z. Henrykowski**

ספעציאל-ארצט פאר וועגערישע הויט-קראנקהייטען און מענער-שוועכע
האט זיך איבערגעצויגען אויף
פיעטריקאווער 86
טעל. 143-63
נעהמט אן פון 8—11 און פון 6—9 אווענד.
פאר פרויען א ספעציעלער וואַרטע זאל.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

ZAWIADOMIENIE.

Niniejszem podaję do wiadomości P. T. Klijentów, iż z dniem 16 bm. firma „GELASSEN i KAZIMIERSKI", Piotrkowska 114, została ZLIKWIDOWANA.

Jednocześnie mam zaszczyt zawiadomić P. T. Sz. Klijentów, że tymczasowo (przez czas remontu NOWEGO LOKALU) zakład mój mieścić się będzie

przy ul. Piotrkowskiej 121 (parter poprz. ofic.), **tel. 213-74.**

Z dniem 1-go stycznia zostanie otwarty komfortowo urządzony zakład mój przy ul. PIOTRKOWSKIEJ 78.
Gruntowna znajomość fachu, długoletnia praktyka, smak i gust dają gwarancję znakomitego wykonania powierzonej mi pracy.
W nadziei, iż P. T. Sz. Klijenci darzyć mnie będą nadal pełnem zaufaniem kreślę się z poważaniem

B. KAZIMIERSKI

PIOTRKOWSKA 121, parter poprz. oficyna
Tel. 213-74.

טרויעריגער מצב פון די לעטלענדישע יודען

ווארשע, (יט"א). אין דעם בעריכט וועגען דעם טרויעריגען מצב פון לעטלענדישען יודענטום, וואס איז איבערגעגעבען געווארען דער יט"א איז ווארשע דורך אנ'אויסלענדישען זשורנאליסט, וועלכער האט א לענגערע צייט שטודירט די לאגע אין לעטלאנד, ווערט ווייטער געזאגט וועגען דעם יודי-שען פאליטישען און קולטור-לעבען אין איצטיגען לעטלאנד:

אין לעטלאנד האט זיך, ווי בעקאנט, א דאנק דעם געזעץ פון 8-טען דעצעמבער 1919 ענטוויקעלט א ברייטע נעץ פון העברעאישע און יודישע שולען, וועלכע זענען אין א גרויסער מאס אויסגע-האלטען געווארען דורך דער רעגירונג. די ביז-היגע רעגירונג האט אפגעשאפט דעם געזעץ וועגען דער מינ-אריטעטס-שול אויטאנאמיע. עס זענען ליקווידירט גע-ווארען די שול-דעפארטאמענטען פון די מינדער-הייטען. וואס האבען אנגעפיהרט מיטן קולטור-לעבען פון די ענטשפרעכענדע פעלקער. עס איז געשאפען געווארען בלויז א פאסטען פון רעפערענט איבער די יודי-שע שולען, די השגחה איבער דעם יודישען שול-וועזען איז איבער צו דער אגודה, און אלע שולען אין רעליגיעזע איינגעפיהרט געווארען אלס אבליגא-טארישער לימוד. די רעגירונג האט צוריקגעצויגען די סובסידיע פאר די פריוואטע יודישע שולען. שטע-לענדיג אין סכנה זייער עקזיסטענץ, אלע סאציאליס-טישע און דעמאקראטישע לעהרער זענען בעזייטיגט געווארען, צווישען די אויך לעהרער, וועלכע האבען נישט געהאט קיין שום שייכות מיט פאליטיק.

עס איז שווער געננוי פאראויסצוזאגען די ווייטערדיגע ענטוויקלונג פון יודישען שול-וועזען אין לעטלאנד. עס איז אבער קלאר די בולטע כוונה פון דער רעגירונג צו פערשמעלערן און פע-קלע-נערען די צאהל יודישע שולען, שוין אפגערעדט וועגען דעם גייסט, וועלכער ווערט איצט אריינגעטראגען אין דעם יודישען שול-וועזען. מען הארף זיכער, פערווארטען אויף דעם געביט אלץ ווייטערע און ווייטערע אטענטאטען אויף דעם יודישען שול-וועזען. אויב די יודישע עפענטליכקייט אין אויסלאנד וועט נישט אונטערנעמען די געהעריגע שריט, כדי צו ראַ-טעווען די יודישע שול אין לעטלאנד פון פאלשטענ-דיגען אונטערגאנג.

ביי די איצטיגע בעדינגונגען אין לעטלאנד איז צושטערט געווארען דאס גאנצע יודישע קולטור-לעבען און עס איז נישט פאראן קיין מעגליכקייט צו פיהרען א נארמאלע דערציהונגס-ארבייט צווישען דער יודישער יוגענד, עס איז נישט מעגליך אונגע-שטערט צו פערבאשטאלטען יעפעראטען, אפילו אויף ליטעראריש אין היסטאריש טעמעט. כדי צו בע-צייכענען די בעציהונג פון דער מאכט צו די קול-טורעלע בעדערפענישען פון דער יודישער מינדער-הייט איז גענוג צו דערציילען די פאלגענדע צווי פאקטען: נאכן טויט פון ח. נ. ביאליק האט די יו-דישע געזעלשאפטליכקייט צוגלייך מיט אלע אנדערע יודישע קיבוצים געוואלט בעצייכענען דעם טויט פון גרויסען יודישען דיכטער מיט א געהעריגער פייערליכער פערגבשטאלטונג, עס האבען געדארפט אַ-רויסטרעטען פערטרעטער פון פערשידענע יודישע געזעלשאפטליכע קערפערשאפטען, די מאכט האט פערבאטען די פעראנשטאלטונג פון א ביאליק-אקא-דעמיע. עס איז שפעטער נאר ערלויבט געווארען צו מאכען א הזכרה אין בית-המדרש, דערביי האבען דאס רעכט ארויסצוטרעטען בעקומען נאר פערטרע-טער פון ארטאדאקסישען פליגעל.

בעהן בעזוך פון דעם ליטער פון דער פאליטי-שער אפטיילונג פון דער יודישער אגענץ פראפ. בראָ-דעצקי, האבען די אלגעמיינע ציוניסטען געוואלט איינארדנען אנ'עפענטליכען פארטראג, וועגען דעם מצב אין דער ציוניסטישער בעוועגונג, די רעגירונגס ארגאנען האבען אזא מין פארשלאג נישט דערלויבט און סוף-כל-סוף האט זיך איינגעגעבען צו בעקומען די מעגליכקייט איינצוארדנען א לעקציע פון פראפ. בראָדעצקי וועלכע איז געווען צוטריטליך פאר א גע שלאסענעם קרייז מענשען, לויט בעזונדערע איינלא-דונגען. אויף דער דאזיגער געשלאסענער לעקציע זענען געקומען אין א גרויסער צאהל פערטרעטער פון דער פאליטישער פאליציי.

די פריהער אזוי לעבהאפטע ציוניסטישע טע-טיגקייט אין לעטלאנד איז איצט פאקטיש אינגאנ-צען פאראליזירט, עס קען נישט זיין קיין שום רייד וועגען א פאָרמעלער ציוניסטישער פראפאגאנדע, די אינפארמאציע וועגען ארץ-ישראל אין א גאנצע קנאפע, די ארבייט פון די פאנדען איז אויך פא-ראליזירט. דער קרן-היסוד ארבייט בכלל נישט. דער מצב פון קרן קימת איז אנ'אומקלארער. די בע-וועגונג פון ארבייטענדען ארץ-ישראל קען נישט פיה-רען קיין שום לעגאלע ארבייט, אויך די איבעריגע ציוניסטישע גרופירונגען פיהרען נישט אן קיין ברייטע ארבייט הגם זיי זענען לעגאל.

דער ברית-טרומפעלדאר ארבייט אין לעטלאנד לעגאל און ווערט בעגינסטיגט דורך די רעגירונגס-ארגאנען טראץ אלע בעמיהונגען פון די לינקע ציו-ניסטען צו שאפען א געמיינזאמע ציוניסטישע רעפ-רעזענטאנץ פון אלע אגענץ-פארטייען, וואס זאל רעפ-רעזענטירן דעם „החלוץ" און שאפען א מעגליכקייט פאר א נארמאלער ציוניסטישער ארבייט, איז אזא מין רעפ-רעזענטאנץ נישט צושטאנד געקומען.

נאך דער איבערקעהרעניש האט די רעגירונג אויפגעלעזט דעם „בונד", און די ציוניסטיש-סאָ-ציאליסטישע פארטיי. די אנהענגער פון די יודישע סאציאליסטישע פארטייען זענען דערווייטערט געווא-רען פון עפענטליכען לעבען, לעהרער זענען ארויס געווארפען געווארען פון די שולען, דאקטוירים פון קראנקען-קאסעס א.א.וו. עס זענען אויך אויפגע-לעזט געווארען אלע פערבאנדען און קערפערשאפ-טען, וועלכע האבען געהאט א שייכות צו די יודישע סאציאליסטישע פארטייען, עס זענען געשלאסען גע-ווארען דער „ביאליק-קלוב", דער „פרץ-קלוב", די יודישע פאלקס-הויז געזעלשאפט, דער יודישער אר-בייטער-טעאטער און נאך א גאנצע רייה אנשטאל-טען וועלכע האבען געפיהרט א גרויסע און פער-צווייגטע קולטור-ארבייט צווישען דער יודישער בע-פעלקערונג. עס זיצען נאך היינט אין קאנצענטרא-ציע-לאגער אין א שטרענגער איזאלאציע צענדלי-גער סאציאליסטישע טוער, א שורער רופט ארויס דער פאל מיט דער יודישער קולטור-טוערין פרוי באסיא בערס, וואס געפינט זיך אונטער א שטרענ-גען ארעסט נאר צוליב דעם, וואס זי וויל נישט אדער קען נישט אנווייזען, וואו עס געפינט זיך איהר זוהן, וואס ווערט געזוכט דורך דער מאכט.

די רעגירונג האט ליקווידירט די גאנצע יודישע פרעסע בעוועגונג אין לאנד. עס איז אין אקטאבער חודש געשלאסען געווארען דער אלגעמיינער פער-באנד פון די האנדווערקער, וועלכער האט נישט גע-האט קיין שייכות צו סאציאליסטישע פארטייען און האט זיך בכלל נישט בעשעפטיגט מיט קיין שום פא-ליטישע טעטיגקייט. ערשט נאך לאנגע בעמיהונגען האט מען ווידער לעגאליזירט דעם האנדווערקער-פערבאנד.

נישט קוקענדיג אויף דעם, וואס לעטלאנד ציילט נאר הונדערט טויזענד יודען — האט דער דאזיגער קליינער קיבוץ געשפילט א גרויסע ראָל אין יודי-שען לעבען. ער האט אויך געהאלטען די פערבינ-דונג מיט די איבעריגע באלטישע לענדער: ליטע, עסטלאנד און פינלאנד, וועלכע זענען אפגעריסען צוליב א גאנצע רייה טעמים פון דער ברייטער יו-דישער וועלט.

איצט מוז מען פערצייכענען א פולשטענדיגען צערפאל פון דער יודישער געזעלשאפטליכקייט אין לעטלאנד, עס איז נישט פאראן קיין יודישע רעפ-רעזענטאנץ יאוש און אפהענגיגקייט הערשט אין אלע יודישע קרייזען, אפילו א פרוב צו שאפען א ווידטשאפטליכע רעפרעזענטאנץ האט זיך נישט איינ-געגעבען.

נאר א גרויס-צוגיגע קאמפאניע אין דער אויס-לענדישער עפענטליכקייט און פרעסע קען ראטעווען דאס לעטלענדישע יודענטום פון פולשטענדיגער ירידה און אונטערגאנג.

(סוף).

Dr. med. **L. Berman**

צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07
ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג און סעקסועלע בעראטונג.
נעמט אן פון 8–11 און פון 4–8 אוונד.
זונטאג פון 9–1 נאכמיטאג.

פיגולקעס קאווענא

(CAUVIN'A)

מיט אויסשליסליכע בעוואוקס-בעשטאנד-טיילען זענען דאס ווירקזאמסטע, די אנגענעהמסטע און ביליגסטע אפפיהרונגס-מיטעל
פרייז פון א שאכטעל 2.50 זל.
צו בעקומען אין אלע אפטייקען.

אפגעלעגט די סעסיע פון פעלקער-ליגע צוליב דער פראגע פון סאאר-געביט

ג ע נ ף, 17 (ספ. טעל.)

דער סעקרעטאריאט פון דער פעלקער-ליגע האט היינט אין אוועגד פערעפענטליכט פאלגענדען קאמוניקאט.

אויף דער פאדערונג פון באראן אלאיסי, דער פארזיצער פון קאמיטעט פאר דער פראגע פון סאאר-געביט, האט דער פארזיצער פון רדיט פון דער פעלקער-ליגע מיניסטער בענעש פארגע-לעגט די מיטגלידער פון ראט אין פערשטענדיגונג מיט'ן גענעראל-סעקרעטאר פון דער ליגע אפצו-לעגען די אויסערגעוועהנליכע סעסיע פון דער ליגע, וועלכע האט זיך געזאלט עפענען ד. 21. ד.ח. די דאטע פון דער סעסיע וועט בעזונדערס מיטגע-טיילט ווערען, דער מאטיוו, אז די סאאר-קאמיסיע האט נאך נישט פערענדיגט איהר ארבייט.

דאס גרעסטע טאג-געווינס פון דער 2-טער קלאס

100.000 זל. אויפ'ן נומער 154582

איז געפאלען אין דער פריוואטער פאפולערער קאלעקטור

אדאלף רייז, פאמארסקא 19.

פוילישע היטלעריסטען האבען ווידער געשאפען א נייע פארטיי

וו א ר ש א, 17 (טעלעפאניש)

אין ווארשא איז ענטשטאנען א נייע פאלי-טישע פארטיי „אונאפהענגיג-געזעלשאפטליכע ארבי-טער פארטיי". דאס איז א בעגייאונג פון דער גע-וועזענער נאציאנאל-סאציאליסטישער פארטיי, וועל-כע האט געהאט אפטיילונגען אין ווילנא, קאטא-וויק, און לאדז, (בראש איז געשטאנען באדנאר-טשיק) און איז בשעתו ליקווידירט געווארען דורך דער פאליציי.

50.000.— Zł. na Nr. 11588
padło w KOLEKTURZE
Domu Bankowego JÓZEFA HIRSZBERGA
24 PIOTRKOWSKA 24.

דעפ. ווישליצקי ביים פינאנץ-מיניסטער

וועגען א רייה שטייער-ענינים

וו א ר ש א, 17 (טעלעפאניש)

דער פינאנץ-מיניסטער זאוואדזקי האט היינט אויפגענומען דעם פרעזעס פון צענטראלען סוחרים פעראיין דעפ. ווישליצקי. דעפ. ווישליצקי האט ארומגערעדט מיט דעם מיניסטער די פאדערונגען פון סוחרים בנוגע די נייע שטייערען, די בעציה-ונג פון די שטייער-אמטען צו די האנדעלס-ביכער און סאלירען דעם ואומזאץ-שטייער, בעזונדערס אין דער טעקסטיל-אינדוסטרי.

מינ. זאוואדזקי האט צוגעזאגט זיך צו בעקע-נען מיט די פאסטולאטען פון די סוחרים.

ציהונג פון דער מלוכה-לאטעריע

2-טע קלאס — 3-טער טאג

Po 100.000 zł. na N-ry 133710 154582.

10.000 zł. na Nr. 154.

5.000 zł. na Nr. 1719886.

Po 2.000 zł. na N-ry 70455 156364.

Po 1.000 zł. na N-ry 38334 52140 98737 133046 153725.

Po 500 zł. na N-ry 11801 14520 179059..

Po 400 zł. na N-ry 17066 49645 66620 99099 98714 93598 94528 11648 144233 168906 175474.

Po 250 zł. na N-ry 16 771 18149 47176 53934 56266 59663 61161 65684 74722 85852 88897 101508 104358 109383 117549 119984 133853 135155 141863 149281 151531 167652 167863 171442.

Po 200 zł. na N-ry 7300 10347 14345 15994 18136 24824 38414 41508 42886 44514 4 6508 48678 50439 52829 57447 64110 62211 65219 63963 69135 83280 80954 84656 110438 110601 111932 121805 121312 122109 126407 131447 132814 132320 131768 135739 136664 137823 147745 147705 149599 155720 169902 173109.

STAWKI.

Cyfry. przy których widnieje litera „s" oznaczają stawki po zł. 150.

113 16 25 411 545 632 1010s 146s 54 211s 66s 517 671s 85 2065s 130s 216 359 411s 52 514s 645s 797s 834 917 29 3057s 308s 483s 734 974 4164s 72s 78 357s 725 44 943 5077 322s 63s 88s 562 815 6002s 360 78 503s 76s 7002 188s 317 19 420s 23 716s 861 917 8072 84s 93 379s 411s 555 667s 9052 104 94 98s 290 318 479 641s 59s 730s 808s 996s.

10077 114s 494 565 728 30 44 590 59 11037 162s 216 33s 92s 909 120040 117 20 679s 13087 182 269 14002 62s 159 340s 46s 544 683 737s 842s 75 986 15108s 78 428s 514s 716s 63s 79s 939 41 16237 474 608 12 845 944 17239 67s 96s 438s 633 50 84s 746s 951s 18075 108 77 248 79s 673 83 719 83 19189s 270 407 637s 855 900 995.

20183 255 404 51s 610 41 55s 62s 849 21065s 200 226 63s 393s 71s 577s 609s 741 807 999s 22333 494 602s 48 886 23126s 330 435 65 70 89s 705 35 41s 804s 62 86 93 24127 91s 225 64 546s 91s 728 856s 95 994 25014s 199 226s 311 611 789s 877s 86s 928 74 84 26293s 328 60 499s 545 68s 91 710s 98s 823 904s 27169 335s 50s 56s 91 530s 72s 79 626 48 60 709 21 35s 48s 818 72 28153 249s 86s 312 479 94 783s 29153s 72s 218 35s 448s 94 721s.

30064 82s 206s 45 345 613 23 24 34 36 78s 916s 87 31056s 86 167 214 64s 428s 655 766s 82 835s 916 68s 32008 341 638s 718 33049 140 46 77 214 330 40s 44s 479 535s 664 97 99 840 34094 397s 411s 62 505 58 35241 307 814s 61s 80s 36008s 245s 302 65 509 751 846s 37097 193 215 332s 474s 559 92s 657s 747s 846s 52 38048s 60 317s 442 84s 753s 76s 951s 21 56 76 39044s 52 231 52 92s 317 724s 875s.

40012 17s 212s 421s 56 790 41035s 75s 121 33 331s 480 563 714 60 65s 42117s 294s 658s 705s 53s 945s 43111 13s 270 344s 97s 426s 64s 76s 98 523 620 4s 946s 44014 18s 30s 114s 217 302 94s 575 617s 49 76 93 832 985 45410 80 709 854 46064s 126s 96s 263 360 79 997 47057 141 286 399 416s 40s 547 615 739 873s 901s 48028s 49 154 440s 500 45 51s 654 714s 800 927 49103s 340s 61 389 94 476s 524s 88s 682 886.

50214 47 557 72s 603s 600 98s 746 79 897 51123s 29s 306 36 412s 516 87s 643s 68 719 51 92s 808 994s 52025 117 267 377 419 542s 614s 736 875 966 53072 177 303 87s 442 89s 573 74s 87s 718 874s 90s 97 936 42s 54057 104s 31 201 61 80s 303 90 455s 515s 636s 708 42 835 55010 48s 235 65 345 502 23s 66 600s 637s 90s 725 57 56013s 58 121 503 61 702s 95 901 5 37 93 17016 226 378 453s 79 538 87 97s 684 983 58308 18 482 668s 80 718 811 20 59032 48 113s 232s 88 433 480s 515 70s 87s 706 52.

60302 459 539 765 87s 940 66 61010 134s 40 241 97s 597 657 919s 98 62029s 94 261 572 706 860s 63099 306 60 514 20 685s 808 67 900s 999 64027 282s 353 412s 610 607s 20 23s 87 962s 65035s 213s 63s 774s 393 534 649 72 979 66147s 609s 823 77s 945 67037 48s 95 323 40s 4176 512s 700 748 826s 68022 108 46s 224 314s 61 448s 72s 626 71 92 920 69074 185 204s 31s 94s 327s 93 482s 588 538.

70016s 287 383s 89s 97s 473 508 55 777s 950s 71030 114 35s 48s 87s 278 304 50 707 47 882 963 72186 87 234 59s 69s 307 67 544s 622s 16s 737s 73100 352 574 653 810s 89 74028s 74 151s 37 291 302 630 960 75104s 29s 389s 406 11s 581s 645 46 729 45s 76103s 5s 334 73 471 97s 721 830 75 981 77001 287s 374 491 600 886s 948s 79016 61s 280s 69s 86 95s 531 614 93s 760 870s.

80049 86s 138 43 326 993 81011s 191 254 345 74 502s 75 622 834s 80 82031s 192 268s 71s 304s 80 154 639 882s 941s 70s 83056 539s 677 744s 38 848 994 84019 146s 52 274s 812 85087 292 446s 535s 675 82 765s 890 92 975s 87277 674 719 950s 94 8744 96s 526s 601 97 759 77 837s 69 88143 257 97 98s 304 478 616s 95s 812 57s 89327 513s 777 964s.

90449s 829 91092 123 29 37 89 439s 585 666s 77 79 88 999s 92218s 50s 55 740 810 953s 93109s 44 336 430s 74 579 813 94226 373 617 739 81s 87 864 91s 910s 11s 29 63 95067s 101 217s 74 654 559 64s 96066 289s 325 410s 50 559 624 862 902 97089 321 86s 628 740 827 46 98019 62s 82s 240s 60s 340 439s 63 99 166 283 469 743 929 88

100072 153s 367 60 78 87 598s 657 61 939s 56 90s 101118 78 251s 479s 694 — 102313 411 33s 668s 723 829s 65 913s 103075 106 432 82 532 791s 94 917 206s 104110s 79s 289 428 537 61 862 33s 64s 74 909s 105059 784 851s 967 106047s 84 159s 244 402s 622 107072 121 4s 62s 230 332 450 70s 672 75 747 108404s 796 — 109401 21 610 756

110023s 99 121 64 324 407 13 62 540 77 89s 634 717 43 111230 50 524s 633 837 112206 620 45 704 808s 113261 403 47 517 51s 626 70s 837 114050 55 82 109 23 324 33 98 430 71 587 936 95 115162 300 35 457 64s 70s 730s 821 32s 901 36 116211 322 570 829s 44 117053 65 71 183 219s 352 412 50 935 118132s 370 420 525 27 665 759s 948s 52 68 119027 41s 49 136 280 720s 943 939 120120 12 294 371s 81s 422 84 661s 63s 823 905 121196 125s 313 498 623 864 915 42 122208 70s 80s 383 95 479s 586 613 831 60 123091s 94 156 299 868 929s 77 124152 501 52 645s 90s 125013 431 761 879 126203 365 86 621 649 709s 19s 28 888s 91s 127045s 234 453 602 19 792 822 47 983s 128513 628 790s — 129081s 118 55 366 96s 844s 929 56

130021s 204 35s 48s 406 655 723 826 69 924 70 131115 291s 319 492 691s 840 55 941 132172s 332s 78 50 300 635 16 766 850 133133 51 544 618s 34 52 799 134106 522s 652 135012s 30s 35 403s 74 871 948 91 136029 144 65s 341 57 406 51 622 766 922s 42s 157014s 45 220 40 526 671s 905 34 138128 56 215s 35 344 457 554 623s 67 853s 991 139165 84 319 86s 472 563s 620 808 22

140021 278s 356 537 42 652 721 37 842s 925 141081s 300 61 403s 538 651 — 932 85 142021 116 17 201 34s 910s 77 — 143018 223 92 94 312 92s 84 445 613 29s 759 93 933 40s 134038 319 15 97 580s 666 718 91 145 317s 87 474 516s 641 746 86 948 75 146217 68s 371 403 877 147050s 360s 620 28s 734s 148087s 122s 76 437 596 983 149236 408 551 720 69 883s 919 31, 58

150020 96 176 332 737 948s 151071s 190 259s 758 896 91s 52 152141 256 351 66 652 74 705 60s 885 134 216 331s 620 481 997s 98 154071 91 127 306 431s 68s 881s 952 66s 95 155049 79 247 95 347 95 561 613s 851s 156265 409 639 90 711 881s 86 942 94s 157014s 227s 397 645s 68 925 158213 41 55 404 39s 527 33 739 803s — 159063s 141 200s 221s 325 402 4s 86 526 738s 55 800 28

1660043s 80 159s 207 320 759s 70 — 161112 316 17s 84 410 673 765 99 860 — 162317 423 50 645 93 855 966s 163066s 220 469 720s 32 58s 841 979 164073 67 76 400 440 520 35 55 71 611 932 45 — 165013s 174 215 66 505 973 166058 127s 44 92 370s 410 608 47 167137 39 89s 245 57 74 387s 755s 168014s 40 100 190 232 357s 503 22 89 694s 716 38s 70 845 50 925 169052 134 489s 538 639 74 83 748s

170006 238 60 440 57 513 76 620 77 171034 194 231 354 401 18 90 762 82 865 172036 515 624 30 730 829s 173000 352 491 520s 600 959 174228 43 47 489 91 548 63 44 79 817 28 175072 188 374 489 583 755 808 27 68 948 176053 601s 65 454 673 951s 65s 177016 49s 97s 115 46 62s 276 330 460 585 689 90 831 39 967 75s 178031 48 88 150 220 409 672s 813 15s 41 179108 288 312 56 93 412 509s 79 723s 800 933 74

II CIĄGNIENIE
GŁÓWNE WYGRANE

zł. 50.000 — 11588

zł. 10.000 — 117299 123.085

zł. 30971

zł. 2000 — 52586 40181 56734 128650 79701

zł. 500 — 37058 67338 108087 123449 158512 176228

zł. 400 — 9936 15144 21339 21287 — 37962 44477 50283 63812 73239 82683 — 90609 91674 101410 114734 145289 154220 163205 163610 164752 16853

zł. 250 — 28833 24887 34318 37212 — 49470 59039 69874 74210 70712 79266 94492 92492 94692 102500 107181 103930 110259 111363 115512 118670 135092 — 139327 147361 156106 152950 172111 172996

zł. 200 — 27 2770 15199 19694 23642 28299 29279 29743 31191 40787 41535— 47085 48175 48926 50855 53116 58542 84914 64196 71268 76861 87968 93187 93364 99087 101371 105362 115548 — 122988 127984 128897 137054 138527 — 138816 140844 141915 153037 164211 160594 169400 171274 173477.

STAWKI

Cyfry przy których widnieje litera „S" oznaczają stawki po zł. 150.—

184s 332 637 60 736 62 898s 1103s 51 400 475 620 777 2108 317 800 941 3241 360s 945 4071s 133s 62 80 261 325 58 59 543s 632 88s 727s 5043s 165 427s 516 61 6077 118 213 14 36 477 725 45 50s 932s 7077s 147 415 507s 614s 950s 91 8044s 75 145 49 294 428 37 587s 656s 778s 850 81s 960s 929s 304 512 848 61 908s

10005 49 176 262 407 76s 771 822 — 11025 248 150 96 635 36 770s 12030 55s 455s 567 735 37 899 13072s 120 37 349 489 582 808 22 14180s 245 78 362s 94 730 810 38 15190 231 332s 425 770s 833 986 92 16045 282s 313 68s 568 640s 840s 17164s 457 781 814s 18267 324 553 77 646 19343 503 661 875 980.

200127 39s 247 332 64 69 413 639s 45s 81s 794 928 37s 93 21118 374s 753 60s 915 22429 746 801 43 55 23030 131s 21s 37s 324 490 620s 94s 819s 89 96s 24080s 202s 18 37 60s 312 91s 433se 501s 7 80 600s 816 96s 25105 340s 561s 696 797 889 26113 85 288 9s 480 782 934 36 51 27148s 412s 22 83s 518 96s 656 28018 56 138 256s 447s 80 587s 89079 67 440 517 672

30158 98 341s 69s 45s 91 637s 49s 843s 31040s 318 480s 690s 92s 80 636 32140 418 94 569s 609 729 874 79s 33034s 195s 242 434 76 734s 883 86 34373 84 593 35054 67 131s 32 566s 75 36001 11s 309s 408 41s 673 92 826s 921 77 37266 98 322 69 79 90s 554 38024 950 109 221 75s 379 412s 85 517s 867s 982 39155 93s 889 91s 348 77 577 622s 702 819 956

40166 244 395 571 749 97s 41258s 619 73587 802 42025 435 510 618 812 43070 194 289 361 421 564s 955 44024 40 105 91 99 274 93s 388s 472 564 730 42 58 87s 768 988s 45077s 101s 253 58s 340 49s 531 629 97 744s 832 33s 938s 48 81s 82 46200 238 374 537s 47 77 778 897 92s 902 23s 47000s 17 180 215 22335 443s 80 591 72 609s 814 72 48061 93s 169 334 491s 776s 840 82 932 49007 28s 105 43s 64 65s 218 375s 429s 779 945 71

50095 113s 32 54 340 485s 575 780s 821s 962 77 88 51067 313 18 86 617s 729 71 52122 834s 956 53073s 83 149s 340 488s 634 77 752 851 54020s 132 74s 231s 325 96 717 44s 884s 927 55063s 204 80 354 452 62 645 763 56005s 61s 73 87s 127 57 622s 546s 617 50 775 829 95s 921s 22s 24 57075 265s 382 455s 634s 749 64s 834 58056 220 54 67 327 600 25s 723 86 900 59266 327s 84 588 600 614 717 97 741 68

60054 80s 95 115s 26s 528 606 92s 970 61027 92 344 510 752s 59 618 800 62025 84s 161s 301 2 485 762 66 851 63155s 92 678s 769 896 64198s 202s 340 489 665 785s 996s 65015s 188 224 55 59 66s 35 355 61s 767 836 47s 924s 66192s 480 587 668 714 67051 68 108s 282 455 665 760s 849 68237 346 499s 652s 825s 93 932 75 69035 108s 70 445 50 506 14 684 816s 47 87

70045 197s 303 21s 30s 772 57 71008 99s 268 675 96s 738s 878s 80s 85 72133 59 211 84 97s 315s 943 73115s 20s 375 640 849 946 54s 94 96 74066 104 210s 455 74 723 75125s 64 264 371 78s 710s 801s 751 987s 76163 225 45 78 323 430 43 550 603 776s 925 97119s 239 4s 99 319 50 61 465 70 973 78147s 48s 442s 320 436 554s 57 875 996 79141s 443 559 66 835s 972

80108s 32 366s 30 381 580 615 865 927 81280 353 431 518 32 655 82063 177 378 420 652 54 702 62 940 45 93087s 188 328 470 680 708 861 64085 143 69s 70 313 646 80s 914 25s 86s 85200s 223 340 404 67s 651 813 980 86022 361s 85s 576 683 704 95 912s 24s 60 87061 109 334 453 586 639 71 82s 88041s 141 321s 70s 518 700 973 89011 243s 332 641s 97 84s 33

90200 511 611s 718 805s 981 99018 82 244 83 493 547s 88s 668s 738 39 82 885 921 92014s 65s 105 12 287 307 450s 756 854 95278 87 310 25s 502 3 600 646 93132 310 535 624s 778 812s 17 971 95009 34 60 71s 188c 384 509 90 681s 832 90 924s 96032 248s 94s 389s 577 763 811 903 973 49 97157 640 91s 396s 413 611 26s 619 771 872 968 98025s 110 388s 729 36 37 829s 99006s 222s 26 394s 443 595 96 609s 45 746 917s 49s

100033 279 491 771 85 887 979 101207s 40 47s 436 743 875 96 106264 365 78 80s 468 516 88s 946 10390s 226 36 76 541 957 97 104005s 112 26 253s 476 75 668 718 85 95s 867 924 91 87 105062 271 78 392 427s 88s 91 573s 612 757 844 984s 106003 101s 18 347 543 95 107164 201s 301 37 39 440s 97 582 840 109249 92s 339 98s 415 35s 92 794 870s 109132 66 269 487 97s 530s 617 74s 709 888s 110418 53s 783 853 60s 916 111228s 97s 322 51 94 444s 674 134 320 629s 113026s 157s 86 285 358 61 404 25 603s 703s 992 98s 114058s 203s 87 352 535 88 64 754s 835 115054s 230s 393 44 541s 737 905s 13s 116200 308 212 117062 70 827s 460 540s 708 780s 740 939 118197 214s 338 449s 60 618 709 36 50s 53s 623 119158 203 412 615 724 94 827 30s 971s

120166 778 804s 32s 121017s 76s 106s 53s 749 856 99 953 122095 25 45 69 400 52 597s 628 789 939 123089 326s 59s 759 88 124234 561 95 771s 815s 39 58 88s 986 125110 86 98 234s 392s 454 56 588 94 610 724s 26 41s 94 126022 71 527 610s 72 979s 127003s 31 72s 256 406 30s 521 62 54 633 58 612 78s 902 128038s 42 86s 143s 46 316 514s 779s 992 129060s 83 91 132 333 61 80s 475 749 830s 812 30 52s

130024 77 150 214 682 706 131009 108 41 62 233 359 62s 745 790 848s 132118s 27 77s 249s 34s 89 534 84 833 910 133100 172 710s 906s 94

134012 268 598s 705 18 826 992 135583 59s 261 915 136047 405 19 31 54 50 607 17 73 735 97 873s 83 921 167 137051 127 421s 39 571 704 170 78 90 831 38s 70 933 138095 250 399 509 22 951s 85 139048s 211 794 800 79 904

140209 38 49 380 91s 445 582s 615 750 920 43 87s 141043 199 400s 511 40 87 620 836 67s 915 21s 88 142022 64s 386s 618 947 143110 97 232 317 541 620s 824 38 144088 244 70 77 623s 42 819 15023s 58 204 21 599 619 31s 818 57 146052s 201 370 753 62s 937 147018s 46 54 237 471 148 523s 621 803 38s 956 149035 50 352 486 614s 61 701 72

150475 524 12 642 763 698 151240 88 510 708 830s 78 84 903 47 80s 152119 — 338 401 564 153035s 175 317 59 500 649 721s 75 865s 154014 23 37s 144s 295 345 437 511 661s 826s 902 83s 155145 62 78 226s 48 69 453 609 740s 29 802 69 928 156129 519 26 82 97 683 84 759 958s — 157079 217 451 606 814s 46s 80 158327 35 97 99s 561 747 442s 67s 84 930s 50s 89s 159424 69 615 65 81

160022 100 54 74s 254683 161075 432 90s 652s 68 938 70 162167 200 52s 300s 55s 93s 569 851 951 22 87 163105c 303 201 521s 627 762s 82s 96s 868s 164275 397 485 506 85s 759 951 165002 115s 67 306 75 66s 479 532 735 849s 166107 88 213 37 69 476s 566 954 167108 38 40s 211s 371 418 31 82 516 603 75 888 168086 96 175 591 627 789 837 49 169058 252 479 942s

170141 462 535 685 905 41 171039 150 64 406s 679 172 46s 668 803 173092s 124 224s 90s 767s 854 937s 174282s 443 76s 681 79s 824s 175020 226 96 57 966 776 67s 130 60s 259s 79 358 921 177185 357 488s 501 722 23 937 49 86 178078 121s 245 674 179347 727 67s

געשלאסענער רינג ארום דייטשלאנד

דאס היטלער־לאנד ווערט אינגאנצען איזאלירט

דער רינג ארום דייטשלאנד הויבט אן זיך צו שליסען. די נייע אקטיוויטעט, וועלכע מ'ענטוויקעלט אין בערלין, איז א צייכען פון ענטוישונג און פון יאוש. דערפאר טאקע הויבט מען אן צו זידלען אין די גלייכגעשאלטעטע בלעטער דעם ענגלישען פרעמיער־מיניסטער מאקדאנאלד, ווען ס'האט זיך ארויסגעוויזען אז ער טוט נישט דאס, וואס עס וויל דאס דייטשע אויסערן־מיניסטעריום און הער ראזענבערג. די שליחות פון הער ריבענטראפ קיין לאנדאן איז א מין פערצווייפלונגס־פרווו צו צוברעכען דעם רינג וואס ציהט ארום דאס היטלער־לאנד.

פונוואנען נעהמט זיך די פערצווייפלונג? צי איז נישט אמת דאס, וואס עס דערציילען די דייטשע אינפארמאציע־קוועלען, אז אין דער לעצטער צייט האט דייטשלאנד געהאט זעהר פיל ערפאלגען אין דער אויסערליכער פאליטיק? דייטשלאנד האט געוואונען פוילען. דייטשלאנד גענוצט פון די שוועריגקייטען, וואס עגזיסטירען צווישען איטאליען און דער קליינער אנטאנט. דייטשלאנד קאן זיך נאך אלץ פערלאזען אויף דער מידקייט, וואס איז געפאלען אויף דער וועלט: די וועלט איז גרייט צו ברענגען יעדען קרבן, אבי נאר כדי אויסצומיידען דאס לעצטע, דעם קריג.

אזוי האט אויסגעזעהען די לאגע ביז נישט לאנג צוריק, אבער דייטשלאנד אליין האט זיך קאליע געמאכט די מעגליכקייטען, פאר די גרויסע מלוכות איז געווארען איבערדריסיג זיך צו לאזען אהין און אהער צו גענארען פון היטלער־דייטשלאנד. איצט אריענטירען זיך אלע געגען דייטשלאנד.

איצט איז צו שפעט פאר די רעדעס פון היטלער'ן און פאר די רייזעס פון ריבענטראפ'ן. די ערשטע עדות דערפון זענען געווען די ענטשיידענע ארויסגעזאגטע מיינונגען פון ענגלישען פרעמיער מאקדאנאלד. פאר יעדען איז געווען קלאר, אז דא גייט נישט וועגען א פשוטער רעדע. די רעדעס האבען אנגעקינדיגט אן אקציע, און די אקציע איז איצט געקומען: די בעניאונג פון בונד צווישען ענגלאנד און יאפאן.

אויף דער פלאטען־קאנפערענץ אין לאנדאן איז ענגלאנד ארויסגעטרעטען אלס פערמיטלער צווישען יאפאן און די פעראייניגטע שטאטען פון אמעריקע. די פערמיטלונג האט געהאט ערפאלג: יאפאן האט זיך בעגנוגענט מיט א קלענערער צאהל פלאט־איינהייטען איידער זי האט לכתחילה געוואלט בעקומען. יאפאן האט געקאנט דערויף איינגיין, ווייל אנשטאט דעם בעקומט טאקע דעם נייעם בונד מיט ענגלאנד.

א בונד צווישען ענגלאנד און יאפאן ליגט אויף דער ליניע פון דער ענגלישער וועלט־פאליטיק, ווייל ענגלאנד האט אין זינען די מעגליכע נויטווענדיגקייט צו פערטיידיגען אינדיען געגען רוסלאנד. אבער איצט בעדייט דער בונד מיט יאפאן אן ענטלאסטונג פון סאוויעטען־פערבאנד, ס'איז אויסגעשלאסען אז דאס כאפיטאליסטיש־געשטימטע ענגלישע פאלק זאל ערלויבען זיין רעגירונג זיך צו פערבינדען מיט יאפאן, מיט א מלוכה, וואס וואלט געשטאנען ערב א מלחמה. דורכן שליסען מיט דעם בונד ווערט בעשטעטיגט, אז די רוסיש־יאפאנישע סכנה געהט אראפ פון דער טאג־ארדנונג, און דערמיט פאלען אוועק די חלומות, וועלכע עס האט זיך געמאכט דאס נאציאנאל־סאציאליסטישע דייטשלאנד.

קיין בערואהיגונג פון דער רוסלענדישער מזרח גרעניץ, וואס זאל ערלויבען די בערלינער רעגירונג אונטערצונעהמען דעם געפאהרלאזען רויב־מארש געגען די סאוויעטען, איז מעהר נישטא. דערמיט פאלט אויך די האפענונג, וועלכע דייטשלאנד האט געלייגט אויף דער טאטקרעפטיגער הילף פון פוילישען „פריינד". א דאנק את דער ענטלאסטונגס־אקציע פון ענגלאנד לטובת די סאוויעטען, בעקומט דער בונד צווישען רוסלאנד און פראנקרייך א גאנץ נייע בעדייטונג, דערמיט ווערט אויך געזיכערט די דערנעהענטערונג צווישען פראנקרייך און איטאליען, ווייל איטאליען אריענטירט זיך אין איהר פאליטיק אויף ענגלאנד. און ס'איז ווידער געווארען זעהר וואהרשיינליך א נייע דערנעהענטערונג צווישען פוילען און פראנקרייך.

בקיצור: דורכן שליסען א בונד מיט יאפאן האט ענגלאנד געטון אן אנשטויס פראנקרייך און די אנדערע פערטיידיגונגס־שטרעבונגען, און אנגעהויבען צו שליסען דער רינג ארום דייטשלאנד.

מ'ווייסט פונקט אזוי פיל ווי פריהער

א געשפרעך וועגען מלחמה און שלום

אין דער ווירקליכקייט זענען נישטא אזעלכע סיבות און געזעצען, נישט קיין פאליטישע, נישט קיין עקאנאמישע, וואס זאלען אונבעדינגט טרייבען די פעלקער צו בעוואפענטע צוזאמענשטויסען — האט די טעג בעוויזען אויף א געשלאסענעם פערזאמלונג איין בעוואוסטער ענגלישער פראפעסאר. די סיבות פון קריג זענען נישט אונטערגעווארפען קיין שום געזעצען. זיי זענען איינענטליך אונערווארטע אפילו פאר די, וועלכע שטרעבען צום קריג פון גאנצען הארץ. אלע פאראויסזאגען, אז מלחמות זענען אן'איבערגעלעבטע זאך, אדער, אז זיי ברעכען אויס אונפערמיידליך, זענען גארנישט ווערט.

דער פראפעסאר האט געבראכט, כדי צו בעווייזען זיין געדאנק פערשידענע ביישפילען. א שטייגער, אין די פופציגער יאהרען פון פאריגען יאהרהונדערט איז מען אין ענגלאנד געווען איבערצייגט און אין דעם זין זענען געפיהרט געווארען די פרעדיגטען, אז די צייט פון מלחמות האט זיך אינגאנצען פערענדיגט, אז דער פרייער האנדעל מוז ברענגען צו אייביגען און אלגעמיינעם שלום. עס איז ווירקליך פריהער נישט געווען אזא צייט, ווען די הומאניטארע לעהרעס זאלען געווען האבען אזא ערפאלג אין לאנד. די ענגלישע געזעלשאפט האט דאן איבערגעלעבט די צייט פון גרויסען געזעלשאפטליכען אויפבלי. גלייכצייטיג האבען ענטוויקעלט זייער טעטיגקייט אויף די פערשידענסטע געביטען פון מענשליכען גייסט א רייהע אויסגעצייכענטע און וועלט־בעריהמטע געלעהרטע, דיכטער, ראמאניסטען, פילאזאפען. די הומאניטארע אידעען, וועלכע זענען געקומען דאן אין ענגלאנד, האבען זיך פערשפרייט איבער גאנץ אייראפא און האבען דארט אומעטום געמאכט א גרויסען רושם. אייראפע, וועלכע איז געווען מיד פון מלחמות, האט געשלונגען די לעהרעס פון אלגעמיינעם און אייביגען שלום.

און אין דערזעלבער צייט האט זיך פרייסען געהייס, אבער גרינדליך, און מעטאדיש און לויט אלע כללים פון דער וויסענשאפט און „עטיק" געגרייט צום קריג, וועלכער האט בעקומען זיין קרוינונג אין דער מלחמה מיט פראנקרייך און אין דער גרויסער מפלה פון דער פראנצויזישער ארמעע.

דאס געשפרעך איז ארויסגעשוואומען אין צוזאמענהאנג מיט איינעגע אקטועלע ווירטשאפטליכע פראגען פון ענגלישען לעבען, וואס זענען אין דעם אווענד ארומגערעדט געווארען. צי איז אין ענגלאנד קלענער געווארען דער זאפאס פון גאלד? אפשר איז דער פונט שטערלינג געפאלען אין זיין ווערט, ווייל די גאלד־זאפאסען אין ענגלישער באנק זענען פערקלענערט געווארען? אבער דאס איז נישט אזוי, דער זאפאס גאלד אין ענגלאנד האט זיך נישט פערקלענערט, פערקעהרט, אין ענגלאנד איז איצט דא צוויי מאל מעהר גאלד ווי אין אנהויב פון קריג, ווען גאלדענע מטבעות האבען געהאט די זעלבע צירקולאציע ווי פאפיר־געלד.

צי איז געפאלען די ענגלישע אינדוסטריע אין פערגלייך מיט דעם ווי זי איז געשטאנען ערשט נישט לאנג? צי קאן מען אפשר דערמיט ערקלערען דאס פאלען פון ענגלישען פונט? ניין, די לאגע פון דער אינדוסטריע פערבעסערט זיך. עס קומט אלזא פאר א מין עקאנאמישער פאראדאקס: דאס פאפירענע געלד פאלט דערפאר, ווייל די עקאנאמישע לאגע האט זיך אין ענגלאנד פערבעסערט. אט דער פאראדאקס איז עס טאקע בעהאנדעלט געווארען אין דער דערמאנטער פערזאמלונג.

איין רעדנער האט ערקלערט דאס פאלען פון פונט מיט שפעקולאציע אויף דער בערזע. אנדערע רעדנער האבען די ערשיינונג ערקלערט מיט אנדערע סיבות. עס איז ארויסגערוקט געווארען די טעאריע, אז עס שטייט פאר אין דער נאהענטער צוקונפט קריג אויפן מזרח און דערפון איז געמאכט געווארען דער אויספיהר וועגען די געזעצען פון קריג, פון ארטיגען און דאן פון אלגעמיינעם וועלט־קריג. ווען מען האט גענומען רעדען וועגען קריג, האט איין רעדנער געבעטען דאס ווארט און אנגעהויבען היים צו פערטיידיגען דעם שטאנדפונקט, אז ענגלאנד איז מחויב צו פערבלייבען נייטראל, אויב עס וועט אויסברעכען א קריג צווישען וועלכע עס איז נישט מלוכות. ענגלאנד איז דאך געבליבען נייטראל אויך אין יאהר 1870, בעת דעם פראנצויזיש־פרייסישען קריג. פארוואס זשע זאל ענגלאנד נישט קאנען בלייבען נייטראל אויך אין פאל, אויב יאפאן וועט ערקלערען קריג די סאוויעטען אדער דייטשלאנד וועט פראוואצירען צו א קריג פראנקרייך? די בעסטע זאך און די גינסטיגסטע איז דאך צו פערבלייבען אן א זייט. גינסטיג איז עס קודם כל דערפאר, ווייל די מלוכות, וואס שלאגען זיך, ארבייטען גארנישט אויס און דאן עפענען זיך גרויסע אפנעהם־געביטען. די אינדוסטריעלע מלוכה, וועלכע בלייבט נייטראל אין פאל פון א קריג, קאן דאן רייך ווערען פון די אנדערע מלוכות, פון זייערע אונגעהויערע בעדערפעניסען און בעשטעלונגען.

קיין קריג וועט נישט זיין נישט אויפ'ן ווייטען מזרח נישט אין צענטראל אייראפע, — האט זיך איינער אנגערופען מיט א זיכערער שטים. אויף צו פיהרען קריג דארף מען האבען געלד און געלד, אהן א שיער געלד. געלד האבען יענע לענדער, וועלכע ווילען אפהיטען דעם שלום. פיהרען קריג זענען גרייט די אלע מלוכות, וואס האבען אלצדינג א חוץ געלד. ווי אזוי זשע וועלען קאנען פיהרען קריג די מלוכות, וועלכע האבען טאקע א גרויסען חשק צו מלחמה, זיי האבען אבער נישט קיין מיטלען דעם קריג צו פיהרען?

איהר פערגעסט וועגען די גרויזאמע געהיימע קריגס־מיטלען, וועלכע זענען ערפונדען געווארען אין דייטשלאנד און אין יאפאן? האט בעמערקט איינער פון די אנוועזענדע.

אבער פארוואס מיינט איהר, אז די אלע פערניכטונגס־מיטלען זענען א פריווילעגיע בלויז פון דייטשלאנד און פון יאפאן? אומעטום אין אלע לענדער זענען צוגעגרייט געווארען געוואלדיגע איבערראשונגען אויפ'ן פאל פון קריג. עס איז א גרויסער ספק, צי א וועלט־מלוכה וועט איצט קאנען איבערראשען די שונאים איהרע מיט טאנקען אדער מיט גיפטיגע גאזען, אזוי ווי דאס איז געווען אין וועלט־קריג. אלע מלוכות גרייטען איצט צו איבערראשונגען אויפ'ן פאל פון קריגס־אויסברוך.

און דאך איז נישטא קיין שום ספק. אז דער קריג וועט אויסברעכען, האט רוהיג געזאגט דער פראפעסאר, נישט קוקענדיג דערויף, וואס דער קריג איז א צופעליגקייט, נישט נאר דערביי א פולשטענדיג אונגויטיגער, נאר אן'אונענדליך שעדליכער. און דער קומענדיגער קריג וועט אויסברעכען פונקט אזוי אונערווארטעט. ווי ענגלאנד איז אריינגעטראטען אין וועלט קריג: ביז'ן דריטען אויגוסט 1914 האט דאך ענגלאנד נישט געוואוסט, אז זי וועט צוטרעטען צום קריג. אין יאהר 1914 האט דייטשלאנד געוואלט קריג און דאך איז דער אויסברוך פון קריג געווען פאר איהר אן'איבערראשונג.

די פערזאמלונג אדער דער מיטינג, ווי מען זאגט אין ענגלאנד, האט זיך געענדיגט, נישט קומענדיג צו קיין שום אויספיהר און רעזולטאט. ווען די פערזאמלונג איז געשלאסען געווארען, האבען די אנוועזענדע פונקט אזוי פיל געוואוסט וועגען די סיבות און געזעצען פון קריג, ווי די מענשען פון פערצעהנטען יאהרהונדערט וועגען די סיבות פון דער מורא'דיגער און פערניכטענדיגער דזשומע. (דא)

א. טשעריקאווער וועגען בערנער פראצעס

און די הכנות צום וועלט־קאנגרעס

קיין ווילנע איז געקומען אויף א בעראטונג מיט'ן אויספיהר־ביורא פון יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט, דער מיטגליד פון אויספיהר־ביורא פאר אויסלאנד און וויסענשאפטליכער סעקרעטאר פאר דער היסטארישער סעקציע פון ייווא, א׳ טשעריקאווער.

א מיטארבייטער פון „טאג" האט געהאט א שמועס מיט'ן חשוב'ן גאסט וועגען דעם פראצעס אין בערן וועגען די „פראטאקאלען פון די זקני ציון". טשעריקאווער, וועלכער האט בשעתו צוגעגרייט דעם גאנצען מאטעריאל צו דעם שווארצבארד־פראצעס, האט אויך צו דעם משפט איבער די פעלשער און פלאגיאטארען פון די כלומרשטע פראטאקאלען געזאמעלט און בעארבייט דעם געהעריגען, אגב־קאלאסאלען מאטעריאל.

דער פראצעס־דערצעהלט א. טשעריקאווער — האט געפונען דעם הילכיגסטען אפקלאנג אין דער גרויסער פרעסע. די איינפלוסרייכסטע צייטונגען האבען געגעבען זעהר אויספיהרליכע בעריכטען. די גרעסטע טעלעגראפען־אגענטורען זענען געווען פערטרעטען אויפ'ן פראצעס. און דערמיט האט שוין די איניציאטיווע פון די יודישע קהלות אין דער שווייץ דערגרייכט א גרויסען מאראלישען עפעקט.

בכלל קען די ווירקונג פון פראצעס זיין נאר א מאראלישע, ווארום די בעשולדיגטע דראהט נישט יורידיש קיין איבעריגע גרויסע שטראף (א קאנפיסקאציע פון דער בערנער אויסגאבע פון די פראטאקאלען און א קליינער געלט־קנס).

די שווארצ'מאה'דיגע פרעסע פון אלע שפראכען פיהלט פאראויס די מאראלישע מפלה און פערשוויגט דעם פראצעס. אויך דער הויפט־שטאב פון אלע שווארצע באנדעס, בערלין, האלט זיך אין רעזערוו. בלויז די „פראנקפורטער צייטונג" האט געגעבען גאנץ אביעקטיווע בעריכטען פון בערן און אזוי ארום זענען אויך די דייטשע יודען געוואהר געווארען פון דעם פראצעס.

הגם די בעשולדיגטע בערנער נאציס האבען געהאט אין זייער רשות א יאהר צייט אויף צוצושטעלען זייערע עדות און עקספערטען, האט דאך דער יודישער צד זיך נישט אקעגענגעשטעלט זייער פאדערונג ארויסצורופען א נייעם עקספערט זייערן (א געוויסען פליישהאוער — א פאסיגען נאמען פאר א נאציסטישען עקספערט). מען שמועסט אויך אז זיי רופען ארויס נייע עדות, צווישען זיי דער אמאליגער פיהרער פון די רוסישע שווארצמאה־ניקעס מארקאוו דער צווייטער א״א העלדען פון די עכט רוסישע לייט, ווי אויך דעם אלטען פלאגיאטאר, דעם רומענער פראפ. קוזא.

דער פראצעס וועט זיך בעגייען דעם 20־טען דעצעמבער און וועט זיך אומבעדינגט צו ניטל פערענדיגען.

א. טשעריקאווער אלס מיטגליד פון ביורא פאר דעם וועלט־קאנגרעס האט זיך אויך בעטייליגט אין דער בעראטונג וועגען דעם קאנגרעס, וועלכע איז אפגעהאלטען געווארען לעצטען זונטאג אין קראקא מיט'ן אנטייל פון ישראל עפרויקין, ד״ר נ. גאלדמאן, ד״ר שיפער, ד״ר גאטליב, ש. וואלקאוויטש, רפאל שרעשאווסקי, דעפ. ראזמארין, פארשטייער פון טשעכאסלאוואקיע א״א. מ'האט געשמועסט וועגען די הכנות צום קאנגרעס אין פוילען.

ווי ה׳ טשעריקאווער גיט איבער, זאל דער קאנגרעס אונבעדינגט פארקומען אין יאהר 1935. וואס שייך דער פאדערונג פון די ציוניסטען, אז ער זאל נישט אפגעהאלטען ווערען אין איין צייט מיט דעם ציוניסטישען קאנגרעס, איז איצט א סברא, אז דער ציוניסטישער קאנגרעס וועט פארקומען נאר בקרוב אלס אויסערגעוועהנליכער קאנגרעס אין צוזאמענהאנג מיט דעם נאר־וואס געשלאסענעם שלום מיט די רעוויזיאניסטען.

געשטארבען אן'אנגעזעהענער רוסישער זשורנאליסט

אין ריגע איז געשטארבען נאך א קראנקהייט פון עטליכע וואכען דער שעף־רעדאקטאר פון דער גרויסער עמיגראנטיש־רוסישער צייטונג „סעגאדניא" מ. גאנפמאן.

גאנפמאן איז אלט געווען 61 יאהר און 36 יאהר איז ער געווען טעטיג אלס זשורנאליסט. ער האט געארבייט אין די בעקאנטע רוסישע צייטונגען „רעטש", „סין אטעטשעסטווא", „נאשא זשיזן", „בירזשעוויא וועדאמאסטי", „נאש וועק". דער פערשטארבענער האט געהערט צום בעקאנטען טיפ אלזייטיג געבילדעטע, ליבעראלע רוסישע זשורנאליסטען.

שוין זייענדיג שווער קראנק, צווישען איין אטאק און אנדערען האט ער אנגעשריבען א גרויסען ארטיקעל מיט א שארפען פראטעסט געגען דער כלי־גאנישער לעגענדע פון די „זקני ציון־פראטאקאלען". אין פולער קראנקהייט האט ער צוגעאיילט דער ארטיקעל זאל תיכף אפגעדרוקט ווערען, ווייל דאס שרייבען פון'ם ארטיקעל האלט ער פאר א מאראלישען חוב לגבי דעם יודישען פאלק. דער ארטיקעל האט זיך בעוויזען אין דער צייטונג אין טאג ווען ער האט פערלוירען צום לעצטען מאל דעם בעוואוסטזיין און איז געשטארבען.

דייטשע יודען אין ארץ-ישראל

וואס עס דערצעהלט ברוך צוקערמאן

צו וואס פאר א פרנסות זיי נעמען זיך. — ווי אזוי זיי לעבען זיך איין מיט די יודען פון אלע אנדערע לענדער

עס איז געקומען קיין ניו-יארק אלס דעלעגאט פון די יודישע ארגאניזירטע ארבייטער פון ארץ-ישראל, ברוך צוקערמאן, אן'אלטער בעקאנטער פועלי-ציון. ער האט פערבראכט אין ארץ-ישראל איניגע יאהר, און אין דארטען איינער פון די פיהרער פון הסתדרות, זיין פאמיליע איז דארטען און ער איז א דאָ-טיגער. ער איז בלויז געקומען קיין אמעריקא אויף א מיסיע פון דער פאלעסטינער יודישער ארבייטער בעוועגונג, אנטייל צו נעהמען אין דעם געווערקשאפטען קאמפיין.

איך האב בעגעגענט צוקערמאנען ביי זיין אנקומען און איהם געפרעגט:

— צו וואס פאר אן'ארבייט אזעלכער געשעפט בעהמט זיך דער דייטשער יוד, וואס קומט איצט אין פאלעסטינע?

אויף דעם האט צוקערמאן געענטפערט:

— די דייטשע יודען בעהמען זיך צו אגרי-קולטור, דאס הייסט, צו ארבייט אויפ'ן לאנד און אויך צום האנדעל און אינדוסטריעס אין שטאט. עס וועט פיליכט קלינגען מאָדנע, אבער ס'איז דאך אן'ערפאהרענע פרשיינונג, וואס די דייטשע יודען, פון איבעריג אן געשעפטס-לייט און פראפעסיאנאלען אין די גרויסע דייטשע שטעט, בעהמען זיך אין ארץ-ישראל מעהרסטענטיילס צו אגרי-קולטור. די אינדוסטריע און האנדעל, וואס ווערט איצט אונטערגענומען פון די דייטשע יודען אין ארץ-ישראל, איז א פיל פונדאמענטאלערע, בעסער אויסגעפלאנט און האט א שענערען אויסזעהן ווי אלע געשעפטען, וואס זענען ביז איצט געווען אין תל-אביב און אין אנדערע שטעט. דער דייטשער יוד איז א מענש מיט א פלאן, ער בויט א ביזנעס אויף א סאלידען אופן, און די פריהערדיגע יודישע איינוואוינער לערנען זיך די גוטע זאכען, וואס דער דייטשער יוד פערמאגט אין זיך. פריהער האבען די געשעפטען פון די פוילישע און רוסישע יודען אויסגעקוקט אביסעל ווי רויך, איצט ווערט עס סטאבילידירט. דער דייטשער יוד ברענגט אריין די דאזיגע מעלה.

— איך האב געהאט, אז די מעהרסטע דייטשע יודען בעהמען זיך צו לאנדווירטשאפט. דאס קען יעדער בעמערקען ביי דעם ערשטען בליק אויף דעם איצטיגען ארץ-ישראל. איהר קענט גלייך זעהן, אז די מעהרסטע קינדער-שולען, געגרינדעט לעצטענס פון די דייטשע יודען, געפינען זיך אין די קאלאניעס אויפ'ן לאנד.

— ווי לעבט זיך איין דער דייטשער יודישער אימיגראנט מיט דער אלגעמיינער יודישער בעפעלקערונג?

— וואס אנבעלאנגט דעם געזעלשאפטליכען און קולטורעלען לעבען, קען מען זאגען, אז דעם דייטשען יודען איז גאנץ שווערליך צוצופאסען זיך צו די אנדערע יודישע ארץ-ישראלדיגע עלעמענטען. עס וועט נאך בעהמען אביסעל צייט, דער יונגער דייטשער יוד אסימילירט זיך שנעלער אין דעם לעבען, ווי דער עלטערער דור. אבער בכלל זענען די דייטשע יודען בטבע סטודענטען, און זיי לערנען מיט א טאלק די זיטען און די שפראך פון לאנד. ווען די דייטשע יודען געפינען זיך אויפ'ן וועג צו פאלעסטינע, זיצען זיי שוין אויפ'ן שיף מיט העברעאישע ביכלעך אין די הענד און זיי לערנען, גרייטען זיך צום נייעם לעבען.

— וואס דענקט איהר וועט פאסירען מיט די דייטשע יודען אין ארץ-ישראל, ווען די היטלער-

בריוו פון ניו-יארק

רעגירונג וועט פאלען אין דייטשלאנד?

— מאכט בישט קיין טעות וועגען דער איצטיגער דייטשער עמיגראציע קיין ארץ-ישראל, — האט צוקערמאן געזאגט: — די דייטשע יודען זענען בישט בלויז אנטלאפען פון היטלער'ן; זיי האבען זיך אי-בערגעפלאנצט פון דייטשלאנד צו זיין אין ארץ-ישראל. ווען עס זאל מעגליך זיין, אז אין א פאר חדשים ארום זאל דייטשלאנד האבען די ליבע-ראלסטע רעגירונג, וועלען בלויז פינף פון יעדע הונדערט יודען פערלאזען ארץ-ישראל און פאה-רען צוריק קיין דייטשלאנד. די גרויסע צאהל וועט שוין פערבלייבען אין זייער נייעם לעבען. די דייטשע יודען ווייסען, אז די לאגע אין זייער פריהערדיגען פאטערלאנד, איז אזוי, וואס די בעסטע לי-בעראלסטע רעגירונג קען זיי נישט צוריק געבען זייער פריהערדיגען לעבען. ווער עס איז בעקאנט מיט דער דייטשער לאגע, ווייסט, אז דאס יודישע לעבען איז דארטען אויסגעריסען געווארען מיט'ן ווארצעל. דער דייטשער יוד איז אין גאנצען ענט-טוישט אין זיין פריהערדיגען בערלינער, לייפציגער, פראנקפורטער פאטערלאנד, און ער בויט אין ארץ ישראל א נייעם, אן'אייגענעם פאטערלאנד.

צוקערמאן האט פיל צו דערצעהלען וועגען דער גרויסער פיבערישער טעטיגקייט, וואס געהט אן אין גאנץ ארץ-ישראל מיט בויען נייע הייזער, נייע קאלא-ניעס.

דער ווינטיגסטער פונקט אין דער גרויסער בוי-ארבייט, איז דאס, וואס עס פעהלען ארבייטער. עס פעהלען די בעלי-מלאכות, עס פעהלען אפילו אויך בעסערע הענד אין דער ארבייט פון לאנד-ווירטשאפט, און דאס מיינט, אז עס פעהלען יודי-שע ארבייטער.

— פאלעסטינע, — זאגט ברוך צוקערמאן, — איז איצט אומשטאנד אויפצונעהמען אזויפיל יו-דישע אימיגראנטען, ווי אמעריקא האט אויפגענומען אין די גרויסע אימיגראציע יאהרען. ווען נישט די שטערונגען פון דער רעגירונג, וואלט מען איצט געקענט אריינבעהמען די מאסען יודישע יונגעלייט און מיידלעך פון פוילען, רוסלאנד און רומעניען, וועלכע ווילען קומען.

אזוי ווי עס פעהלען ארבייטער, ברענגט מען די גאר ווילדע אראבער פון חורן, און געגען אט די חורנ'ער זענען אויך די פאלעסטינער אראבער.

די פאלעסטינער אראבער האבען זיך ענט-וויקעלט א דאנק די יודישע ארבייטער. די פאלעס-טינער אראבער בעהמען שוין העכערע שכירות און זיי ווילען נישט ליידען, וואס די גאר ווילדע אראַ-בער פון חורן קאנקורירען מיט זיי. דאס איז א גו-טער צייכען פאר דער פערשטענדיגונג פון די פא-לעסטינער אראבישע ארבייטער מיט די יודישע אר-בייטער. עס פאנגען זיך דערפון אן די סאלידארישע געפיהלען פון אראבער צו יודישע ארבייטער.

מ. בערשט.

א שרפה

הומארעסקע פון סאוויעטישן לעבן • פון מ. זאשטשענקא

אנ'אינטערעסאנטער, בריהדערלעך, פאקט איז פארגעקומען אין אונזערע צייטען.

די צייטונג „גודאק“ (דער פייף) האט פער-צייכענט אנ'אויסערגעוועהנליכע געשעהעניש אויף איהרע רוהמפולע שפאלטען. מיר ווילען נאך צוגע-בען אביסעל דאמף. מיר ווילען אבער אין אונזער קינסטלערישען ווערק נישט אנווייזען דעם ריכטיגען ארט. ס'איז א סטאנציע אויף אנ'אייזענבאהן-ליניע. זאג אויס דעם נאמען פון דער סטאנציע, וועלען זיך דארט די צוגען פערהאלטען אויף לאנג. אלע וועלען דאך וועלען א קוק טון, וואס זענען דארט פארא מענשעלעך. אט וועט איהרט אליין זעהן.

ס'איז געווען אזוי. נישט ווייט פון דער סטאנציע האט זיך געפונען א קרעמעל פון בירגער באליוועו. א דעטאל-קרעמעל. מיט איין ווארט, א פריוואטע אונטערנעהמונג. דער פריוואטניק („טשאסטניק“) האט אין דעם בעזעסענעם פונקט פונאנדערגעשפרייט זיין נעץ און אריינגעצויגען צו זיך קונים, געזויגען בלוט.

און אט איז איינמאל, א שבת אין אווענד, געמט און ס'צינדט זיך אן דער דאזיגער פרי-וואטניק.

מען שמועסט פון א פעווארפענעם פאפירא-סעל. אזא נאכלעסיגקייט: דערווארפען זיך. א טונ-קעלע פערזענליכקייט!

הייסט עס אויסגעבראכען א שרפה. אין פאר-בעקומען א צערודערונג. א רויך זיילט זיך, געשרייען.

אין די גלעקער האט מען אפילו נישט געקלונגען, מחמת דער קלויסטער איז פונאנדער-גענומען. קיין עלעקטרישע סיגנאליזאציע איז דא נישטא. ס'איז דאך נישט לענינגראד. גאנץ איינפאך, איין בירגער, א לעבהאפטער איז מיט זיינע אייגענע פיס דערלאפען צו דער פייערלעשער-קאמאנדע.

דערלאפען איז ער צו דער קאמאנדע און שרייט:

— העי, שדים, עס ברענט! א שרפה! פאהרט ארויס.

געהט דעמאלס אויף דעם געשריי ארויס זייער בראנדמייסטער, שטעלט זיך אויפ'ן גאניקעל און קייט אנ'עפעל, פערבייסט נאך קאטלעטען.

— וואס שרייסטו, זאגט ער, גולם איינער.

— א שרפה ברענט דאך, מען קען דאך ארויספאהרען.

— מיר זענען נישט בלינד מיר זעהען אליין — זאגט דער בראנדמייסטער, און רייסען דעם חאלו האסטו נישט צוליב וואס.

אמת טאקי, זעהן האט מען געקאנט, דער פלאם האט זיך געהויבען ביז אין הימעל אריין. פונקען האבען זיך געשאטען. און דער רויך גריזשעט די אויגען.

און דער בראנדמייסטער זאגט ווייטער:

— ס'קומט אויס גאר מאדנע, בירגער, וואס איהר שרייט.

וואס איז?

— ווער ברענט? באליוועו ברענט?

ווער איז באליוועו? קאאפעראציע? באַ-לויעוו איז א פריוואטניק, טא זאל ער זיך ברענען. ריינער וועט זיין די לופט, און איהר, חברים — זאגט ער — בעריהרט נישט די קלאסען-ליניע מיט אייערע קולות, נישט דאס ווייסט איהר דאך וואס קען זיין...

דער בירגער דער לעבהאפטער האט זעלבסט פערשטענדליך זיך פערשעהמט פאר זיין אפגע-שטאנענער אידעאלאגיע און האט זיך שנעל אפגעטראגען.

קיין בעזונדערע צערודערונג צווישען דער בעפעלקערונג איז נישט געווען. דאס מאל האבען די מאסען זיך גאנץ בעוואוסטזיניג בעצויגען צו דעם פאקט.

און בפרט, אז דאס קרעמעל איז געשטאנען אן א זייט. קיין ווינט איז דעמאלט נישט געווען. ס'איז געווען א פיינער וועטער. מעהר נישט ס'האט זיך צוזאמענגעקליבען א היבשער עולם און געקוקט אויף דער פייערדיגער פארשטעלונג.

דער פריוואטניק אליין איז געזעסען אויף שטיינדלעך אקעגען דער שרפה און אין פייער נאך זיין אייגענטום האט ער זיך נישט געווארפען.

— זאל זיין אזוי. אויפ'ן לעצטען פאל איז מיין פערמעגען אסעקורירט. לעשט נישט.

די שרפה האט איינגיכען אויסגעברענט און דער עולם איז זיך פונאנדערגעגאנגען, און דער פריוואטניק איז אוועק נעכטיגען צו זיינע קרובים.

אין גיכען, ווי מען גיט איבער, וועט פארקומען א משפט איבער די פייערלעשער פאר זייער, אזוי צו זאגען, לינקען אפנויג אין איבער-צייגונגען.

וואס איז צו רעדען א סך, נישט אלעמאל קען מען טרעפען וואס ס'פאדערט זיך.

רעסטאראן-דאנסינג

„TABARIN“

20 נארוטאוויטש-גאס 20

ערעפנונג פון ווינטער-סעזאן

אין ניי-רעמאנטירטען בלויען זאל.

אטראקציעס איבער אטראקציעס!!

צום ערשטען מאל אין לאדז 12 ערשטקלאסיגע Music-Hall סענסאציעס!

מיט דעם וועלט-בעריהמטען זשאנגלער

ADANOS אין דער שפיץ.

ניי-אנגאזשירטער דזשעז-ארקעסטער

The 7 Wejnroth-Band

„FIVE“ יעדען טאג פון 5 ביז 8

אווענד-פראגראם פון 10 ביז פריה.

ערשטקלאסיגע קוך! —::— ביליגע פרייזען!

מוזשיקי

(פון א רייזע) — פון ב. צ. גאלדבערג

דאס ווארט „מוזשיק“ ווערט דא אין רא-טענפערבאנד מעהר נישט געברויכט.

פונקט ווי די אינטעליגענטע יודען בענוצען מעהר נישט די ווערטער „גוי“ און „גויע“ — זיי זאגען: „קריסט“, וואס דאס דאס איז, דוכט מיר, נאך ערגער, בפרט ווען עס רעדט זיך וועגען סאוויעטישע סטאטיסטען — אזוי האבען זיך די אינטעליגענטע גויים אפגעזאגט פון ווארט „מוזשיק“.

נישט וויסענדיג האב איך אין א געשפרעך מיט א גוי געזאגט „מוזשיק“, און האב באלד דערפיהלט, אז עס האט געמאכט א שלעכטען איינדרוק.

אלזא, אויס מוזשיקי, נישטא קיין מוזשיקעס אין ראטענפערבאנד. פויערים, קרעסטיאנעס, זענען זיי.

איך בין געפאהרען צוזאמען מיט די הערען „קרעסטיאנע“ אין די באהנען און אויף די שיפען און איך האב בעגעסען מיט זיי אין די זעלבע רעסטאראנען — און ווען איך זאג צוזאמען, מיין איך צוזאמען.

מיינע זאכען זענען טאקע געלעגען אין וואגאן ערשטע קלאס אדער אין קאיוטע קלאס איינס, אבער געזעסען בין איך כמעט די גאנצע צייט אין דריטען אדער אין פערטען קלאס, אויפ'ן דעק פון שיף, און אנשטאט זיך צו עסק'ן מיט טארגסין-מאכלים, בין איך געזעסען לעבען זיי אין זייער סטאלאוואיא אדער יעדאטשניע, און געשוויצט איבער אנ'אוקראאינסקי בארשטש מיט א זשארקאיע.

קאן איך אייך אפגעבען א גרוס פון די הערן קרעסטיאנע: זיי זענען נאך אלץ מוזשיקעס.

איגעוויניג, אין מח, האט זיך ביי זיי היפש אויסגעלוטערט. מען האט זיי געעפענט די אויגען און געוויזען א גרויסע וועלט, און מען פייערט זיי אין מח אריין אלערליי נייעס, געדאנקען, פראבלעמען פון דער היינטיגער וועלט.

די וואס קענען דעם אמאליגען רוסישען פויער, זאגען, אז עס איז איהם גארנישט צו דער-קענען — ער רעדט און טראכט ווי א פראפעסאר אין פערגלייך מיט זיך אליין מיט א יאהר צוואנ-ציג צוריק.

און דאס איז נאטירליך אויך: די קינדער זיינע לערנען זיך, הערט ער זיך צו וואס זיי רעדען. די קינדער אליין דערצעהלען טאטע מאמע די גרויסע וואונדער, וואס זיי דערוויסען זיך אין דער שול.

אין קאלכאז איז דא א ראדיא, מיט איהרע לעקציעס פון מאסקווע: עס איז דא א קולטור-ווינקעל, וואו מען לייענט פאר, ווי מען דערצעהלט די נייעס אין דער צייטונג, און עס זענען דא די-רעקטע בילדונגס-ארבייט מיט די פויערים, וואו מען לערנט זיי לייענען און שרייבען און קאמפיין צו „ליקווידירען“ די בעזגראמאטנאסט — אויסצו-ראטען די אנ'אלפאבעטישקייט.

איך בין אליין געווען אין א דארף, א קליין דערפעל, פון א וואסערע 70 פאמיליעס, בעת איינער פון די פויערים, דער פארטיי-פיהרער,

האט דערצעהלט ווי אזוי דעמיאן ביעדני האט בוכארינען געריבען א מארדע אויפן שרייבער-צוזאמענפאהר.

בוכארין האט געהאלטען א רעפעראט וועגען דער סאוויעטישער פאעזיע און דערקלעהרט, אז דעמיאן ביעדני איז פאעטיש געשטארבען, איז דעמיאן ביעדני אויפגעשטאנען און גענומען טריי-בערן בוכארינען...

איך ווייס נישט ווי ווייט דער דערצעהלער אליין האט זיך פונאנדערגעקליבען אין דעם, וואס עס האט זיך געהאנדעלט צווישען בוכארינען מיט ביעדנין, אבער ווען וואלטען פויערים נעזעסען מיט אפענע מיילער און געהערט מעשיות פון א קאנגרעס פון שרייבער, פון פאעזיע, פון א בוכא-רין און א דעמיאן ביעדני?

דעם קרעדיט טארט איהר נישט אוועקנעמען פון די באלשעוויקעס: זיי האבען דעם רוסישען פויער געעפענט דעם מוח.

אויסערליך אבער, אין זיין טעגליכען לעבען, אין זיין געהן און שטעהן, איז דער רוסישער פויער נאך אלץ דער אלטער מוזשיק.

די פויערטע געהט נאך אלץ אין דער פא-טשיילקע. די עלטערע אין א ווייסער פאטשיילקע, די יונגערע אין א רויטער, און מייסטענס — בארוויס.

בארוויס אפילו אין שטאט, אין דער באהן און אויף דער שיף.

דער פויער געהט נאך אלץ אין סערמיגע און צו בעטגעוואנט פון יאפאנעזישען זיידען-פלוס זענען זיי ביידע נישט געוואוינט.

ער גיט זיך א ווארף אנ'אנגעסאנגער, ווי ער שטעהט און געהט, אויף דער הארטער באנק אין באהן, צי אויפ'ן ברודיגען בארען פון דעק פון שיף, און כראפעט אפ די גאנצע נאכט, ווי קאלט און שארף דער ווינט זאל נישט זיין אויפ'ן וואסער.

אזוי פאהרען גאנצע משפחות, מאן און, ווייב און קינדער — אויב מיט קינדער פיהרען זיי מיט זיך קאלדרעס - און מען פיהרט מיט גאנצע זעק מיט עסענס. צעלייגט מען זיך נאר אויפ'ן דעק, הויבט מען גלייך אן עסען און מען עסט די גאנצע צייט. ווארום אז מען האט שוין דאס עסען אפגעגעסען, האט מען דאך מיט א זאק עפעל, און עפעל איז דאס אייגענע ווי סעמיטשש-קעס, וואס קייען זיך אהן אנ'אויפהער.

אויף די שיפען אויף דער וואלגע איז דא א פערטער קלאס — נאר אונטען אין שיף שטע-הען צוויי גארענדיגע הארטע בענק, יעדע באנק איז פאר צוויי פאסאזשירען, צעלייגט מען זיך אזוי, ווי מען פאלט זיך צונויף אויף די בענק. און דער ריח פון צימער — קיין ווענטילאציע איז דארטען נישטא. קיין פענסטער אפילו נישט - קאנט איהר זיך פארשטעלען.

אויף איינער אזא באנק זענען געלעגען דריי מענשען, א גרויסער געזונטער קאצאפ, זיין ווייב און א קינד, העכסטענס דריי יאהר אלט.

דער קאצאפ האט געגעסען עפעל מיט... הערינג. און דאס קינד האט אויך געהאלטען אנ'עק פון א הערינג, נישט קיין אפגעשיילטען, גע-גריזשעט פון דעם און פערביסען מיט עפעל.

קיין ברויט איז א פנים נישט געווען.

— ווי געהטס? — האב איך איהם געפרעגט.

— פלאכא (שלעכט) — האט ער געענטפערט און געגראבען מיט די צייהן אין קאפ פון הערינג.

אין שרעקליכע נאַצי־לאַגער דאַכאַו
יודען וואָס זענען פאַרפּייניגט געוואָרען צום טויט

„יעדער וואָס דערציילט וואָס ניט איז איבער די פּאַסירונגען אין קאָנצענטראַציע־לאַגער, וועט באַלד צוריקגעבראַכט ווערן אַהער און וועט שוין אַ צווייטן מאָל קיין לעבעדיגער פון דאַנען נישט אַרויס", — דאָס זענען די ווערטער, וועלכע ווערן אָנגעזאָגט צו יעדן אַרעסטירטן, וועלכער ווערט באַפרייט פון דאַכאַו.

„יעדער וואָס רעדט אַנטקעגן, ווער עס פאַרנעמט זיך מיט פּאָליטיק, וועט גלייך אויפן אָרט דערשאָסן ווערן אויפן גרונד פון אויסערארדענטליכע רעכטן, וועלכע די רעגירונג האָט אונז געגעבן!" — אַזוי האָט זיך געלייענט אַ פּלאַקאַט אויף דער וואַנט פון דאַכאַו גהינום, גלייך ביים אַריינגאַנג וואָס איז דאָרטן צוגענעגעלט געוואָרן אין נאָוועמבער פון יאָהר 1933.

און סיי די ערקלערונג וועגן אַרויסגעבן די „סודות", וואָס אין דאַכאַו־לאַגער טוט זיך, און סיי דער פּלאַקאַט אויפן וואַנט, זענען אין דאַכאַו־לאַגער נישט קיין פוסטע פראַזן, נאָר שוידערליכע אמת.

צווישן די ערשטע קרבנות, וועלכע זענען באַשולדיגט געוואָרן אין אַרויסגעבן פאַקטן פון דאַכאַו־לאַגער און פאַרשפּרייטן „גרויל־בעריכטן" האָבן זיך געפינען דאָקטאָר קאַץ, אַדוואָקאַט ראָזענפעלדער, ווילי פראַנץ און אַלטמאַן, דריי פון זיי זענען ערמאָרדעט געוואָרן גיך אויפן אָרט, באַלד, ווי זיי זענען אויסגעשטאַנען שוידערליכע פּייניגונגען.

וועגן דעם פערטן זענען קיין גענויע ידיעות נישטאָ, נאָר ער איז אויך וואַהרשיינליך געפאַלן אַלס אַ קרבן פון היטלערס בלוט־היבט אין דאַכאַו־גיהנום. דער ענטפער איז דער אַדוואָקאַט ראָזענפעלדער. די אַנדערע דריי דערמאָהנטע ליגען צווישן די 25 ערמאָרדעטע מאַרטירער אויף אַ זייטיגן בפּיגל אין אַ געמיינזאַמען קבר נישט ווייט פון אַ פּאַרקען אין דאַכאַו־לאַגער.

פּריטץ עקער, וואָס איז אַליין אַ קרבן פון דאַכאַו־גיהנום און איז אַליין פאַרקריפּעלט געוואָרן אויף אייביג, דערציילט פון די דאָזיגע פיר היטלער קרבנות. ער שרייבט אין זיין אַרטיקל אין דעם בוך „קאָנצענטראַציאָנס־לאַגער":

ווערען ערמאָרדעט, ווייל זיי האָבען צופיל געוואוסט פון די פּייניגונגען אינ'ם לאַגער

„דעם 22־טען אָקטאָבער פון יאָהר 1933, האָט דער קאָמענדאַנט פון קאָנצענטראַציאָנס־לאַגער דאַכאַו, דער שוץ־שטאַפעל פיהרער איקע, צוזאַמענגערופען אַלע צוויי טויזענט פינף הונדערט געפאַנגענע פון לאַגער אויף איין פּלאַץ, און האָט געהאַלטען צו זיי די פאָלגענדע רעדע:

„די נידערטרעכטיגע יודישע אויסוואורפען, דר. קאַץ, דר. ראָזענפעלדער, ווילי פראַנץ און אַלטמאַן, האָבען פאַרראַטען אונזער לאַגער און האָבען געוואָלט אַרויסשמוגלען ליגענס־געשיכטען וועגען פּאַסירונגען און געשעהענישען פון דאַכאַו־לאַגער.

„זיי האָבען די דאָזיגע גרויל־באַריכטען איינגענעהט אין אַ היטעל, אָבער צום גליק זענען זיי געכאַפּט געוואָרען אין צייט, צוויי פון די דאָזיגע פאַררעטער זענען שוין אַוועקגעשיקט געוואָרען אויף יענער וועלט, דאָס זענען דער יודישער דאָקטאָר קאַץ און זיין אַרויסהעלפער ווילי פראַנץ.

„מיר האָבען נאָך גענוג דייטשע אייכען־בוימער אויף וועלכע אויפצוהענגען אַלע איבעריגע פאַררעטער, וועלכע וועלען וואַגען צו שטעלען זיך אַנטקעגען היטלערן און אַנטקעגען אונז.

„נישטאָ קיין גרויל־טאַטען, נישטאָ קיין משוגע קעלער אין דאַכאַו! ווער עס קריגט געשלאָגען און געשמיסען, — פאַרדינט עס".

פּריטץ דערציילט ווייטער:

„אין וואָס איז בעשטאַנען דער פאַרראַט און די פאַרשפּרייטונג פון גרויל־באַריכטען פון די פיר אומגליקליכע מאַרטירער? אָט אין וואָס:

„אַלטמאַן איז געווען אַ שרייבער אין אַ קאַנצעלאַריע, און ער האָט גענוי פאַרצייכענט די נעמען פון די ניי־אָנגעקומענע געפאַנגענע, ווילי פראַנץ האָט פאַרטיילט די בריף און פעקלעך צו די אַרעסטירטע וועלכע זענען אָנגעקומען פון זייערע קרובים. דר. קאַץ איז אַריינגעשיקט געוואָרען אין דער קראַנקען־אָפּטיילונג פון לאַגער, וואו ער האָט קורירט די צוהרגעטע און צושלאָגענע קרבנות, און דער אַדוואָקאַט ראָזענפעלדער פון נירענבורג האָט דורכגעפיהרט אַנדערע אַרבייטען פאַר די אויפזעהער פון לאַגער, און האָט דעריבער געהאַט אַ פרייען צוטריט צו די פאַרשידענע מעהר אָדער וויניגער געהיימע פלעצער פון לאַגער.

„זענען די דאָזיגע פיר אַרעסטירטע אָנגעקלאָגט געוואָרען, אַז זיי האָבען פאַרצייכענט די נעמען פון די געפּייניגטע מאַרטירער, און די פאַקטען ווי זיי זענען געפּייניגט געוואָרען, און האָבען עס געוואָלט אַרויסשיקען פון לאַגער, און דערפאַר זענען אַלע פיר פאַרמוטשעט און פאַרפּייניגט געוואָרען צום טויט.

קיין שום בעווייזען זענען געגען זיי נישט געווען, עס איז גענוג אָנצוקלאָגען אימיצען צו בעשולדיגען אימיצען, און דערמיט ענדיגט זיך זיין לעבען אויף דעם גרויזאַמסטען אופן".

מיר ווילען שאַנעווען די לעזער און נישט איבערגעבען ווי אַזוי די אויבענדערמאָנטע פיר מאַרטירער זענען פאַרמוטשעט געוואָרען צום טויט. ווי זיי זענען צוגענומען געוואָרען פון זייערע טאָג־טעגליכע בעשעפטיגונגען אין לאַגער, און זענען געטריבען געוואָרען אין די קאַלך־גרובען צו שקלאַפעריי, ווי דער 55־יאָהריגער דר. קאַץ, איז שעה'ן לאַנג געמאַטערט און געפּייניגט געוואָרען, און ווי דר. ראָזענפעלדער איז געמאַטערט געוואָרען.

עס איז גענוג צו זאָגען, אַז באַלדעם ווי מען האָט זיי עטליכע טעג נאָכאַנאַנד געמוטשעט און געשלאָגען אין די פינסטערע קאַרצערס, זענען זיי פון דאָרטן אַרויסגעטראָגען געוואָרען טויטערהייט און זענען פאַרשאַרט געוואָרען אויפ'ן בערגעל, וואו די איבעריגע קרבנות פון היטלער־רעזשים (אַ רום עטליכע און צוואַנציג אין צאָהל) זענען שוין פון פריהער געלעגען פאַרמוטשעטע צום טויט, אין זייער אייביגער רוה.

דער איינציגער פאַרברעכען זייערער איז געווען, וואָס זיי האָבען צופיל געוואוסט וועגען די גרויזאַמע פּייניגונגען און מאַטערנישען פון די אַנדערע קרבנות, דערפאַר האָט מען זיי עס אָפּגערוימט פון וועג.

נאָך פיר יודען וועלכע זענען ערמאָרדעט געוואָרען אין דאַכאַו־לאַגער

„אָבער זיי זענען נישט געווען די איינציגע, וועלכע זענען ערמאָרדעט געוואָרען", דערציילט פּריטץ עקער ווייטער. „מיט אַ קורצער צייט פריהער זענען אויפ'ן זעלבען אופן ערמאָרדעט געוואָרען די יודישע געפאַנגענע גאָלדמאַן, בן־אריה, קאָהן נומער איינס און קאָהן נומער צוויי. די פיר אויסגערעכענטע מאַרטירער זענען נישט געווען קיין סאָציאַליסטען, און אַפילו נישט קיין ראַדיקאַלען.

„די ערשטע צוויי זענען געווען אַדוואָקאַטען, די אַנדערע צוויי סוחרים, זייערע איינציגע פאַרברעכענס זענען געווען, וואָס זיי זענען געווען יודען, און דערפאַר — די פּייניגונגען, וואָס האָבען זיי געבראַכט צום פריהצייטיגען טויט און צום טויטען בערגעל פון דאַכאַו־לאַגער".

פּריטץ עקער דערציילט די שוידערליכע ליידענס־געשיכטע פון אַלע איבעריגע מאַרטירער אויף דעם דאַכאַוער טויטען בערגעל, נאָר ווער קען די ווידערהאָלען? ווער קען וואַגען דעם שרייבען? ווער קען דאָס איבערגעבען אויפ'ן פּאַפּיר? צו שרעקליך, צו שוידערליך זענען געווען די ליידען פון די קרבנות.

עס וועט גענוג זיין איבערצוגעבען די ליידענס געשיכטע פון איינעם פון זיי, פון דעם יודישען אַרבייטער האַנטשוך,

„האָט רחמנות און שיסט מיך!" בעט זיך יודישער אַרבייטער

אָט, וואָס האַנטשוך, האָט אויסגעשטאַנען:

האַנטשוכס פיס זענען פאַרוואַנדעלט געוואָרען אין געשוואָלענע שטיקער פלייש, וועלכע זענען מעהר ענהליך געוואָרען צו פיס פון אַ העלעפאַנט, ווי פון אַ מענשען, זיי זענען עס געשוואָלען געוואָרען פון די אומ'ברחמנות'דיגע קלעפּ פון די נאַצי־הענקער, וועלכע האָבען איהם געשלאָגען איבער זיינע פּאָרעשוועס מיט שטעקענס און שטיקער אייזען.

דער אונטערשטער טייל פון זיין קערפער איז געווען אַזוי געשוואָלען פון די קלעפּ, וואָס ער האָט געקריגען, אַז ער האָט זיך נישט געקענט זעצען און נישט ליגען. ער איז פאַרוואַנדעלט געוואָרען אין איין רויהע שטיק פלייש. נאָך די שוידערליכע פּייניגונגען, האָט ער נישט געקאָנט דורכפיהרען זיינע מענשליכע בעדערפעניש'ן. זיין גאַנצער קערפער איז געווען בעדעקט מיט אייטערדיגע וואונדען.

דער קעלער־קאַרצער, וואו האַנטשוך איז געלעגען, האָט אויסגעזעהען ווי אַ בלוטיגע שלאַכטהויז. בלוט, האַנטשוך'ס בלוט, איז געווען אויסגעשפּריצט אויף דער פּאָדלאָגע און אויף אַלע פיר ווענט. און ער אַליין איז געלעגען אַ צובלוטיגטער אַנ'אייטערדיגער, אַ גוסס'ער.

כדי זיינע פּייניגונגען נאָך שרעקליכער צו מאַכען, האָבען זיינע הענקער געבראַכט אַ וואַסער־קישקע און אָבדרעהענדיג דעם וואַסער־קראַן האָבען זיי אַריינגעשפּריצט דורך דעם הינטערשטען טייל פון זיין קערפער שטראָמען וואַסער אין זיינע געדערים. זיינע געדערים זענען פון דעם אינגאַנצען צורייסען געוואָרען און ער איז פון די שטראָמען וואַסער אָנגעפילט געוואָרען ווי אַ לופט־זאַק.

מיט די לעצטע כוחות האָט ער זיך ביי זיינע פּייניגער געבעטען: „האָט רחמנות אויף מיך! דערשיסט מיך! דערשיסט מיך!"

די נאַצי־הענקער האָבען זיך אָבער ווילד צולאַכט און הירזשענדיג האָבען זיי איהם געענטפערט: ניין! נאָך צופריה, מיר דאַרפען דיך נאָך פריהער אַביסעל מעהר אָנלערנען!"

צום גליק, אין זיין אומגליק, איז האַנטשוך באַלד געשטאָרבען אונטער די הענד פון זיינע פּייניגער און איז באַלד פאַרשאַרט געוואָרען אויפ'ן טויטען בערגעל.

הלאַנג־קינא
„MIRAŻ"
11 ליסטאָפּאַד (קאָנסטאַנט.) 16
היינט און פאָלג. טעג!
איינציגער סאָוויעטישער פילם, וואָס ווערט גערעדט און געזונגען יודיש און שפּיגעלט אָפּ דאָס לעבען פון די יודען אין ראַטען־פאַרבאַנד א. ז.
דער צוריקקעהר פון נאַטאַן בעקער
אין דער הויפּט־ראָל: דער גענילער
מיכאָעלס
אויסגעצייכענטער אַקטיאָר פון ראַטען־פאַרבאַנד.

משה מאָנטעפיאָרע
זיין לעבענס־געשיכטע צום 150־טען געבורטס־טאָג
פון מ. דאַנצים

(6

מאָנטעפיאָרע שטעלט זיך איין ביים סולטאַן און דעם פראַנצויזישען קעניג פאַר די יודען אין דמשק

דעם 7. יולי פון יאָהר 1840 איז מאָנטעפיאָרע אַרויסגעפאָהרען אויף זיין היסטאָרישער מיסיע צו ראַטעווען די יודען אין דמשק, וואָס האָבען געליטען פון דעם בלוט־בלבול, מיט איהם זענען מיטגעפאָהרען זיין פרוי יהודית. זייער סעקרעטאַר ד"ר לעווי, דער בערימטער פראַנצויזיש־יודישער דיפּלאָמאַט און טוער אַדאָלף קרעמיע, דער בערימטער יודישער געלערנטער ד"ר סאַלאָמאָן מונק, אַ בעוואוסטער מזרח־פאָרשער און רייזענדער ד"ר מעדען און אַ מיטגליד פון דעם לאָנדאָנער שטאָט־ראַט, ווירער, וואָס איז שפּעטער געוואָרען דער לאָרד מעיאָר פון לאָנדאָן.

מאָנטעפיאָרען און די אַנדערע גרויסע יודישע פּערזענליכקייטען האָט זיך איינגעגעבען צו פאַראינטערעסירען אַ סך אָנגעזעהענע קריסטען אין דער שוידערליכער לאַגע פון די יודען אין דמשק. דער בלוט־בלבול האָט אויך אויפגעקאָכט די יודען פון אַנדערע לענדער, איבעראויס אין פראַנקרייך, די שענדליכע געשיכטע האָט אָנגענומען אַנ'אינטערנאַציאָנאַלען כאַראַקטער, און די טערקישע רעגירונג האָט גאַנץ גוט געוואוסט פון דעם.

ווען מאָנטעפיאָרע איז אָנגעקומען קיין קאָנסטאַנטינאָפּאָל, איז ער אויפגענומען געוואָרען אין אַ ספּעציעלער אַודיענץ פון דעם דעמאָלסדיגען סולטאַן אַבדול מעדזשיד. דאָס איז געווען דעם 28. אָקטאָבער. מאָנטעפיאָרע האָט אין אַ לענגערער רעדע דערקלערט דעם סולטאַן וועגען די ליידען פון די יודען אין דמשק און וועגען דער שרעקליכער קיום פּוב'ם בלבול, וואָס מען האָט געמאַכט אויף זיי. דער סולטאַן האָט איהם אויסגעהערט מיט פיל סימפּאַטיע און דערנאָך אַרויסגעלאָזען אַ ספּעציעלען „פירמאַן", אין וועלכען עס ווערט דערקלערט די אומשולדיגקייט פון די דמשק'ער יודען, און עס ווערט אויך געזאָגט, אַז די רדיפות מוזען באַלד אָפּגעשטעלט ווערען, און אַז יעדער איינער, וואָס וועט העצען געגען די יודען, וועט בעשטראָפט ווערען מיט די שטרענגסטע מיטלען.

אין פּאַריז איז מאָנטעפיאָרע אויפגענומען געוואָרען פון דעם פראַנצויזישען קעניג לואי פיליפּ און ער האָט איהם געוויזען דעם סולטאַנס „פירמאַן". מאָנטעפיאָרע האָט עס געטאָן מיט אַ כוונה. וואָרים ער האָט געוואוסט, אַז דער קעניג האָט זיך נישט בעצויגען בעזונדערס פריינדליך צו יודען.

אין מאָנטעפיאָרעס רוהם און זיינע גרויסע אויפטואונגען פאַר די יודען אין דמשק און אַנדערע לענדער האָבען אויך דערגרייכט צו די אומגליקליכע יודען אין רוסלאַנד. די רוסישע יודען האָבען זיך געפונען אין אַ מוראדיגער לאַגע. זיי האָבען דעמאָלט געלעבט אונטער דעם פינסטערן רעזשים פון ניקאָלאַי דעם ערשטען, וואָס איז געווען אַ ביטערער יודען־פיינד. ער האָט איינגעפיהרט אַלערליי גזירות, וואָס האָבען פאַרוואַנדעלט דאָס לעבען פון די יודען אין אַ גיהנום.

האָט דערגרייכט צו זיי דער נאָמען פון דעם גרויסען קעמפער מאָנטעפיאָרע. מען האָט גענומען טראַכטען וועגען איהם, ווי וועגען אַ משיח.

דערווייל האָט צאַר ניקאָלאַי אַרויסגעלאָזען אַ נייע גזירה אויף די יודען. די גזירה איז געווען, אַז אין פופציג ווערסט אַרום אַ גרענעץ, וואו עס געפינט זיך אַ יודישער ישוב, זאָל מען אַרויסטרייבען אַלע יודען. דאָס האָט געמיינט, אַז טויזענדער יודען זאָלען בעראַובט ווערען פון אַ דאַך איבערן קאָפּ און אומקומען פון הונגער און נויט. איז אין אָקטאָבער 1842 אָפּגעפאָהרען אַ דעלעגאַציע פון פאָרשטעהער פון דער קהלה אין ריגע, צו זעהן זיך מיט מאָנטעפיאָרען אין לאָנדאָן, אַז ער זאָל זיך אויך משתדל זיין וועגען אָפּשטעלען די דאָזיגע גזירה.

מאָנטעפיאָרע האָט אויך דערהאַלטען אַ בריף פון דעם בעוואוסטען ד"ר מאַקס לילינטהאַל, וואָס האָט זיך דעמאָלט געפונען אין ריגע, אַז גראַף אוואַראָוו, דער בילדונגס־מיניסטער אין רוסלאַנד, האָט אויסגעדריקט אַ פאַרלאַנג, אַז מאָנטעפיאָרע זאָל קומען קיין רוסלאַנד אויפצונעהמען מיט איהם די פראַגע פון די רוסישע יודען. אין דעם בריף האָט ד"ר לילינטהאַל אויך געשריבען, אַז ווי ווייט ער ווייסט, וואָלט צאַר ניקאָלאַי געוואָלט האָבען מיט מאָנטעפיאָרען אַ קאָנפערענץ, און אַז ער איז גרייט איהם אויפצונעהמען אינאיינעם מיט אַ דעלעגאַציע פון רוסישע רבנים.

אין נאָוועמבער 1844, איז געקומען צו מאָנטעפיאָרען אַ ספּעציעלע דעלעגאַציע פון אָנגעזעהענע יודען פון פּוילען און געבעטען איהם, ער זאָל פאָהרען זיך משתדל זיין פאַר דעם צאַר. און ערשט מיט צוויי יאָהר שפּעטער, דעם 1. מערץ, 1846, האָט מאָנטעפיאָרע זיך אַוועקגעלאָזען אויף נאָך אַ היסטאָרישער מיסיע אין די אינטערעסען פון זיינע ברידער. ער איז יעדעס מאָל דערשינען אין דער ראָל פון רעטער פון זיין פאָלק.

מאָנטעפיאָרע פאָהרט קיין רוסלאַנד און ווערט אויפגענומען פון צאַר ניקאָלאַי דעם ערשטען

מאָנטעפיאָרע איז אָנגעקומען קיין רוסלאַנד, אין דער בעגלייטונג פון זיין פרוי און ד"ר לעווי. ער האָט געהאַט אונטערעדונגען ביי דעם רוסישען פרעמיער־מיניסטער גראַף נעסעלראָד, ביים מיניסטער פון בילדונג גראַף אוואַראָוו, וואָס איז געווען אַ מענש מיט ליבעראַלע אידעען, און אַנדערע מיניסטאָרען. דעם 8. אַפּריל איז ער אויפגענומען געוואָרען פון צאַר ניקאָלאַי דעם ערשטען. מען האָט איהם בעגעגענט מיט גרויס כבוד און ביים פּאַלאַץ איז געווען אויסגעשטעלט אַנ'עהרען־וואַך פון יודישע סאָלדאַטען, וואָס האָבען זיך געפונען אין פּעטערבורג. ער האָט פאָרגעשטעלט פאַר דעם צאַר די לאַגע פון די רוסישע יודען, און איהם דערקלערט, וואָס פאַר אַנ'אומגליק עס וועט זיין פאַר זיי, ווען מען וועט זיי אַרויסטרייבען פון די גרענעץ־שטעט, ער האָט אויך אַרומגערעדט די אַלגעמיינע לאַגע פון די יודען. דער צאַר האָט איהם אויסגעהערט זעהר פריינדליך און בעמערקט, אַז ווען אַלע יודען זאָלען זיין ווי ער, מאָנטעפיאָרע, וואָלט ער געווען גרייט זיי צו געבען באַלד אַלע גלייכע רעכט. מאָנטעפיאָרע האָט געענטפערט, אַז דער קולטורעלער צושטאַנד פון יודען אין יעדען לאַנד איז אָפּהענגיג פון דער בעהאַנדלונג, וואָס זיי קריגען פון דער רעגירונג.

דער צאַר האָט איהם געראַטען צו מאַכען אַ רייזע איבער רוסלאַנד און בעקענען זיך מיט דעם לעבען אין די שטעט, וואו עס געפינען זיך גרויסע יודישע בעפעלקערונגען. די רעגירונג האָט אויך געזאָרגט, אַז מאָנטעפיאָרעס רייזע זאָל זיין בעקוועם און אַז אומעטום, וואו ער וועט קומען, זאָלען די בעאַמטע איהם אויפנעהמען מיט דעם געהעריגען כבוד. האָט מאָנטעפיאָרע, זיין פרוי און ד"ר לעווי בעזוכט ווילנע, וואַרשע, קאָוונע, און אַנדערע יודישע קהלות, און זיי האָבען געהאַט די געלעגענהייט צו זעהען די שרעקליכע יודישע עלענד. ער האָט אויך אין דער צייט געהאַט נאָך די געלעגענהייט צו רעדען מיט פאַרשידענע רוסישע מיניסטאָרען, איבעראויס מיט דעם בילדונגס־מיניסטער גראַף אוואַראָוו, וואָס האָט זיך בעצויגען זעהר סימפּאַטיש צו מאָנטעפיאָרעס מיסיע. ער האָט אויך צוגעשטעלט דעם מיניסטער אַ לענגערן מעמאָראַנדום, אין וועלכען ער האָט געשילדערט די טרויעריגע איינדרוקען, וואָס ער האָט אַרויסגעטראָגען פון זיין רייזע איבער די יודישע קהלות, און אָנגעוויזען, וואָס עס דאַרף געטאָן ווערען, כדי צו פאַרבעסערען די לאַגע פון די רוסישע יודען. אין איינעם פון די פּונקטען אין זיין מעמאָראַנדום, האָט מאָנטעפיאָרע בעריהרט לענגער דאָס אומרעכט, וואָס מען בעגעהט געגען די יודען מיט דעם, וואָס מען גיט זיי נישט קיין מעגליכקייט צו שטודירען, ווי אויך אויף די רעליגיעזע שטערונגען, וואָס יודען בעגעגענען אומעטום. דער בילדונגס־מיניסטער ווי אויך אַנדערע, האָבען איהם פאַרשפּראָכען צו נעהמען אַלע זיינע רעקאָמענדאַציעס אין בעטראַכט.

איין גוטען רעזולטאַט האָט מאָנטעפיאָרעס שתדלנות פאַר דעם צאַר באַלד געבראַכט. ניקאָלאַי האָט אַרויסגעגעבען אַנ'אוקאַז, אָפּצושאַפען דעם בעפעהל, אַז מען זאָל אַרויסטרייבען די יודען פון די גרענעץ־שטעט.

מאָנטעפיאָרע האָט זיך געקליבען אָפּרוהען און אָפּגעבען זיך מיט געשעפט; די טרויעריגע יודישע לאַגע האָט עס איהם אָבער נישט געלאָזען, וואָרים אין 1847 זענען ווידעראַמאָל געקומען די ידיעות וועגען אַ נייעם עלילת־דם בלבול אויף יודען. דאָס מאָל איז דער עלילת־דם בלבול געשעהן אין דעיר־אל־קאַמער, נישט ווייט פון ביירוט. די יודישע וועלט איז ווידער אַמאָל אויפגעציטערט געוואָרען און מאָנטעפיאָרע איז געוואָרען דער הויפּט אָנפיהרער פון דעם קאַמף געגען נייעסטען בלבול, וואָס האָט געדראָהט דאָס לעבען פון אַלע יודען אין סיריע. זעהען מיר איהם און זיין פרוי יהודית ווידער אַמאָל אויף אַ רעטונגס־מיסיע.

מאָנטעפיאָרע האָט שפּעטער געמאַכט אַ פירטע רייזע קיין ארץ־ישראל דעם 13. מאַי, 1585. אויפ'ן וועג האָט ער זיך אָפּגעשטעלט אין קאָנסטאַנטינאָפּאָל און ווידער געהאַט אַנ'אודיענץ ביים סולטאַן. ער האָט אויסגעטיילט גרויסע סומען געלד אין ירושלים און געלייגט דעם פונדאַמענט פאַר עטליכע יודישע אַגריקולטורעלע ישובים אַרום צפת, טבריה און יפו. דאָס זענען פאַקטיש געווען די ערשטע יודישע קאָלאָניעס אין היינטיגען לאַנד

(ווייטער מאָרגען)

רעכט און לעבן

יורידישע ביילאגע פון „נייעם פאלקסבלאט"

נאטיצעז

אזוי בלייבן טאר דאס נישט!

דער גרונד-שטיין פון יעדער רעכטליך-געאָרגאניזירטער מלוכה, איז א גוט פונקציאנירנד דעמאָקראטיש געריכטס-וועזן. דאָ האנדלט זיך נישט בלויז אין דעם, אז דאס געריכט זאָל זיך באציהען גלייך צו אלע בירגער, אז ס'זאָל נישט מאַכן אין זיין פראַקטיק קיין אונטערשייד צווישן א רייכן און אנ'אָרימאן, אדער א קריסט און א ייד, נאָר ס'גייט נישט ווייניגער אויך אין דעם, אז דאס געריכט זאָל זיין צוגענגליך פאַר אלעמען, אז יעדער בע'עולה'טער, אפילו דער אָרימסטער, זאָל האָבן די מעגליכקייט צו מאָהנען און צו געפינען גערעכטיקייט אין אלע זיינע אינסטאנצען.

די איצט-פערפליכטענדע אָפּצאָהלונגען זענען אָבער אזעלכע הויכע, אז ס'איז געוואָרען ממש אנ'אוממעגליכע זאך, אז די ברייטע מאַסן אָרימע און סאַראָרימטע בירגער זאָלן זיין ביכולת צו פערפיהרען א פּראָצעס, אונטערצונעהמען א געגנאַקציע און בכלל זיך צו באנוצן מיט די לייסטונגען פון געריכט. פון די גערעכטסטע פּראָצעסציעס מוז אלזאָ אנ'אָרימאן רעזיגנירן, די שווערסטע עוולות פערשווייגן, די שמערצליכסטע באליידיגונגען איבערטראָגן בלויז דערפאַר, ווייל ער קאָן נישט אריינטראָגן אין דער געריכטס-קאסע די באטרעפנדע אָפּצאָהלונג.

פיל וועט זיך אוודאי דאכטן, אז די זאך איז נאך נישט אזוי שרעקליך, ווי מיר שטעלן זיך פאָר. אנ'אָרימאן קאָן דאך פאַרשטעלן אנ'אָרימקייט-צייגנעס פון מאַגיסטראַט, ווערט ער דאך אויף דעם סמך באפרייט פון די געריכטס-אָפּצאָהלונגען.

מוז טאַקע גלייך פעסטגעשטעלט ווערען, אז דאס אנערקענען אָרימקייט-רעכט איז לעצטענס געוואַלדיג באשווערט געוואָרען. דאס געזעץ באשטימט די הנחה בלויז פאַר אבסאָלוטע אָרימע. ווער האָט אָבער די זכיה אנערקענט צו ווערען פאַר אזא אבסאָלוטן אָרימאן? זענען טאַקע די געריכטן אין דעם פּרט איבערקלויבעריש און ווארפן מסתמאהאַפּט אָפּ די בקשות וועגן אנערקענען אָרימקייט-רעכט.

אזא פּאָליטיק איז נאָר מסוגל צו דערפיהרען צום טריומף פון הפקרות, ווילקיר און אונבאשטראָפליכקייט אויף דער גאַנצער ליניע פון געגנזייטיגע באציהונגען צווישן בירגער און בירגער.

ווי אמגיכסטן מוזן דעריבער די איצטיגע האַרענדעלע אָפּצאָהלונגען אָפּגעשאַפט ווערען און ס'דאַרף איינגעשטעלט ווערען אזא געריכטס-טאַריף,

ארבייטס-אפמאכן לויטן נייעם קאדעקס פון התחייבות'ן

אורלאפּען

אין לעצטן אַרטיקל האָבן מיר שוין אָנגעוויזן, אז דער נייער קאָדעקס פון התחייבות'ן באשטימט אורלאָפּן אויך פאַר הויז-דינערשאַפט. יעדע דינסט-מיידעל, באַנע, הויז-וועכטער וועט אלזאָ האָבן רעכט אויף א 7-טאָגיגען אורלאָפּ נאָך א יאָהר ארבייט אויפ'ן זעלבן פּאָסטען.

אין פערגלייך מיט אַנדערע ארבייטער ווערט די הויז-דינערשאַפט סיי ווי נאָך אלץ בע'עולה'ט אין דעם פּרט. קודם כל דערמיט, וואָס די אַנדערע ארבייטער זענען בארעכטיגט אויף אנ'8-טאָגיגען באצאָהלטן אורלאָפּ און נאָך א 3-יאָהריגער ארבייט אויף א 15-טאָגיגען אורלאָפּ, בעת דער הויז-דינערשאַפט ווערט אנערקענט שטענדיג נאָר א 7-טאָגיגער אורלאָפּ.

ארבייט אויף פּראָבע

אויך דער נייער קאָדעקס פון התחייבות'ן דערלאָזט צוצונעהמען אנ'ארבייטער אויף פּראָבע. די פּראָבע טאָר אָבער לענגער נישט דויערן, ווי א חודש צייט. איבעריגענס קאָן מען אפילו אויך נישט אין משך פון דאָזיגען חודש באזייטיגען אויפ'ן אָרט דעם ארבייטער, נאָר מ'מוז איהם 7 טעג פריהער קינדיגען. אלענפאַלס אויב דער ארבייטער ווערט נישט געקינדיגט אמשפּעטסטען 7 טאָג פאַרן אָפּלויף פון פּראָבע-חודש, דאַרף ער אנערקענט ווערען, ווי א צוגענומענער אויף אנ'אומבאשטימטען טערמין.

די אויסגערעכנטע כללים זענען חל אויף אלע קאטעגאָריעס ארבייטער, סיי גייסטיגע און סיי פיזישע.

אויך אין דעם פאַל אונטערשיידן זיך שאַרף די באשטימונגען פון דער ספּעציעלער פעראָרדנונג וועגן ארבייטס-אָפּמאַכן אין דעם נייעם קאָדעקס וועגן התחייבות'ן.

די פעראָרדנונג וועגן ארבייטס-אָפּמאַכן זעהט פאָר א פּראָבע-טערמין: פאַר גייסטיגע אַרבייטער-3 חדשים, פאַר פיזישע ארבייטער-7 טעג. דער נייער קאָדעקס פיהרט איין אנ'איינהייטליכן טערמין פאַר ביידע קאטעגאָריעס — א חודש צייט. אין פערגלייך מיט דער פעראָרדנונג וועגן אַרבייטס-אָפּמאַכן מיט פיזישע ארבייטער, פיהרט דער נייער קאָדעקס איין א פערפערגרעסערונג.

קינדיגונג

די באדינגונגען פון א קינדיגונג פאַר א פיזישן ארבייטער זענען איין און די זעלבע לויט'ן קאָדעקס פון התחייבות'ן און לויט דער פעראָרדנונג וועגן ארבייטס-אָפּמאַכן מיט פיזישע אַרבייטער. ביידע פאַרשריפטען זעהען פאָר א צוויי וואָכענדיגען טערמין פאַר ביידע צדדים.

דערפאַר איז אָבער פאַרהאַן א באדייטענדער אונטערשייד בנוגע די קינדיגונג-באדינגונגען פון גייסטיגע ארבייטער.

דער נייער קאָדעקס זעהט פאָר נישט קיין 3 חדשים'דיגע קינדיגונג, ווי די פעראָרדנונג וועגן ארבייטס-אָפּמאַכן מיט גייסטיגע ארבייטער, נאָר א 6 וואָכע'דיגע. דער לויף פון קינדיגונגס-טערמין הייבט זיך אָן, לויט דער פעראָרדנונג, פון ערשטן טאָג פון נעכסטן חודש. לויט'ן נייעם קאָדעקס מוז זיך דער 6 וואָכענדיגער קינדיגונגס-טערמינאַל ענדיגען מיט'ן סוף פון קאַלענדאַר-קוואַרטאַל ד"ה מיט'ן 31 מערץ', 30 יוני, 30 סעפּטעמבער און 31 דעצעמבער.

לויט'ן נייעם קאָדעקס וועט מען אלזאָ קענען קינדיגען א גייסטיגען ארבייטער אמשפּעטסטען ביז'ן 15 פעברואַר, 15 מאַי, 15 אויגוסט און 15 נאָוועמבער.

דער נייער קאָדעקס פון התחייבות זעהט אויך פאָר א פאַל פון א 6-חדשים'דיגער קינדיגונג און גמליך, ווען ס'האַנדלט זיך וועגן א גייסטיגען ארבייטער נאָך א 10-יעהריגער ארבייט אויפ'ן זעלבן פּאָסטען.

בכדי אויסצומיידן מיספאַרשטענדענישען דאַרף נאָכאַמאָל באטאָנט ווערען, אז דער נייער קאָדעקס איז חל נאָר אויף די ארבייטער, וועלכע זענען נישט אונטערגעוואָרפן די ספּעציעלע פעראָרדנונגען וועגן ארבייטס-אָפּמאַכן למשל: לעהרער א. א. וו.

נייע געזעצן

נאָוועלע פון דער אויספיהר-פעראָרדנונג צום געזעץ וועגן מיליטער-דינסט

וויבאַלד א פּאָבאָר-קאָמיסיע שטעלט פעסט ביי אנ'אונטערזוכטן מיליטער-פליכטיגן יונגערמאַן א געמאַכטן פעלער, פעראָרדענט זי איהם תיקף אריינצוציהען אין אקטיוון דינסט. אזא שריט קאָן אנגעוואָנדען ווערען נאָר דאַן, ווען דער באַטרעפענדער יונגערמאַן קאָן צוגעטיילט ווערען צו איינער פון די קאטעגאָריעס A, B, C, D קוים מוז מען אָבער אזא איינעם קוואַליפיצירען לויט דער קאַט. E קאָן שוין דער דערמאָהנטער שריט נישט אנגעוואָנדען ווערען.

די אַנגעוויזענע מיטלען באפרייען נאָך נישט דעם שולדיגען פון דער דראָהענדער שטראָפליכער פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר מאַכן ויד דעם פעלער.

דער, וועמען דער טערמין פון מיליטערדינסט איז אָפּגעלייגט געוואָרען צוליב ענדיגען דעם שטודיום, פערלירט גלייך די הנחה, אויב ער ענדערט דעם שטודיום-געביט.

אויב אין שייכות מיט'ן באמיהען זיך וועגן אָפּלייגען דעם טערמין פון מיליטער-דינסט אלס איינציגער שפּייזער, זענען אונטערזוכט געוואָרען זיינע עלטערן אָדער קרובים, ווערען זיי שוין ביי די באמיהונגען אין די ווייטערדיגע צוויי יאָהרען נישט מעהר אונטערזוכט. קוים ס'ווערט פעסטגעשטעלט ביי דער ערשטער אונטערזוכונג, אז זייער ארבייטס-אומפעהיגקייט איז א שטענדיגע. וויבאַלד ס'ווערט פעסטגעשטעלט, אז זייער ארבייטס-אומפעהיגקייט איז א פערביַיגעהענדע, דאַן אונטערליגען זיי יאָ יעדעס מאָל א פרישע אונטערזוכונג.

אין פאַל, ווען עמיצער איז אומלעגאַל ארויסגעפאָהרען קיין אויסלאַנד, זוכענדיג זיך ארבייט און דורך דער צייט האָט ער דערווייל פערנאַכלעסיגט די מיליטער-דינסט-פליכטען, ווערט געגען איהם נישט אנגענומען קיין שטראָף-סאַנקציעס, סיידען ס'ווערט פעסטגעשטעלט, אז דער צוועק פון זיין ארויספאָהר איז געווען דאָס אויסמיידען מיליטער-דינסט און נישט דאָס זוכען זיך ארבייט.

בלויז אין אויסנאַהם-פאַלען קאָן לגבי א מיליטער - פליכטיגען, וועלכער געפינט זיך צייטווייליג אין אויסלאַנד און פאָהרט נישט אהיים זיך צו שטעלן צום מיליטער, טראָג דער אויפפאָדערונג פון דער קאָנסולאַרער מאַכט. אנגעוואָנווערען די סאַנקציע פון צונעמען ביי איהם די פּוילישע בירגערשאַפט.

נאָר אין פאַל פון א מסוכנ'דיגע קראַנקהייט ווערט א מיליטער-פליכטיגער באפרייט פון דער פליכט זיך צו שטעלן אויף דער אויפפאָדערונג פון דער מיליטער-מאַכט. פאַר אזא צושטאַנד ווערט אָבער אנערקענט היץ איבער 38 גראַד. דאָס מוז באשטעטיגט ווערען דורך א צייגניש פון א דאָקטאָר.

י. א.

ר. איזראעל

דער בערזע-סוחר

41

שפּאַנענדער ראָמאַן פון יודישען לעבען

— דער אמת געזאָגט גלויב איך דיר גאָרנישט, האָט פאַני געענטפערט, איך קען דיך צו גוט, אז וואָך איך זאָל דיר גלויבן כאָטש איין וואָרט. אָבער צום טייוועל, איך האָב שוין אזא כאַראַקטער, בין אז ווען עס האַנדלט זיך וועגן דיר קען איך נישט ביישטעהן קיין שום נסיון, ויפיל איך האָב וואָס דיך שוין בעמיהט וועגן דעם, אז איך זאָל בעקעמפן דעם סענטימענט פאַר דיר, האָט זיך מיר דאָס נישט איינגעגעבן. דו ווייסט דאָ פערבלייבן, דאָס איז שוין פערפאַלען. איצט וויל איך וויסען, וואָס ס'איז דיר געשעהן, וואָס פאַראַ שוין זוכסט דו ביי מיר.

— דאָס איז א גאַנץ פּשוט'ער ענין, איך מוז זיין א געוויסע צייט אזוי צו זאָגן, לעגאַל, דעריבער מוז איך וואוינען ביי יידען, איך האָב זיך פאַרגעשטעלט אַלס דיין געליבטער, וועלכער וואוינט מיט דיר צוזאַמען.

— דו נידערטרעכטיגער, געמיינער יונג, דו האָסט גאָרנישט קיין ריקזיכט אויף מיר.

— ווי זאָגט יענער פילאָזאָף, אז מען טרינקט, כאַפּט מען זיך אָן אין א שטרוי, וואָס פאַראַ טענות קענסט דו צו מיר האָבען? א לאַנגע צייט האָב איך דיך נישט געזעהען, אפילו נישט געפרובט זיך צו פערשטענדיגען מיט דיר. נישט פערדרעהט קיין קאָפּ, נישט גענומען פון דיר קיין געלד, אָבער איצט, ווען איך געפין זיך אין א צרה, וועל איך דאָך נישט זיין קיין דזשענטעלמען, דאָס וואָלט מיך געקאָסט טייער קאָסטען און אזוי ווייט מיט'ן איבערשטענס הילף, וואָס בידען גאָרנישט געשעהען.

— דו רעדסט נאָך מיט גאַל און בעהמסט איהם וואָך צו הילף.

— אזוי בין איך שוין, דו ווייסט דאָך, איך בין פרום, איך קען מיך נישט איבעראַנדערשען.

— וואָס האָסט דו שוין ווידער אָנגעדרעהט? וואָס איז דאָס פאַראַ געשיכטע ווי ער.

— וואַרט אויס און איך וועל דיר אַלץ דערציילען, ווייל סוף כל סוף מוזט דו דאָך דאָס וויסען, אפשר פרעגט דיך ווער וועגען דעם זאָלסט דו וויסען, וואָס צו ענטפערען.

— איך קען מיר שוין פאָרשטעלען, ענטס ווידער א פערברעכער, וואָס ווילסט דו פון מיר? ווי קענסט דו פשוט מיך אזוי פייניגען? איך האָב דאָך דיר קיין שום שלעכטס נישט געטון? נו, דו ביזט שוין אזעלכער, דו קענסט זיך נישט באַפרייען פון דיין פערברעכערישער נאַטור. אָבער אין גרונד גענומען דאַרפסטו דאָך פערשטעהן, אז מ'קען נישט בעהמען קיין פרוי אין פערפלאָנטערן אין א פרעמדע פערברעכערישער ארבייט. דאָס דערלויבט דאָך אפילו נישט די פערברעכערישע עטיק. אויך זיי האָבען דאָך זייערע אייגענאַרטיגע עטיק.

— ענטשולדיג, איך בין נישט קיין פּראָפעסיאָנעלער פערברעכער, איך געהער נישט צו קיין שום ספּעציאַליטעט זייערס. נאָך מעהר איך קען קיינעם נישט פון זיי, איך קאָנטאַקטיר זיך נישט מיט דער דאָזיגער שמוציגער וועלט. דעריבער דאַרפסט דו מיר נישט צושרייבן זייער עטיק. אנ'אייגענאַרטיגער אָהער נישט קיין אייגענאַרטיגע, ס'איז אמת, אז איך האָב אין מיר דעם פערברעכערישען אָהער, פון וועלבן איך קען זיך נישט בעפרייען. דאָס איז אזא קראַנקהייט, וועלכע איז אנ'היילבאַר. איך פערטייטש מיר דאָס אזוי פילאָזאָפיש און שטענדיג קום איך אויס ביי מיר דער געדערבטער, אזוי איז עס שוין, נאָר איינס זאָלסט דו וויסען, אז איך האָב אזוי שטאַרק ליב דעם לעבען, מיין לעבען הייסט דאָס, אז איך וואָלט געבראַכט פיל קרבנות, כדי זיך אליין צו ראַטעווען. דו זאָגסט אליין, אז איך בין א פילאָזאָף און דעריבער וועל איך פרובען אויף מיין אופן דיר צו ערקלערען, פאַרוואָס איך פיניג מאַנכעס מאָל באַמה זיך. ס'איז נישט קיין ספּעציעל אויסגעקליבענער קרבן. בשום אופן נישט. ווען איך וואָלט געדאַרפט אין איצטיגען מאָמענט אויסקלויבען אירצען, מיט וועמען איך זאָל מיך דעקען, וואָלט איך זיכער דיך צווישן געלאָזען, ווייל איך האָב דיך ליב. איך וואָלט זיך אָפּגעשוינט, ווי איך וואָלט נאָר געקענט. די געשיכטע איז אָבער די, וואָס דער צופאַל האָט געוואָלט, אז צווישען אונז זאָלען פערבינדען ווערען אזעלכע פעראַלטענישען וועלכע מ'קאָן בשום אופן נישט ליקווידירען, ווי מען זאָל דאָס נישט וועלען איז דאָס אוממעגליך און דערבער גייה איך אויפ'ן וועג פון לייכטסטען ווידערשטאַנד, איך טראַכט נישט צופיל אריין אין דעם ענין, איך דערפיהל, אז אין דעם אַרט יענעם מאָמענט איז מיר לייכטער מיט דיר זיך צו דעקקען, איך בין זיכער, דאָס פּשוט איך מעהר קיינעם נישט דאַן האָב איך נישט מעהר איך זין קיין שום סענטימענטן. איך זעהם נישט איז אַבט קיין פּאַר אין קיין ענגען. איך זוך קודם כל מיך צו שיצען און שאַפען פאַר זיך א זיכערע לאַגע. איך קען זיך נישט אַנדערש מאַכען, אזעלכער בין איך שוין אין געבוירן.

— אלזאָ, כו, דיינע אלע פילאָזאָפישע רייד, האָב איך ארויסגעדרונגען, אז אין איצטיגען מאָמענט ביזט דו זיי בעגאַנגען עפּעס א געמיינהייט און האָסט מיך ... בען פאַר דעם, מיט וועלכען דו ווילסט זיך דעקען, איצט וועל איך דיר אויך עפּעס זאָגען, אָבער שוין גאָרנישט קיין פילאָזאָפיע, אויב דיין אויסבעהאַלטען זיך איצט ביי מיר, אויב דיין איצטיגעס דעקען זיך מיט מיר איז פערבונדען מיט א גרויסער געפאַהר, וועל איך דאָס נישט ליידען, איך וועל האָבען פון הייבס אַן אַנדער כאַראַקטער, ויפיל מאָל איך פרעג דיך, וואָס מיט דיר איז געשעהען, דרעהסט דו זיך אַררוּם מיט דיינע פילאָזאָפיעס, זאָג, וואָס איז געשעהען.

— אלזאָ, הער מיר האָט מען ארויסגערופען אין דער פּאָליציי, וועגן מאַרד איבער רובינען, איך האָב גערעכנט, אז עס וועט זיין פיל ערגער, ווייל אינדירעקט ביי איך פערמישט אין דער דאָזיגער געשיכטע. דיר קען איך דאָך דאָס זאָגען. עהט אָבער אויס, אז די פּאָליציי האָט קיין אהנונג נישט וועגן מיין אמת'ען שייכות צום מאָרד, זיי האָבען אבגעהויבען פון אנ'אַנדער זייט, דעריבער וויל איך אויסנוצען די דאָזיגע געלעגענהייט און זיי האַלטען אין דעם טעות, וואָס זיי מאַכען, די ערשטע פראַגע, וואָס דער אינספּעקטאָר האָט מיר געשטעלט, איז געווען, צי קען איך רובינען.

— יאָ, האָב איך געענטפערט, נישט איך קען איהם, נאָר איך האָב איהם געקענט.

— צי איז רובין געווען דער געליבטער פון דער אַרטיסטקע פאַני.

— פון וואַנען זאָל איך וויסען, צי רובין איז געווען דער געליבטער פון פאַני.

— איהר דאַרפט עס וויסען, האָט דער אינספּעקטאָר געזאָגט.

— פאַר וואָס!?

— דערפאַר, ווייל איהר זענט דער זעלבער צייט, האָט איהר אויך געהאַט אינטימע באציהונגען מיט דער זעלבער אַרטיסטקע פאַני.

— און דעריבער? האָב איך זיך געווידערשפּעלט מיט'ן אינספּעקטאָר. דאַרף איך וויסען וועגען אלע איהרע געליבטע?

— איהר דאַרפט העלפען ענטדעקען די מערדער, איבער ראַל אין דער דאָזיגער פראַגע איז נישט מעהר ווי אונז דאָס צו זאָגען.

(המשך ... קומט)

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

זונטאג 18 יא כסלו תרצ"ה

נאוועמבער

זון-אויפגאנג 7.01

זון-אונטערגאנג 3.40

ביליגער געווארען קוילען און צוקער

פאר נישט צופאסען זיך צום „צענניק" דראהט 3 חדשים ארעסט

די שטאטישע סטאראסטווע האט אונטערגענומען אנ'אקציע, צו סטאבילוזירען די פרייזען פון די ארטיקלען פון ערשטען געברויך.

אין צוזאמענהאנג דערמיט, איז אין דער סטאראסטווע פארגעקומען א קאנפערענץ מיט הורט- און דעטייל-סוחרים פון דער קוילען-בראנזשע, כדי פעסטצושטעלען א צעניק אויף קוילען.

נאך לענגערע פערהאנדלונגען איז בעשטימט געווארען דער פרייז פון קוילען 1-טער סארט („פלארא", „יוליוש" און „קאזשימיעזש"), אנשטאט ווי ביז איצט 5,80 זל. אויף 5,40 זל. א קערץ. דער פרייז איז חל אויף די דעטייל-פערקויפען מיט'ן צושטעלען א היים.

כדי אפצוהיטען דעם נייעם צעניק, האט די סטאראסטווע בעפוילען אויסצוהענגען די צעניקעס אויף אנ'אנגעזעהענעם ארט.

גלייכצייטיג איז פעסטגעשטעלט געווארן דער פרייז אויף צוקער. די הורטאוניקעס האבען זיך פערפליכטעט צו פערביליגערן דעם פרייז פאר 100 קילא 122.75 זל. מיט צושטעלען צום קרעמער. די דעטאליסטען וועלען מוזען פערקויפען 1.25 זל. א קילא. דער פרייז איז חל אויף קרישטאל-צוקער אדער פארין.

דער פרייז אויף קלעצעל-צוקער בלייבט ווייטער ווי ביז איצט 1.55 זל. פאר א קילא. דער צעניק מוז הענגען אין די געוועלבער אויף אנ'אנגעזעהענעם ארט.

די סטאראסטווע מאכט אויפמערקזאם, אז פאר נישט צופאסען זיך צום צעניק דראהט א שטראף ביז 3 חדשים ארעסט.

ווי אזוי דער „בלוטיגער יולעק"

איז אריינגעפאלען אין די הענט פון דער פאליציי

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, איז פאר גאנגענעם דאנערשטאג אוועגד נאך א העפטיגען קאמף געבראכט געווארען קיין לאדז דער גע-פעהרליכער באנדיט יוליאן טשארנעק. איצט דער-וויסען מיר זיך פאלגענדע פרטים:

טשארנעק איז געווען איינער פון די גע-פעהרליכסטע באנדיטען, וואס האט „געארבייט" אין דער לאדזער סביבה, ביז איצט איז ער 11 מאל געווען פערמשפט פאר פערשידענע פערברע-כענס. דער דאזיגער „האניג פויגעל" האט אויסגע-פיהרט א גאנצע רייה אנפאלען און גנבות. אין זיינע קרייזען האט מען איהם גערופען „דער בלוטיגער יולעק", וועלכער האט ביי זיין ארבייט נישט געזשאלעוועט קיין מעסער און קיין רעוואלווער. אלט איז ער איינגאנצען 32 יאהר, און האט שוין בעוויזען אפ-צוזיצען עטליכע יאהר אין „חד גדיא", בלויז אין לאדזער קרייז-געריכט איז ער געמשפט געווארען 7 מאל, דעם לעצטען מאל איז ער פערמשפט געווארען אויף 4 יאהר. ער איז דאן אנטעקלאגט געווארען אין אנטלויפען פון דער תפיסה אין יאהר 1930.

די לעצטע צייט האט ער זיך אויסבעהאל-טען פון דער פאליציי, ער האט זיך בעהאלטען אין וועלדער און אין דערפער. דעם לעצטען „גאסטראל" האט ער געמאכט אונטער אנדזשעיעוו. די פאליציי האט בעקומען ידיעות, אז דער „בלו-טיגער יולעק" איז אוועק קיין לאדז, און פון לאדז איז ער אוועק קיין רודע-פאביאניץ. א גרויסע פאליציי-אפטיילונג האט בעלאגערט דאס הויז, געכאפט האט מען איהם אויפ'ן פאביא-ניצער שאסיי, אויף דער אויפפאדערונג פון דער פאליציי זיך אפצושטעלען, האט דער באנ-דיט געענטפערט מיט א שיסעריי, פון וועלכען דער פאליציי-אגענט איז געפאלען א פערוואונדעטער, דא האט די פאליציי געעפענט א שיסעריי און דער געפעהרליכער פערברעכער איז געפאלען א שווער-פערוואונדעטער. די פאגאטאוויע האט איהם אפגעפיהרט קיין לאדז אין שפיטאל שוו. יוזעפא. ביי זיין בעט איז אוועקגעשטעלט געווארען א שטארקע פאליציי-וואך.

דער געזונד-צושטאנד פון פאליציי-אגענט איז א בעפרידיגענדער. דאגעגען איז נישטא קיין האפנונג דעם באנדיט צו דערהאלטען ביים לעבען. ער איז נאך ביז איצט נישט געקומען צום בא-וואוסטזיין.

הוק-סטוק — איז ווארשא...

געכטען זענען פון לאדז ארוים צוויי טארפעדא-צוגען

(2) מיט דעם ערשטען טארפעדא-צוג, וואס איז נעכטען ארויס פון לאדז האלב 11 אינדערפריה, זענען ארויסגעפאהרען פון לאדז—פאבריטשנא קיין ווארשא 48 פאסאזשירען (אויף דער אלגעמיינער צאהל 76 פלעצער).

דער צוג איז געגאנגען אהן אפשטעל, א שעה מיט 28 מינוט אדורכמאכענדיג אין דורכשניט 80,4 קילאמעטער א שעה.

דער צווייטער טארפעדא-צוג איז ארויסגעפא-רען פון לאדז נעכטען 9 מיט 46 אין אוונד.

ווארט אפ — מ'פאהרט!

דעפעשען פון פאסאזשיר-צוגען

(2) לויט ווי מ'איז אינפארמירט אונז פון לאדזער טעלעגראפען-אמט גייט מיטן 1 דעצעמבער ה. י. אריין אין קראפט די פעראררדנונג פון פאסט- און טע-לעגראף-מיניסטעריום מכח אנגעבען דעפעשעס אין צוגען.

לויט דער דאזיגער פעראררדנונג, וועט מען פון דעצעמבער א קאנען אנגעבען דעפעשען נישט נאר פון שנעל-צוגען נאר אויך פון ווייטגעהענדע פאסאזשיר-צוגען.

Dr. REICHER

פאלודביאווא 28, טעל. 93-201

ספעציאליסט

פאר מענער-שוואכע-בעהאנדלונג.

סעקסועלע בעראטונגען און פסיכא-אנאליזען

נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—8 אוונד

Dr. H. Rakowski

אינערליכע קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

האט זיך איבערגעצויגען פון זאוואדזקא 8 אויף טראוגוטא 5, טעל. 34-137.

טעאטער „פילהארמאניע" נארוטאוויטש-גאס 20 טעל. 84-213

געדענקט! די „באנדע" שפילט שוין אין לאדז די לעצטע טעג!!!

היינט זונטאג, 2 פארשטעלונגען 12 פריה און 9 אוונט

12 פריה אלע פלעצער אין פארטער 1 זל.

9 אוונט פון 60 גר. ביז 2 זל.

די יודישע באנדע

מיט די פרייליכע „באנדיטען": (ל. א. ב.)

חנה גראסבערג	לילי ליליאנא	מאלווינא ראפעל
דוד לעדערמאן	לעאן ליבגאלד	הערמאן פעניגשטיין
	זישע קאץ	אייזיק ראטמאן

פרייליכער לאך. זינג און טאנץ-פראגראם!

זאל לעבן עמך!

12 פריה גרויסע פריהמארגען-פארשטעלונג

פאר ארבייטער און אינטעליגענץ

זאל לעבן עמך!!! אלע פלעצער אין פארטער 1 זל.

דיריגענט: ד. ביינגעלמאן.

אינספיצ.: ר. מארסאלאוו.

צדמ. ב. גאדיק.

קאנפעראנס.: ה. פעניגשטיין.

דעקארציעס: א. הענדלער.

בילעטן אין פילהארמאניע-קאסע.

כל'ערליי וואלוטע

האט מען ארויסגעגנב'עט ביי א יודישען סוחר

(2) והערנעכטען ביינאכט האבען גנבים א-דורכגעפיהרט אנ'איינברוך-גנבה אין דעם געוועלב פון א געוויסען יצחק הערשקאוויטש, (אויף שענקעוויטשא 33).

די האבען צובראכען אנ'אייזערנע קאסע און ארויסגענומען פון דארט במזומן: הונדערט אמע-ריקאנער דאלערס, הונדערט פראנק, אכציג דאנציגער גולדענס פופציג דייטשע מארק און 850 זלאטעס.

איבנו — נישטא זי: נישט דאס געלד און נישט די גנבים.

א גרויסע פאבריק-שרפה

(2) נעכטען פינף פארטאג איז אויסגעבראכען א שרפה אין דער שפינעריי פון יצחק בערגער (לאמ-זשינסקא 20—22). פון א פונק האט זיך אנגעצונ-דען אין דער וואגנער-ריסעריי א פייער, און די ארויסגערופענע 2 פייער-לעשער אפטיילונגען האבען געהאט א שווער שטיקל ארבייט ביים איינלע-שען די שרפה.

די איינריכטונג פון דער רייסעריי און די סחו-רות זענען שטארק בעשעדיגט דער היזק בעטרעפט אנ'ערך פינף טויזענד זלאטעס.

מיט א מעסער אין ברוסט

האט בעקומען א יודישער בייראליסט

(2) אין דער צוקערניע אויף בארוטשאוויטשא 2 איז עהרנעכטען אין אוונד אויסגעבראכען א געשלעג צווישען עטליכע פערזאן. בעת וועלכע עס איז שווער פערוואונדעט געווארען מיט א מעסער אין דער ברוסט דער 30-יעהריגער בייראליסט ישראל האמערמעש (פון שרודמיעיסקא 65). פאגאטאוויע האט איהם ערטיילט ערשטע הילף.

רעגיסטראציע פון יאר-גאנג 1914

מארגען, מאנטאג, דעם 19 נאוועמבער דאר-פען זיך שטעלען די פאבאראוצעס פון 1914, וועלכע האבען זיך צוליב וואסערע-נישט-איז סיבות נישט געשטעלט צו די טערמינען און די מענער פון די עלטערע יאהרגענג וועלכע האבען זיך לעת עתה צו א צווייטער רעגיסטראציע (פון א פא-באר-רשימה) נאך נישט געמאלדען און זענען נישט אריינגעטראגען געווארען אין די פאבאר-ליסטעס, און וואוינען אויפ'ן שטח פון אלע פא-ליציי-קאמיסאריאטען.

צוגאב-פאבאר

דעם 28 נאוועמבער וועט זיין טעטיג א צוגאב-פאבאר-קאמיסיע פאר פ.ק.או. לאדז 2, פיעט-ריקאווער 165. עס דארפען זיך אהין שטעלען די פאבאראוצעס פון יאהר 1913 און עלטערע, וועל-כע האבען נישט רעגולירט זייער מיליטער-פליכט און וואוינען אויפן שטח פון 14, 13, 12, 10, 7, 6, 4, 1 קאמיסאריאטען און האבען בעקומען נא-מענטליכע אויפפאדערונגען פון שטאט-סטאראס-טווע.

די רעזערוויסטען-איבונגען

וועלען דויערען ביז סוף יאהר

(2) כידוע האט די מיליטער-מאכט אין דעם לויפענדען יאהר צום ערשטען מאל איינגעפיהרט ווינטער-טשוויטשעניעס, פאר רעזערוויסטען.

איצט דערוויסען מיר זיך, אז די פ.ק.או. לאדז-שטאט 1 און לאדז-שטאט 2, האט פונאנדער-געשיקט אויפפאדערונגען אויפן לעצטען טורנוס פון רעזער-וויסטען-איבונגען אין דעם ווינטער-סעזאן.

הייאהר וועלען אלזא די איבונגען געפיהרט ווערען ביז סוף חודש דעצעמבער.

ביליגער גאז

אבער ווער וועט פון דעם געניסען?

(א) אין שייכות מיט'ן ביליגער ווערען פון קוילען, איז אויך ביליגער געווארען גאז פון 35 גראשען א מעטער אויף 22 גראשען.

די דאזיגע הנחה איז אבער חל בלויז אויף די גאז-קאנסומענטען, וואס האבען נישט אין זייערע וואוינונגען, קיין קויהלען - אדער עלעקטרישע אויוענס.

בעשטראפט אנ'ארבייטער — פאר גנבה

(2) פארן ארויסגענבענען אין דער „ווידזעווער מאנופאקטור" 18 מיט א האלב מעטער זייד, האט דער 47-יעהריגער פראנצישעק באטשיאק בעקומען נעכטען א פסק דין פון געריכט — 4 חדשים ארעסט.

קלאנג-סינא-טעאטער

Zachęta

זגערזשער 26

היינט און פאלגענדע טעג!

גרויסער סאוויעטישער פילם, וואס אילוס-טרירט די לעצטע קאמפען פון דער ווייסער גווארדיע געגען די רויטע א. נ.:

לעצטער אטאמאן אניענקאוו

רייכער אינהאלט! פרעכטיגע מעלאדיעס! רוסישע לידער! אין דער הויפטראלע: דער געניאלער ארטיסט ŁYWANOR

אויסערן פראגראם:

„CSIBI"

מיט Franciszka Gaal

אנהויב פון די סעאנסען: שבת און יום-טוב 12 א זייגער. געוועגליכע טעג 4 נאכמ.

אויסגעארבייט דעם סטאטוט
פון פערבאנד פאר׳ן האנדעל מיט באנוועל

(אג) ווי מיר האבען שוין בשעתו געמעלדעט, איז אונטערן פארזיץ פון פרעזעס אלעקסאנדער היימאן יארעצקי געשאפען געווארען א ארגאניזאציע קאמיטעט מיט׳ן ציל צו שאפען א פערבאנד פאר׳ן האנדעל מיט באנוועל. אין קאמיטעט זענען אריין פארשטעהער פון דער באנוועל אינדוסטריע, סוחרים, פארשטעהער פון גדיניע און נעמליך דער דירעקטאר פון באנק גאספאדארסטווא קראיאוועגא אין גדיניע, ה׳ גראבאווסקי, וויצע דירעקטאר פון דער גדיניער האנדעלס-קאמער קאוועטשינסקי און פארשטעהער פון עקספעדיטארען פערבאנד פענדראצקי.

דער סטאטוט פון דעם פראיעקטירטען פערבאנד איז שוין אויסגעארבייט געווארען און אין שייכות דערמיט ווערט די טעג צונויפגערופען דער ארגאניזיר קאמיטעט, וואס וועט ענדגילטיג שאפען דעם פערבאנד.

ארעסטירט דעם קאמארניק יאראשינסקי
ווערט בעשולדיגט אין מיסברויכן צום שאדן פון זיינע קליענטן

פארגאנגענעם פרייטאג איז אין זיין אייגענער קאנצעלאריע (11. ליסטאפאד 17) ארעסטירט געווארען דער קאמארניק אדאם יאראשינסקי. דער קאמארניק איז ארעסטירט געווארען אונטער׳ן חשד אין מיסברויכן צום שאדען פון די קליענטען. דער שאדען ווערט געשאצט אין די טויזענטער זלאטיס. די מיסברויכן זענען בעשטאנען אין פערהאלטען געלד פון די קליענטען ערקלערענדיג, אז ער האט נאך נישט דאס געלד איינגעמאהנט א. ד. גל.

די ביכער זענען פער׳חתמ׳עט געווארען און ווערען איבערגעגעבען צו דער קאנטראל פון עקספערטען.

יאראשינסקי איז פערהייראט, איז א פאטער פון צוויי קינדער. אמאל איז ער געוועזען סעקרעטאר פון שטאטישען און שפעטער פון קרייז-געריכט אין די סוחרישע קרייזען האט ער געהאט א גוטען נאמען.

בילצער שטעמפלען
אויף לאדזער אויגערופענע „וועקסלען"

(2) ווי מיר דערוויסען זיך האבען די לאדזער פאבריקאנטען - ארגאניזאציעס אינטערוועניערט ביי דער היגער אויספארשונגס-מאכט וועגען אנהויבען א קאמף מיט דער פעלשונג פון מאנופאקטור - סחורה.

די מעשה איז די, וואס אויפן מארק האבען זיך לעצטענס בעוויזען פאלסיפיקאטען פון טייערערע סארטען מאנופאקטור: בילִיגערע לאדזער אויסאר־בייטונגען, ווי אויך ביאליסטאקער ווערען בעשטעמפעלט מיט נאכגעמאכטע שטעמפלען פון בילצער אפרעטירען. עס ווערען אויך נאכגעמאכט די שוץ־מארקעס וואס זענען פערעגיסטרירט אין פאטענט־אמט,

ווי מיר דערוויסען זיך, ווי אויך האט די מאכט אנגעהויבען א קאמף מיט דעם שווינדעל אויפן מאנופאקטור־מארק.

א פליוך מיט זאלץ-זויער
א מיאוסער סוף פון א סובלאקאטאר — א יוד א מאלאוש

(2) געשעהען איז עס נעכטען, שפעט אין אוונט אויף דער נארוטאוויטשא גאס 56.

פלוצים האט זיך געעפענט די טיר פון דער וואוינונג, און וועלכער עס וואוינט א געוויסע רבקה יונקער און פון דארט איז ווי אן אנטוירגעשאסענער ארויסגעלאפען דער 32-יעהריגער שטובען מאלער פרץ עלענבערג (פון קאמיענא 13).

ארויסגעלאפען איז ער מיט א געשריי, און בעווייזענדיג קוים צו מאכען א פאר שריט, איז ער אנידערגעפאלען אויף די טרעפען א פערחלשטער...

מ׳האט באלד ארויסגערופען פאגאטאוויע, וועלכע האט אלהם מיט אנגעבריהטען פנים פון זאלץ־זויער אפגעפיהרט אין ראדאגאשטשער שפיטאל.

עס איז גלייך אויך ארויסגערופען געווארען פאליציי, וועלכע האט אנגעהויבען אויפן ארט דעם ענין צו פארשען און ארעסטירט גלייך פיר פערזאן וואס האבען זיך געפינען ביי דער פרוי יונקער אין דער וואוינונג, ווי דהיינו: רבקה יונקער, איהר טאכטער העלע, יצחק שאפירא און הערש דזשיאלאָשינסקי.

ווי עס ווייזט זיך ארויס, האט עלענבערג, א לענגערע צייט געוואוינט ביי דער פרוי יונקער אלס סובלאקאטאר.

ער זאל האבען מיט איהר געהאט אינטימע בעציהונגען א לענגערע צייט, און אזוי ווי ער איז „קאלט געווארען" האט ער זיך ארויסגעצויגען...

נעכטען אין אוונט איז ער עס געקומען אפנעהמען זיינע זאכען, און — בעקומען אזא קבלת פנים מיט זאלץ־זויער.

Bank Handlowy w Łodzi
Spółka Akcyjna
Kościuszki 15
przyjmuje za niewielką opłatą
na przechowanie kufry, walizy, kosze i t.p.
które lokuje w urządzonym według wymagań
nowoczesnej techniki SKARBCU.

צום הערבסט
עמפפעהלט
די בייעסטע פאריזער
פערפומען
די איינציגע
קאנקורענץ-פערפומעריע
J. DRUKIER
5 ZAWADZKA 5
TEL. 175-92.
די פיינסטע
טואלעט-זייפען,
פודערן,
ווי אויך אלערליי
קאסמעטיק
אין און אויסלענדישע
בעמערקונג: ענגראסיסטען בעקומען א ספעציעלען ראבאט.

צו די ג. קונדשאפט!
דערמיט האב איך דעם כבוד מיטצוטיילען דער ג. קונדשאפט, אז אלס לאנגיעהריגער מיטאינהאבער פון דער ליקווידירטער פירמע
Gelassen i Kazimierski
בין איך נאכ׳ן סעפארירען געבליבען אין ביז-איצטיגען לאקאל
אויף פיעטריקאווער 114
מיין שניידער-סאלאן איז ווי ביז איצט פערזעהען מיט א רייכען אויסוואהל פון די בעסטע ענגלישע שטאפען. די ווערקשטעל געפינט זיך אונטער מיין פערזענליכער לייטונג ביי דער מיטארבייט פון ערשטקלאסיגע פאך-קרעפטען.
פערזיכערנדיג די ג. קונדשאפט, דאס איך וועל זיך בעמיהען מיט אלע מעגליכקייטען, אז די מיר אנפערטרויטע בעשטעלונגען זאלען אויסגעפיהרט ווערען צופרידענשטעלענד, עמפפעהל איך זיך העפליך דער ג. קונדשאפט מיט אכטונג
A. GELASSEN
114 Piotrkowska 114.

אפטייקען
היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: ש. יאנקעלעוויטש (אלטער מארק 9), ל. שטעקעל (לימאנאווסקיעגא 37), ב. גלוכאווסקי (נארוטאוויטשא 6), ס. האמבורג (גלובנע 50), ל. פאוולאווסקי (פעטריק. 307), א. פיאטראווסקי (פאמארסקא 91).

וואהלען אין פאבריקאנטען-פערבאנד צו דער האנדעלס-קאמער

(אג) דאנערשטאג דעם 29 נאוועמבער וועט פארקומען אן׳אלגעמיינע פערזאמלונג פון די מיטגלידער פון פאבריקאנטען-פערבאנד פון דער טעקסטיל-אינדוסטריע, אויף וועלכער עס וועט אויסגעוועהלט ווערען א ראטמאן פון דער האנדעלס-קאמער.

פיהרען די פערזאמלונג וועט אפיציעל דער וואהל-קאמיסאר צו דער האנדעלס-קאמער, אינזשיניער פיאסקאווסקי.

פאר א פאלשען זלאטע — א האלב יאהר טורמע

(א) יאדוויגא אסאוויעצקא האט אין ערגיץ געקראגען א פאלשען זלאטע, וועלכען זי האט דערנאך געוואלט אויף באלוטער מארק „ארייןדרייען" דער פויערטע קאטאזשינא וואלנא.

די אסאוויעצקא האט דערפאר בעקומען נעכטען פון געריכט א פסק דין — 6 חדשים טורמע מיטן אפלייגען די שטראף.

Dr.
Wołkowyski
האט זיך איבערגעצויגען אויף
ציגעל-גאס 11, טעל. 238-02
נעהמט אן אין הויט- און ווענערישע
קראנקהייטען, מענער-שוועכע
נעהמט אן פון 8—12 בייטאג און פון 4—9 אוונד.

ביי פעטזוכט
ווענדט מען אן דאס נאטירליכע בימערוואסער
Franciszka Józefa
פרעגט דאקטוירים. צו בעקומען אין אלע אפטייקען און סקלאד-אפטעקשנעס.

די לון-טריקאטאזש-אינדוסטריע און די מיטעלע טריקאטאזש-אינדוסטריע
שאפען א געמיינזאמע ארגאניזאציע

(אג) ווי בעוואוסט איז די לאדזער טריקאטאזש-אינדוסטריע ארגאניזירט אין עטליכע פערבאנדען. לעצטענס אבער צוליב דער זעהר שווערער לאגע אין דער טריקאטאזש-אינדוסטריע, ווערען געפיהרט אונטערהאנדלונגען צווישען דער טריקאטאזש-סעקציע ביים לויהן-פערבאנד פון דער טעקסטיל-אינדוסטריע און דער סעקציע פון דער מיטעלער טריקאטאזש-אינדוסטריע וועגען צונויפגיסען ביידע סעקציעס אין איין ארגאניזאציע.

אויך א פלעביסציט
גישט אזא דעצידירענדער, ווי אין סאאר-געביט...

(2) אין „דעם קעניגרייך דענע-מארק" און אין די קינאס להבדיל, איז עס נישט געהויבען:

ס׳גייט קנאפ עולם — סיי אין ווארשא, סיי אין לאדז סיי אימעטום...

מיט איין ווארט — סע גייט נישט.

זוכט מען תירוצים, זוכט מען מיטלען, און אין ווארשא און לאדז איז מען געפאלען אויף א שכל אז אפשר איז די סיבה וואס די לעצטע סעאנסען אין די קינאס הויבען זיך אן שפעט...?

הכלל, פיהרט מען דורך אנקעטעס, א מין פלעביסציט ביים עולם קינא-גייער (ריכטיגער קינא-זיצער...) ווען מ׳זאל אנהויבען דעם לעצטען קינא סעאנס. 9, האלב 10, צי 10 אין אוונט, ווי עס פיהרט זיך ביז איצט.

פליה-מאדעלען פאר קינדער

די היגע ל.א.פ.פ. אפטיילונג מאכט בעקאנט אז ס׳איז אנגעקומען דער לעצטער טראנספארט פליה-מאדעלען פאר קינדער. דער פרייז 1 זל. צו בעקומען אין די געשעפטען: קאאפעראטיוו „טשאטשין" (לעגיאנוב 5[7), ז. קאוואלסקי (פעטריק. 62) און ביי מ. מירטענבוים (פעטריק. 69).

ראטעוועט אייער געזונט
קראנקע אויף רופטורען (ברוך-קראנקהייטען)
ספעציעלע ארטאפעדישע הייל-גומי-באנדאזשען פון מיין מעטאדע העלפען ראדיקאל אונטער גאראנטיע אהן אפעראציעס פון אלע מינים ברוך-קראנקהייטען (רופטורען) אפילו די עלטעסטע און געפעהרליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער.

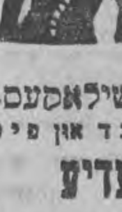
דאס אראפלאזען זיך פון מאגען און קישקעס בעזייטיג איך דורך פערלעגען ספעציעלע אינדיווידועל צוגעפאסטע בויך-באנדאזשען.
אויף אויסגעקרימטע רוקען-ביין (הויקערס) ארטאפעדישע הייל-גארסעטן אויף ביינער-שווינדזוכט און אלע אנדערע פעהלערן ארטאפעדישע הייל-אפאראטען אויף פלאטפוס.
ספעציעלע איינלאגען לויט גיפס-מאדעלען, אויף זשילאסעס.
- גומי-זאקן לויט מאס. קינסטליכע הענד און פיס
ספעציעלער אנשטאלט פאר הייל-ארטאפעדיע
Spec. Ortop. O. PETRYKIEWICZ אויס לעמבערג
לאדז, פיראמאוויטשא 9 (אלגינסקא
(פראנט פארטער), טעל. 177-09 נאהנט פון לאדזער פאבריקס-באהנהויף
בעמערקונג: דאס ערשיינען פון די קראנקע איזאונבעדינגט נויטיג.
צאהלרייכע דאנקזאגונגען און דאנק-בריף.
(אין זגערזש אויף טלאמאצקא № 2 און № 4 אייגענע הייזער)

גרויסע סיום-פייערונג
פון ווארשעווער הכשרה-פונקט פון בנות אגודת-ישראל

אין לאקאל פון קיבוץ בנות אגודת ישראל, באַדוטאַוויטשאַ 41, איז בעכטן פאָרגעקומען אַ גרויסע פייערונג פון דעם סיום פון ערשטן הכשרה-קורס אין דערמאָהנטען קיבוץ.

אויף דער פייערונג זענען אַנוועזנד געווען אַלע פופציג מיטגלידערינס פון קיבוץ, וועלכע זענען געקומען אויף הכשרה פון 32 שטעט אין פוילן. די הנהגה פון הכשרה-פונקט און איינגעלאַדענע געסט.

די ערעפנונגס-רעדע האָט געהאַלטן פרל. שרה זאַנדער, וועלכע האָט געגעבן אַן איבערבליק וועגן די אידעאָלאָגישע יסודות פון קיבוץ, וועלכער איז מכשר אָרטאָדאָקסישע מיידלעך צו דער עליה קיין ארץ ישראל און וועגן דער ווירטשאַפטליכער טעטיגקייט.

דער קיבוץ איז אַ קאָאָפּעראַטיוו, אַלע פּעדיגסטען פון די הכשרה'ניצעס זענען אַריינגעקומען אין דער אַלגעמיינער קאַסע און דערפון האָבן זיך אַלע אויסגעהאַלטן.

דער קיבוץ ווערט געפירט דורך אַ הנהגה פון פינף פערזאָן אונטער דער אויפזיכט פון דער בנות צענטראַלע אין לאָדז און אונטערליגט אויך די רעווידע פון דער ארץ-ישראל צענטראַלע אין וואַרשע.

די הנהגה פון קיבוץ איז געווען: שרה זאַנדער — ראש הקבוץ און מנהלת-רוחנית; בלימע יונגסטער — ווירטשאַפט-פירערין; קילע גרינבערג — אַרבייט-פאַרזאָרגערין; פרל. שטאָקהאַמער — לערערין פון לשון-קודש; טשיפּע לעשינסקא — סעקרעטאַרין. דער קיבוץ האָט אויך אַ ספּעציעלן ועד, וועלכער באַשטייט פון די ה״ה: הרב סילמאַן, פ. ליבערמאַן, ד״ר זילבערשטיין, א״ג פרידענזאָן, נ. בערלינער, י. הערץ, א. שטיינשניידער און ב. גורמאַן.

די פאַכען-פונאַנדערטיילונג פון דער הכשרה איז געווען: שניידערינס, וועש-נייערינס, שטיקערינס, טריקאָטאַזש, סוועטערס, העמדשקעס, פעדשידענע האַנט-אַרבייטן א. אַז. וו. די אַרבייט איז אויסגעפירט געוואָרן אין דעם אַרבייט-וואַרשטאַט אויפן אָרט, אין פּריוואַטע הייזער און אויך אין אַרבייט-וואַרשטאַטן. געגעבן צו אַרבייטן אין'ם אָרטיגן וואַרשטאַט אויפן אָרט האָבן במשך דער צייט 94 פערזאָן. פּריוואַט און אין פרעמדע וואַרשטאַטן האָבן געגעבן 56 אַרבייט-געבער. ביי באַרצאָלטער אַרבייט איז דער דורכשניט-פערדינסט געווען 1 גילדען אַ טאָג אויף אַ קאָפּ.

אין צייטן פון אַרבייטסלאָזיגקייט האָט דער דורכשניט-פערדינסט בעטראָפן בערך 60 גראָשען אויף אַ קאָפּ.

דאָס גרעסטע געוויכט ווערט געלייגט אויף הכשרה-רוחנית. די ספּעציעלע פּע-זאָן וואָס בעקליידט דעם אַמט איז אַ געענדיגט לערערין פון קראָקאָווער סעמינאַר פרל. שרה זאַנדער.

די הכשרה - רוחנית בעשטייט: אַלגעמיינע השגחה אויפן ההנהגות פון די חברות, לימודים יעדען טאָג צוויי שעה. פראַווען שבתים, ימים-טובים און יומא-דפגרא'ס, איינאָרדנען געלעגענהייטס-אָוונטען, שיחות און דיסקוסיעס.

דער קיבוץ איז געפירט געוואָרן אין אַ שטרענג רעליגיעזן גייסט, ס'זענען געלערנט געוואָרן אַלע גוגענשטענדן, וועלכע דינען עולה צו זיין און זיך איינצואָרדנען אין ארץ-ישראל.

וועגן דער אַרבייט און סעקרעטאַריאַט האָט רעפעריט פרל. לעשינסקא (סקערניעוויץ) וועגן דער ווירטשאַפט — פרל. בלומע יונגסטער (בענדין), וועגן דער אַרבייטס-פאַרזאָרגונג פרל. קילע גרינבערג.

דער קורס האָט געדויערט 9 חדשים און האָט געהאַט הכנסות 8667 זל. דער דעפיציט בעטרעפט 545 זלאָטעס.

נאָכדעם האָבן זיך אָנגעהויבן פאָלגענדע בעגריסונגען, דעפּ. מינצבערג, פּרנס פישל ליבערמאַן, פּרנס ד. ה. זילבערשטיין, ד״ר. בערלינער, י. צערערבוים, ד״ר שלאָסער, דאָס געזעגנונגס-וואָרט האָט געהאַלטן פרל. שרה שטערנליכט, וועלכע בעדאַנקט אַלע די, וועלכע האָבן צוגעלייגט זייער האַנד צו בויען דעם הכשרה-פונקט, בעזונדערס האָט זי געדאַנקט דעם פאָרזיצער פון דער הכשרה-אָנפירונג פּרנס ר' א. ג. פרידענזאָן, וועלכער האָט אַזויפיל אַרבייט אַוועקגעגעבן און אַזויפיל לאַסטען געטראָגן פאַר דעם קיבוץ.

מיט אַ לענגערע שלוס-רעדע איז אַרויסגעטרעטן פּרנס פרידענזאָן, ער האָט זיך געזעגנט מיט די אַבסאָלווענטקעס פון קורס און גערופן די צו ווייטערדיגער אַרבייט.

די קהלה האָט צוגעשיקט אַ שריפטליכע בעגריסונג, דעפּ. מינצבערג האָט פריוואַט געשענקט אַ גרעסערע נדבה פאַר דעם קיבוץ און צוגעזאָגט אין נאָמען פון דער קהלה צו דעקן הונדערט זלאָטעס פון דעפיציט.

נאָך דער פייערונג איז פאָרגעקומען אַ געשלאָסענע פייערונג פאַר די מיטגלידערינס פון קיבוץ.

רעפּרעזענטאַנץ-טעאַטער „ראַזמאַיטאָשטשי“ 27 ציגעל-נאָס 27 טעל. 112-25.
דירעקציע: דוד צעלמייסטער.

היינט, זונטאַג 2 פאָרשטעלונגען 2

גאַסטשפּילען פון דעם יודיש-דייטשן שוישפּילער און רעזשיסער פון בערלינער שטאַט-טעאַטער און לעסינג-טעאַטער

קורט קאַטש

היינט זונטאַג, 4.30 נאָכמ. צו ביליגע פרייזן און 9.30 אָוונט צו פּאָפּולערע פרייזן

„סערזשאַנט גרישאַ“

פון אַרנאָלד צווייג אין 19 בילדער, רעזשי און הויפּט-ראָל: קורט קאַטש.
עפעקטפולע אויסשטאַטונג! ספּעצ. קאָנסטרוקטיווע דעקאָראַציעס פון אַרכ.-מאַלער קודעוויטש

אַנ'אַדוואָקאַט — אַ גנב
אַרויסגעגנב'עט קוויטונגען און געריכטס-אויספאָדערונגען

(2) פון שיעראַדז איז אָנגעקומען אַ ידיעה, אַז דאָרט איז אַרעסטירט געוואָרן דער אַדוואָקאַט אַדן געוויזן. אויספאָרשונגס-ריכטער וולאַדיסלאַוו זיקע-טשאָרקעוויטש, וועלכער האָט ביים איבערקוקן אין געריכט אַ געוויסע „ספּראַווע“ געזאָלט אַרויסגנבענען 3 קוויטונגען פון אָפּגענומענע געריכטס-אויספאָדערונגען.

בעקוועמע טוריסטען רייזעס קיין ארץ-ישראל

די טוריסטען אָפּטיילונג ביי דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע האָט אונטערגענומען אַנ'אַקציע צו פערלייכטערן און צוגענגליך מאַכען די טוריסטען רייזעס קיין ארץ-ישראל. נאָך געוויסע אָנשטרענגונגען איז געלונגען צו בעשטימען אַ מינימאַלען פרייז דאַדורך ווערט געגעבן אַ מעגליכקייט די ברייטע יודישע קרייזען צו בעזוכען ארץ-ישראל און זיך בעקענען מיטן גרויסען יודישען אויפבוי-ווערק.

אַ בעזונדערן אַכט ווערט געלייגט אויף די בעקוועמליכקייט פון די רייזענדער. די רייזעס קומען פאָר מיט דער לוקסוס-שיף „פּאָלאָניאַ“ יעדע 2 וואָכען אין גרופּען אָדער אינדיווידועל. די נאָהנסטע טערמינען פון די רייזעס זענען יעדע 2 וואָכען דעם 5-טען און 9-טען דעצעמבער ה. י.

גענויע אינפאָרמאַציעס ווערען ערטיילט אין ציוניסטישען ביוראָ שווענטאָיערסקאַ 29 טעגליך פון 10 ביז 2 און פון 5 ביז 8 אָוונט.

אַ חודש אַרעסט
פאַרן פראַווען מיאוסע רכילות

(2) די 38-יעהריגע מאַריאַ פּיעטראַשעק (ראַקיטשינער 143) ליידט אויף די שווערע קרענק. איינמאָל האָט זי, גייענדיג אויף די טרעפּען, בעקומען אַנ'אָנפאַל פון דער שרעקליכער קרענק, און דער פאָטער איהרער. האָט זי אַריינגעטראָגן אין שטוב.

באַלד דערנאָך האָט די שכנהטע דיערע, די 66-יעהריגע מאַריאַ קאַלאָשינסקא אָנגעהויבן צו דערציילען מעשיות, אַז זי האָט מיט די „אייגענע אויגען“ געזעהן, ווי דער טאַטע מיט דער טאָכטער... א. אַ. וו. א. וו.

ביז — בעכטען איז זי געשטעלט געוואָרן פאַרן געריכט, און פאַרן רכילות טרייבען האָט זי בעקומען אַ חודש צו זיצען.

וועט זי איצט האָבען צו רעדען צו דער וואַנד...

ווי אַזוי בלינדע קענען אַנדערעהען
אַ נומער אויפ'ן טעלעפאָן-אַפּאַראַט

די בעוועלשאַפט פ.צ.ס.ס. ערקלערט, ווי אַזוי בלינדע קענען אַנדרעהען אַ נומער אויפ'ן טעלעפאָן-אַפּאַראַט. טון קאָן מען עס אויף פאָלגענדען אופן:

מ'דאַרף אָנטאַפּען דאָס קנעפּעל אין דערמיט פון רעדעל, דערביי דאַרף מען געדענקען, אַז רוקענדיג דעם פינגער אויף רעכטס, טרעפט מען אָן אוים'ן ציפער 1, אויף לינקס — דעם ציפער 7, אין דער הויך — דעם ציפער 4, אַראָפּ — די זעראָ. די 2 געפינט זיך איבער די 1, די 3 אויף דער רעכטער זייט — די 4, די 5 אויף לינקס נאָך דער 4, די 6 איבער דער 7, די 8 אונטער די 9 און די 9 אויף לינקס איבער דער זעראָ.

דער אויטאָמאַטישער ״זייגער אויף דער טעלעפאָן-סטאַציע

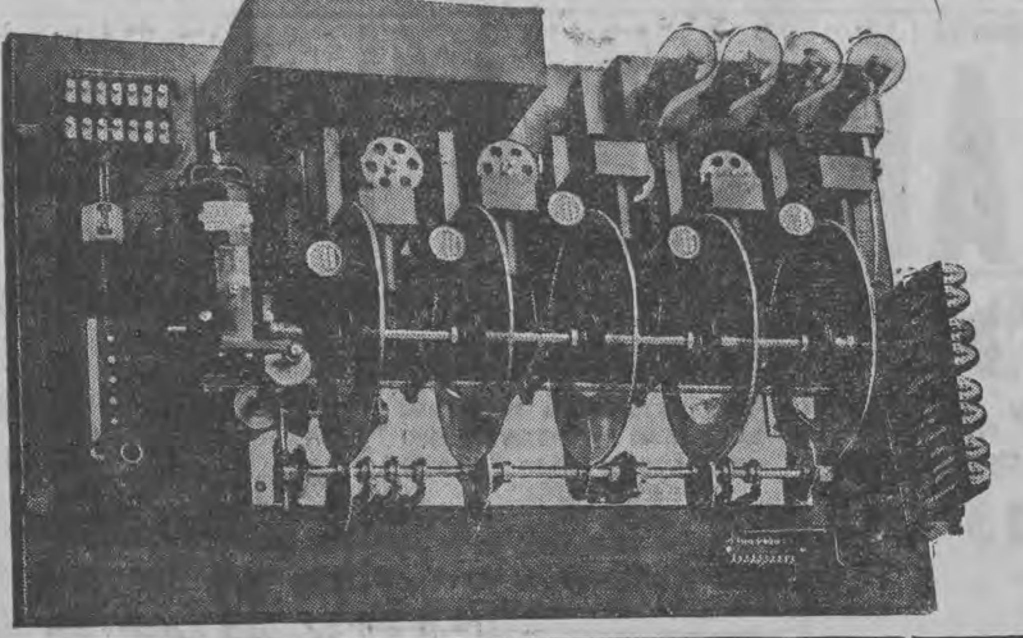

פון אַ פערד — אַבי צום לעבען...

(2) ערהענגטען אין אָוועד האָט זיך אַ געוויסער חיים כזשאַנאָווסקי אַרויסגעקראָגען אויפן בוידעם, פון דעם הויז אויף דער יודישער גאַס נומער 20 און דאָרט געוואָלט אַוועקגנבענען אין אַ זאַק, אַ פּעקעל פערדישע האָהר, און דעם ווערט פון 350 זלאָטעס. וואָס געהערט צו דער פרוי חנה הייסבערג.

מען האָט איהם אָבער געפּאַקט אויף דער הייסער מינוט, און אָפּגעפירט אין אַרעסט.

זעלבסטמאָרדען

(2) אַ געוויסע יוזעפאַ זאַלעווסקא פון לאָדזיטש איז געקומען קיין לאָדז, זוכען אַרבייט און אַזוי ווי זי האָט קיין אַרבייט נישט געפינען, איז זי אַריין אין אַ טויער, (אויף פּשעיאַזד 40) און אויסגעטרינקען אַ פלעשעל סם. אין אַ האָפנונגסלאָזען צושטאַנד האָט מען זי אָפּגעפירט אין שפּיטאָל.

(2) דאָסזעלבע האָט געטון אין טויער אויף לעשנאָ 54 די 19-יאָהריגע העלענאַ גוטאָווסקא (אָהן אַ בעשטימטען וואוינאָרט). די סיבה פון'ם זעלבסטמאָרד איז נישט פעסטגעשטעלט. אויך זי האָט מען אין אַ געפעהרליכען צושטאַנד אָפּגעפירט אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל.

היינט אַ פערזאַמלונג אין דער אלטשטעטישער שוהל

היינט, זונטאַג, האַלב 5 אין אָוונט אָרדענט איין דער ראַבינאַט אַ פערזאַמלונג אין דער שוהל (וואָלבאָרסקאַ 20) וועגן שמירת שבת.

ס'וועלען אויך רעדען מיטגלידער פון ראַבינאַט.

אויסשטעלונג פון פאָרצעלאַן-מאַלעריי
לטובת דער געז. צו בעקעמפען די ראַק-קראַנקהייט

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, איז פון דער געז. צו בעקעמפען די ראַק-קראַנקהייט, איינגעאָרדנט געוואָרען אַנ'אויסשטעלונג פון פאָרצעלאַן- און בילדער-מאַלעריי. דער פרייז פון די בילעטען איז 50 גר. פאַר שילער 20 גר.

די אויסשטעלונג געפינט זיך אויף פּיעטריק. 135. איז אָפען טעגליך פון 10 פריה ביז 10 אָוו.

שטורמישער ערפאָלג פון „סערזשאַנט גרישאַ“ מיט קורט קאַטש

אַזאַ ערפאָלג, ווי ס'האָט געהאַט דער גרויסער קינסטלער קורט קאַטש אין דער פּרעמיערע פון „סערזשאַנט גרישאַ“ פרייטאָג און שבת האָט דאָס „ראַזמאַיטאָשטשי“-טעאַטער שוין לאַנג נישט פערצייכענט. דאָס פּובליקום האָט בעשאָנקען קורט קאַטש'ן מיט רוישענדיגע אַפּלאָדיסמענטען. די דאָזיגע פּיעסע פון דעם יודיש-דייטשען שריפטשטעלער אַרנאָלד צווייג האָט אַלע שאַנסען געשפּילט צו ווערען אַ לענגערע צייט הן צוליב דעם שפּאַנענדען אינהאַלט און הן צוליב דעם מייסטערהאַפטען שפּילען פון קורט קאַטש.

„סערזשאַנט גרישאַ“ ווערט געגעבען היינט, זונטאַג 2 מאָל: 4,30 נאָכמיטאָג און 9,30 אָוונד.

טאַנץ-פריהמאָרגען פון קסעניאַ ניקאַנאַראָוואַ

זונטאָג דעם 25 ד.ח. 12 בייטאָג וועט אין „פּאָפּולאַרני טעאַטער“ (אָגראָדאָוואַ 18) פאָרקומען אַ טאַנץ-פריהמאָרגען פון דער בעקאַנטער טענצערין פרל. קסעניאַ ניקאַנאַראָוואַ.

קסעניאַ ניקאַנאַראָוואַ איז אגב אויך בעקאַנט מיט איהרע זעהר געלונגענע אויפטריטען אין יודישען טעאַטער (ביי די „ווילנער“ און אין וואַרשע) און איהר טאַנץ-פריהמאָרגען זאָגט צו צו זיין זעהר אינטערעסאַנט.

לעצטע פאָרשטעלונגען
פון דער „יודישער באַנדע“ אין לאָדז

די „יודישע באַנדע“ פערענדיגט איהרע גאַסטשפּילען אין לאָדז מיט אויסגענומענעם פּראָגראַם „זאָל לעבען עמך“, וועלכער פערמאָגט 20 שלאַגער-נומערן, מיט אַ סך פאָלקסטימליכען הומאָר, אַקטואַליעס, עקסצענטרישע טענץ.

היינט זונטאַג ווערט ביי דער „יודישער באַנדע“ אין טעאַטער „פילהאַרמאָניע“ געשפּילט 2 פאָרשטעלונגען: 12 פריה און 9 אָוונד דאָס רעקאָרד-פּראָגראַם „זאָל לעבען עמך“!

פוילישע טעאַטערס

אין שטאָטישען פוילישען טעאַטער ווערט היינט 12 בייטאָג געשפּילט: „אינטריגע און ליבע“, 4 נאָכמיטאָג „כ'האָב בעזיגט דעם קריזיס“ 8.30 אָוו. „אָלימפּיאַ“.

אין פּאָפּולאַרני טעאַטער אָגראָדאָוואַ 18, ווערט היינט 8.15 געשפּילט „גראַף לוקסעמבורג“.

אין פּאָפּולאַרני טעאַטער פּעטריקאָווער 295 ווערט היינט 4.15 נאָכמיטאָג און 8.15 אָוונד געשפּילט „זאַלבעפערט“.

אין דער פוילישער „באַנדע“ קיליגסקיעגאָ 124 ווערט היינט געשפּילט 3 מאָל דאָס פּראָגראַם א. ג. „ווייבער. ווייבלעך און ווייבעלעך“.

ראַדיאָ-פּראָגראַם
זונטאָג, ד. 18 נאָוועמבער 1934

9 פריהמאָרגען = אויריציע, 9,03 פליטען, 9,07 גימנאַסטיק, 9,22 פליטען, 9,30 ידיעות, 9,40 פליטען, 10,10 פליטען, 10,30 גאָטעסדינסט 11,57 צייט-סיגנאַל, 12,03 ידיעות, 12,05 וועטער-איבערזוכט, 12,15 מוזיק, פריהמאָרגען, 1 פּעליעטאָן, 1,15 מוזיק, פריהמאָרגען, 2 פליטען, 3 רעפעראַט 3,15 מוזיק, 3,45 פון די סטושעלצעס, 4,20 געזאַנג, 5 מוזיק, 5,50 רעפעראַט, 6 הומאָריסטישער אָוונד, 7 מוזיק, 7,50 פעליעטאָן, 8 לעטישע מוזיק, 8,45 אָוונד-ידיעות 9 „אויף די פּרעהליבע לעמבערגער כוואַליעס“ 9.40 ספּאָרט-ידיעות, 9,50 פּאָסט-קעסטעל, 10,10 אייראָפּעאישע מוזיק, 10,45 רעקלאַמע-קאָנצערט, 11 ידיעות, קאָמוניקאַטען, 11,05 טאַנץ-מוזיק.

אויסבעסערונג

פון אַרטיקעל ד״ר טהאָנס אימפּראָוויזירטע סיים-רעדע“ אין נומער „נ. פאָלקסבלאַט“ פון לעצטען פרייטאָג זענען צוליב אַ טעכנישען פערזעהען אַרויסגעפאַלען די איניציאַלען פון מחבר: „פ. ק“.

מעלדונג

געז. קולטור-ליגע

ה נ ה ה - ב י ל ע ט ע ן

ס'ווערען אַרויסגעגעבן הנחה-בילעטען אין קינאָ'ס אויף אַלע סעאַנסען, אין טעאַטער ראַזמאַיטאָשטשי אויף אַלע פאָרשטעלונגען און אין דער פוילישער באַנדע.'

מיטוואָך דעם 21-טען ד. ח. 4.30 נאָכמ. קומט פאָר אַנ'אויספלוג אין דער ראַדיאָ-סטאַציע.

צאָהל ערטער בעגרענעצט. זאַמעל-פּונקט אין קולטור-ליגע.

הנחה-בילעטען איינשרייבונגען און אינפאָרמאַציעס, אין סעקרעטאַריאַט פון קולטור-ליגע זאַכאָדניאַ 68 טעל. 191,15 טעגליך פון 10—2 און 4—10 אָוונד.

Bracia Z. i A. RAPPEPORT

● 15 PIOTRKOWSKA 15 ●

פון מארגן (מאנטאג)

WIELKA DOROCZNA WYPRZEDAŻ

גרויסער יעהרליכער אויספערקויף

קלאנג-קינא

CAPITOL

זאוואדזקא 16

היינט און פאלגענדע טעג!

„KARIOKA“

פרעזענטירען מיר דאס מייסטערווערס פון ליציטאנץ און ליבע א. ג.

אין די הויפטראלען:

DOLORES del RIO i GENE RAYMOND

רעזשי: Tornton Fryland

אויסערן פראגראם: קלאנג = צוגאבע און אקטואליטעטען פון לאנד.

אנהויב פון די סעאנסען אין געזו. טעג 4.30 נאכמ. שבת און זונטאג 12.30 בייטאג

דער זאל ווערט שטארק געהייצט און מעכאניש ווענטילירט

קליינע

אנאנסען

1 זלאטי

אנאנס ביז 15 ווערטער

פרייע פאסטענס

א יונגעל אדער א מיידעל ווערט געברויכט ביים ציטונגס-פערקויפער זשע-ראמסקיעגא 44.

בוכהאלטער, רייזענדער ווערען געזוכט. אפערטען אונטער "Z" אין ארמ. פון דער ציימונג. 5008

ראקאלען

צו פערמיטען א צימער, און קען אין א צימער אויף א ווערקשטעל, ביליג דירה-געלד. פיראמאוויטשא 9, וו. 23.

צו פערמיטען א געוועלב פאסענד אויף אלעם, נאר נישט אויף שפיין-ארטיקלען, בושאזשינער 57a. צו ערפאהרען אוים'ן ארט ביי ווארשאווסקי. מעקלערס געווינשען. 5010

אנ'ארט צו שלאפען פאר א יונגערמאן פון זאפארט אפצוגעבן גלובנא 65 וו. 13. טרעפען פון 7–10 אוו. 6009

פערשידענעס

MOTORY

elektr.

OKAZYJNE używane i nowe po cenach najniższych. Przełączniki gwiazda-trójkąt i rozruszniki własnego wyrobu WARSZTATY REPERACYJNE, przewijanie maszyn. Instalacje elektr. Reklamy neonowe.

Inż. J. Reicher i S-ka, Łódź Południowa 28, tel. 21-000.

א פראקטישער געהילף-בוכהאלטער זוכט א פאסטען פאר א קליינעם געהאלט, געארבייט פיל יאהרען אין א פאסטען. צו ערפאהרען ביי דער הוצאה פאלודניאווא 6.

פאקען-פעלטענעס און זשרעטאקן-פעל... טעגס ווי אויך סקונקס קרעגען ביליג ביי Najtańsze źródło wyrobów futrzanych Brzezińska 25/27 (פראנט-געוועלב)

א עס-צימער (סטאלאוו) אין זעהר גוטען צושטאנד צו פערקויפען. ...זיך קיליגסקיעגא 21 וואוינונג 4, פאראן 1-5 שטאק.

Futer ...

Zagubiono kwit kaucyjny Elektrowni Łódzkiej na zł. 15.— na imię Sahl Rapoport.

לעכער און געוואלדריסען אין דאמען און אין הערן-גארדעראבען ווערען קונסטליך פערשטאפט, נישט צו דערקענען. אויסגעפיהרט פון ערשטקל. פאכלייט, זעהר ביליגע פרייזען. נאד-לודקא 12 אין נייעם הויז, אין דער קונסט-שטאפער...

איבעראשונג

„PAW“ ארדנעט-איין א געלעגענהייטס-פערקויף צו פעראלגעמיינערטע פרייזען פון 5 ביז 30 פראצענט

„PAW“

פאבריקס-לאגערן. איינצעל-פערקויף.

לאדז, פיעטריקאווער 154, טעל. 234-03

פיעטריקאווער 55, טעל. 118-95.

Hilde Handzel

ספעציאליסט ווענער הייל-גימנאסטיק פאר פערקרימונגען פון רוקען-ביין, שלעכט האלטען זיך פון קינדער.

Sienkiewicza 20, tel. 141-41

צאהן-ארצט

ס. וואטניצקא

האט זיך איבערגעצויגען אויף נאפלורקאווסקא 65

לעטשניצע-פרייזען.

Dr. L. FALK

ספעצ. ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען

Nawrot 7, tel. 128-07.

עמפפאנגט פון 10–12 און פון 5–7 נ"מ

Dr. med.

Z. DATYNER

אוראלאג

ספעצ. פאר נירען, בלאז און אורין-קראנקהייטען

ZACHODNIA 59a, tel. 148-95

נעהמט אן פון 2–3 און פון 6–8 אוו.

Dr. med.

L. Liebeskindowa

Chor. dzieci

przeprowadziła się na ul.

Andrzeja 2, tel. 216-66

przyjmuje od 3–5 popoł.

Dr. med.

S. LIEBESKIND

Akuszer-Ginekolog

przeprowadził się na ul.

Andrzeja 2, tel. 216-66

przyjmuje od 4–6.

Dr. Jakób Handzel

ספעציאליסט אין ארטאפעדיע (קראנקהייטען פון ביינער און געלענקען, ארטרעטיזם)

Sienkiewicza 20, tel. 141-41

נעמט אן פון 4—6 נאכמ.

לעכער אויף דער מאשין

ווערען אנגענומען אויסצונייען ביי

ג. נאדעלמאן, שרודמיעסקא 8

צו פערפאכטען

א וועבעריי, וואס בעשטעהט פון 124 שמאלע און 44 בריימע ענגלישע שטיהל, אויך שליכט און פארבערייטונגס-מאשינען. איינצעלהייטען וואלטשאנסקא 51.

לעטשניצע

פון דאקטוירים - ספעציאליסטען

זגערזשער 17

טעל. 116-33

רענטגען-קאבינעט

וועטעראלאגיש אמבולאטאריום

פון 9 פריה ביז 8 א זייגער אוונט.

וויזיט 3 זל.

לעטשניצע

פאר וועניריש קראנקע

פון דאקטוירים ספעציאליסטען

לאדז, זאוואדזקא 1

טעל. 122-73

עפענט פון 8 פריה ביז 9 אוונט.

ווענעריש-קראנקע, מענערשוואכע און הויט-קראנקהייטען

אנאליזען פון בלוט און אורין

די פערהיטונגס-סטאציע

אין טעטיג א גאנצען מעת לעת

פאר בערבאגונגען ...

א בעראטונג 3 זל.

Dr. med.

A. KLESZCZELSKI

CHIRURG-UROLOG

ספעציאליסט פאר הארן, בלאזע און נירען-קראנקהייטען

Narutowicza 16 tel. 127-79

(Piłsudskiego 76)

נעמט אן פון 4 ביז 6 אוונט.

צאהן-ארצט

R. Glik-Liberman

האט זיך איבערגעצויגען אויף פשעיאזד 8,

טעל. 153-72.

Dr. med. R. Zalcwasser

כירורג

ציגעל-גאס 19 טעל. 125-17

נעהמט אן פון 1–2 און פון 4–6 נאכמ.

Dr.

S. Kantor

ספעציאליסט פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען (סיפיליס און טריפער), היילט מענער = שוואכע וואוינט יעצט

Piotrkowska 90, tel. 129-45

נעמט אן פון 8–2 נאכמ. און פון 4–9

אוו., זונטאג און יום-טוב פון 8–2 נאכמ

פאר אונבעמיטעלטע – לעטשניצע-פרייזען.

Dr. HELLER

ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע

8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89

נעמט אן פון 8–11 און 4–8 אוונט.

זונטאג פון 11–2 מיטאג.

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.

אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען

Dr. med. Józef Imich

צוריקגעקעהרט

ספעציאל-ארצט פאר הארן, נאז און אויערן-קראנקהייטען

דירעקטאר פון לארינגאלאגישן אפטיילונג אין ...

פאניושקי 1, טעל. 209-97

נעמט אן פון 5—7 אוונט.

בישוטעריע, גאלד, זילבער און לאמבארד-קוויטען

קויפט אויף און צאהלט די העכסטע פרייזען

Zakład Zegarmistrzowsko-Jubilerski

J. SOŁOWIEJCZYK, Piotrkowska 54

ווערקשטעל אויף'ן ארט.

יעדער איינציגער

האט זיך איבערצייגט, אז פאר

מעבעל

דיוואנען, קרעסלען, בעטען, נייה-מאשינען, שרייב-מאשינען, פלעטען, גארדעראבען א.ז.וו. צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאן,

שענקעוויטשא 6, טעל. 191-00

Dr. med. Niewiażski

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע

אנדזשעיא 5 טעל. 159-40

צוריקגעקעהרט

נעהמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו. זונטאג און יום-טוב פון 9–1 ...

ברוך-קראנקע!!!

J. Rapaport

ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט אין לאדז, פון דעם אין גאנץ פוילן בעריהמטען ספעציאליסט ארטאפעדער דיר. י. ראפאפארט, וועלכער עקזיסטירט 30 יאהר און איז געווארען אנערקענט פון פיל בעוואוסטע פראפעסארען.

ברוך-ליידענדע! ספעציעלע ארטאפעדישע גומי-...

פאר קאליקעס, הויקערס און אלערארט פעהלער פון גוף!

אין מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט ווערען אויסגעפערטיגט ... (Skrzywienie Kręgosłupa) ...

אלע קראנקע אין מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט, ווערען נאר פון מיר פערזענליך בעהאנדעלט.

30 יעהריגע פראקטיקע, פולע גאראנטיע!

ערמעסיגטע פרייזען! עמפפאנגט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אוו.

עס ווערען אויך אנגענומען מיטגלידער פון אובעזפ. ספאל. (קאסע-כאריך).

ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט אין לאדז

Spec. Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped.

פון לעמבערג

Łódź, Wólczańska 10, front, parter, tel. 221-77.

הערצליכער דאנק

...

אברהם קאמעלגארן, לאדז.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה

פארן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר. אין דער זייט שפאלטען	4
אין טעקסט—40	60—
צבען טעקסט—12	18—

פיעטער דער שטארט 50 פראצ. סייערעך, אויסלאנד 100 פראצ. סייערעך. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט) שפאלטען ...

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש ... אויסלאנד 7 זל. אמעריקא — 1 דאל.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Braustowski i D. Silberberg. Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.

Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman